

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เป้าประสงค์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยเป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) เพื่อค้นหาเหตุผลของเนื้อหาจากเอกสารไทยที่มีอยู่ในแหล่งค้นคว้าจำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ (๑) สถาบันวิทยบริการ (๒) ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย (๓) ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ (๔) ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๕) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (๖) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร (๗) หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๘) ห้องสมุดกรมการศึกษานอกโรงเรียน (๙) ห้องสมุดสำนักงานปลัดกระทรวง : กระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งลักษณะของเอกสารเป็น ๔ สาขาวิชา ได้แก่ (๑) ปรัชญาสังคม (๒) สังคมวิทยา (๓) การเมืองการปกครอง (๔) เศรษฐศาสตร์การศึกษา (๕) การศึกษา (๖) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (๗) การพัฒนาสังคมและชุมชน (๘) จิตวิทยาสังคม รวมทั้งหมด ๑๓๐ เรื่อง โดยถือว่า หนึ่งเรื่องเป็นหนึ่งหน่วยการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าสังคมไทยมีอุดมการณ์ของสังคมที่มุ่งหวังในการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีบทบาทในการสร้างสังคมอย่างไร และสังคมไทยคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยในปัจจุบันมีสถานะที่พึงประสงค์อย่างไร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ ๓ เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้สุ่มเอกสารที่เป็นตัวแทนของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยในปัจจุบัน ได้แก่ตัวแทนของนักวิชาการในมหาวิทยาลัย ๒ เรื่อง ตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการ ๒ เรื่อง และตัวแทนของสถาบันของรัฐ ๒ เรื่อง รวม ๖ เรื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการทำความเข้าใจขั้นพื้นฐานในเรื่องของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในลักษณะที่ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นพ้องต้องกันในความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับตอนที่ ๑ ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
๒. ทาความสอดคล้องต้องกันของเนื้อหา
๓. สรุปลและเรียบเรียง
๔. สรุปลเป็นข้อมูลสารสนเทศ

ตอนที่ ๒ เป้าประสงค์ทางสังคมด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารซึ่งแสดงเป้าหมายของสังคม ได้แก่ นโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาจากระบบโรงเรียน ซึ่งจัดโดยรัฐและยังใช้อยู่ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔ จำนวน ๑๑ เรื่อง โดยมุ่งค้นหาเป้าหมายของสังคมที่คาดหวังในการศึกษาจากระบบโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างสังคมโดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับ ตอนที่ ๒ ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
๒. ทาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกัน
๓. กำหนดแนวคิดสมมติฐาน
๔. พิสูจน์แนวคิดสมมติฐานโดยการหาเหตุผลมาสนับสนุนและสรุปเป็นมโนทัศน์สำหรับแนวคิดสมมติฐานนั้น ๆ
๕. สร้างจินตภาพ (Conceivability) คือการสรุปมโนทัศน์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน
๖. สรุปลเป็นข้อมูลสารสนเทศ

ตอนที่ ๓ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจาการศึกษาจากระบบโรงเรียนของไทย ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจาการศึกษาจากระบบโรงเรียนของไทย ได้แก่ หลักสูตรทางการศึกษาจากระบบโรงเรียน จำนวน ๔ เรื่อง และเอกสารอื่นที่แสดงถึงคุณลักษณะดังกล่าว จำนวน ๑๑ เรื่อง รวม ๒๐ เรื่อง โดยมุ่งค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจาการศึกษาจากระบบโรงเรียนของไทย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับตอนที่ ๓ ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
๒. ทาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกัน

๓. กำหนดแนวคิดสมมติฐาน
๔. พิสูจน์แนวคิดสมมติฐานโดยการหาเหตุผลมาสนับสนุนและสรุปเป็นโมทัศน์สำหรับแนวคิดสมมติฐานนั้น ๆ
๕. สร้างจินตภาพ (Concievability) คือการสรุปโมทัศน์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน
๖. สรุปเป็นข้อมูลสารสนเทศ

จากขั้นตอนการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ผลการวิเคราะห์ในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

จากกลุ่มตัวอย่างข้อมูลที่แสดงความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ๖ หน่วยการวิเคราะห์ ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

๑. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๖ : ๓)

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการให้บริการทางการศึกษาที่นอกเหนือไปจากการศึกษา ในระบบโรงเรียนทั้งที่เป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะหรือส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อมุ่งให้ประชาชนรู้จักคิด และแก้ปัญหา ตลอดจนศึกษาทักษะอาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งในเมืองและชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเพิ่มผลผลิต และเพิ่มคุณภาพของประชาชนให้มีชีวิตและความ เป็นอยู่ดีขึ้น

๒. คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียน (ปฐม นิคมานนท์ ๒๕๒๗ : ๒๔) หมายถึงประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดและกิจกรรมการศึกษา ที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความสามารถและทักษะทางวิชาชีพ ที่จะนำไปใช้ปรับปรุงมาตรฐานของชีวิตให้ดีขึ้น มีอาชีพดีขึ้น และให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น

๓. บรรจง ชูสกุลชาติ (๒๕๒๒ : ๒๓) การศึกษาที่เป็นธรรมชาติธรรมชาติเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งและเกิดขึ้นได้ทุกคนที่มีความสนใจหรือมีความจำเป็นที่ปรารถนาจะแก้ปัญหาที่ประสงค์จะต่อสู้ดิ้นรนและมุ่งหมายจะให้เพิ่มคุณภาพชีวิต เพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้ ตลอดจนเพิ่มอาชีพ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกเมื่อเชื่อกัน
๔. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ (เสถียร วิชยลักษณ์ ๒๕๒๕ : ๑๐) เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษานั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นเพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหา ผิดอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง
๕. สุนทร โคตรบรรเทา (๒๕๒๔ : ๑๖) เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ขึ้นนอกเหนือไปจากที่จัดอยู่ในระบบโรงเรียนภาคปกติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจจะ เป็นกิจกรรมต่างหากหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นเพื่อมุ่งให้ทุกคนไม่ว่า เด็กหรือผู้ใหญ่มีความรู้ ทักษะและทัศนคติในการประกอบอาชีพและการเป็นพลเมืองดีของประเทศ
๖. อุ่นตา นพคุณ (๒๕๒๓ : ๑๖) กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้นโดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้รับการศึกษาเองก็มีเจตนา หรือวัตถุประสงค์ในการจะรับการเรียนรู้กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาที่เรียกว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องจัดขึ้นในระยะเวลายันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

ผลการหาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกัน

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถจำแนกด้วยคำหลักของแต่ละข้อมูลได้ดังนี้

๑. กรมการศึกษานอกโรงเรียน : การให้บริการทางการศึกษา ; นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ; กิจกรรมโดยเฉพาะ , ส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น, รู้จักคิด แก้ปัญหา, ฝึกทักษะอาชีพ, พัฒนาความรู้เฉพาะอย่าง, ตามความต้องการ, ความสนใจประชาชนทุกเพศ, ทุกวัย, ใน เมืองและชนบท, พัฒนาคุณภาพชีวิต, เพิ่มผลผลิต, เพิ่มคุณภาพของประชาชน, ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น
๒. คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียน : ประสบการณ์การเรียนรู้, กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน, เกิดความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพ, ปรับปรุงมาตรฐานชีวิต, มีอาชีพดีขึ้น, มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น
๓. บรรจง ชูผลชาติ : การศึกษา , ธรรมตา, ธรรมชาติ ทุกเวลาทุกโอกาสทุกหนทุกแห่ง ทุกผู้ทุกคน ; ความสนใจ, ความจำเป็น, ปรารถนา, แก้ปัญหาต่อผู้ด้อยชน เพิ่มคุณภาพชีวิต, เพิ่มรายได้, เพิ่มผลผลิต, เพิ่มอาชีพ อยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
๔. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ : การศึกษา ; แก้ปัญหา, ฝึกอาชีพพัฒนาความรู้เฉพาะอย่าง, ความต้องการ, ความสนใจ, พล เมือง
๕. สุนทร โคตรบรรเทา : กิจกรรมการศึกษา ; นอกเหนือไปจากที่จัดอยู่ในระบบโรงเรียนภาคปกติ; กิจกรรมต่างหาก, ส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น, ทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่, ความรู้, ทักษะ, การประกอบอาชีพ, พลเมืองดีของประเทศ
๖. อุ่นตา นพคุณ : กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาปนาต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้, ประชาชน, ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนทุกระดับการศึกษา, ความรู้ ; ทักษะ, ทัศนคติ, ค่านิยมที่ดี, ระยะเวลาอันสั้น, หลักฐานยึดหยุ่น, ประหยัด, ความต้องการ, ปัญหาของชุมชน

จากถ้อยคำหลักของข้อมูล เบื้องต้น ทำให้พบความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันดังแสดง
ในตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๓ : แสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มตัวอย่างและค่าที่แตกต่างกันของ
ข้อมูล เบื้องต้น เรื่องความหมายของการศึกษาระบบโรงเรียน

ความสอดคล้องต้องกัน	ค่าที่แตกต่างกันจากกลุ่ม
<u>กลุ่มที่ ๑</u> : การให้บริการทางการศึกษา, ประสบการณ์การเรียนรู้, กิจกรรมทางการ ศึกษา, การศึกษา, กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่จัดโดยสถาบันต่าง ๆ โดยมีเจตนาและ วัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้ <u>กลุ่มที่ ๒</u> : นอกเหนือไปจากการศึกษาใน ระบบโรงเรียน, นอกเหนือไปจากโรงเรียน, นอกเหนือ ไปจากในระบบโรงเรียน, นอกเหนือไปจากที่จัดอยู่ ในระบบโรงเรียนปกติ	<u>ค่าที่ ๑</u> มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น
	<u>ค่าที่ ๒</u> เพิ่มรายได้
	<u>ค่าที่ ๓</u> เพิ่มอาชีพ
	<u>ค่าที่ ๔</u> อยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
	<u>ค่าที่ ๕</u> พลเมืองดีของประเทศ
	<u>ค่าที่ ๖</u> ทูกระดับการศึกษา
	<u>ค่าที่ ๗</u> ค่านิยมที่ดี
<u>กลุ่มที่ ๓</u> : กิจกรรมโดยเฉพาะ กิจกรรมต่างหาก	<u>ค่าที่ ๘</u> ระยะเวลาอันสั้น
<u>กลุ่มที่ ๔</u> : ส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น	<u>ค่าที่ ๙</u> หลักสูตรยืดหยุ่น
<u>กลุ่มที่ ๕</u> : แก้ปัญหา	<u>ค่าที่ ๑๐</u> ทุกโอกาส
<u>กลุ่มที่ ๖</u> : ผักทักษะอาชีพ, ทักษะทางอาชีพ, เพิ่มอาชีพ, ผักอาชีพ	<u>ค่าที่ ๑๑</u> ประหยัด
<u>กลุ่มที่ ๗</u> : พัฒนาความรู้เฉพาะอย่าง, เกิดความรู้, ความสามารถ, ความรู้	<u>ค่าที่ ๑๒</u> ความจำเป็น
	<u>ค่าที่ ๑๓</u> ต่อสู้ดิ้นรน

ความสอดคล้องต้องกัน	ความแตกต่างกัน
<p>กลุ่มที่ ๘ : ความต้องการ,ปรารถนา</p> <p>กลุ่มที่ ๙ : ความสนใจ</p> <p>กลุ่มที่ ๑๐ : ประชาชน,ทุกเพศ,ทุกรวัย ทุกผู้ทุกคน,พลเมือง,ทุกคน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่</p> <p>กลุ่มที่ ๑๑ : พัฒนาคุณภาพชีวิต,ปรับปรุง มาตรฐานชีวิต,เพิ่มคุณภาพชีวิต,เพื่อคุณภาพ ของประชาชน,ชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพดีขึ้น</p> <p>กลุ่มที่ ๑๒ : เพิ่มผลผลิต</p> <p>กลุ่มที่ ๑๓ : ทักษะ</p> <p>กลุ่มที่ ๑๔ : ทัศนคติ</p> <p>กลุ่มที่ ๑๕ : ในเมืองและชนบท,ทุกหนทุกแห่ง ทุกชุมชน</p>	

จากความสอดคล้องต้องกันอันแสดงถึงความเป็นอันเป็นสากลของข้อมูลเบื้องต้น สามารถสรุปลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความสอดคล้องต้องกันได้ ๑๔ ข้อ โดยจัดกลุ่มของเนื้อหาที่สอดคล้องต้องกันแล้วเรียบเรียงใหม่ ดังนี้

๑. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการให้การศึกษาประเภทหนึ่งที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน
๒. การศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นก็ได้

๓. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดให้กับประชาชนทุกคนในสังคม

๔. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ๓ ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และทักษะ

๕. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเน้นการแก้ปัญหาของบุคคล

๖. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งการฝึกทักษะอาชีพของประชาชน ตามจุดมุ่งหมายของสังคม

๗. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของประชาชนและสังคม

๘. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นในระยะ เวลาที่จำกัดโดยความต้องการและปัญหาของผู้เรียน

๙. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นตามความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

๑๐. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งตามความเหมาะสมความสะดวกของท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน

๑๑. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นได้ทุกโอกาสตามความต้องการของผู้เรียน

๑๒. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

๑๓. การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้มนุษย์สามารถอยู่ได้รอดปลอดภัย

ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๑๔. การศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศและมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการให้การศึกษาประเภทหนึ่งที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน อาจจะเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาคือ ให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ ทักษะ และทักษะ โดยเน้นให้ประชาชนรู้จักแก้ปัญหา การฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งจัดขึ้นตามความต้องการของประชาชน อันจะเป็นตัวกำหนด

ในเรื่องวิธีการจัดการศึกษา โอกาส ระยะเวลา หลักสูตรและสถานที่ ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังจัดขึ้นตามจุดมุ่งหมาย และความต้องการของสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

สารสนเทศของความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการให้การศึกษาประเภทหนึ่งทีนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน อาจจะเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาคือ ให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ ทักษะและทักษะ โดยเน้นให้ประชาชนรู้จักการแก้ปัญหา การฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งจัดขึ้นตามความต้องการของประชาชน อันจะเป็นตัวกำหนดในเรื่องวิธีการจัดการศึกษา โอกาส ระยะเวลา หลักสูตรและสถานที่ ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังจัดขึ้นตามจุดมุ่งหมาย และความต้องการของสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์เป้าประสงค์ทางสังคมด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน

๑. การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาเอกสารเบื้องต้นสามารถคัดเลือกเอกสารที่บ่งบอกถึงเป้าประสงค์ของสังคมด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ข้อมูลประเภทแผนและนโยบายจำนวน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่สี่ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ห้า พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙
๓. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙
๔. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐
๕. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙

๖. นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
ซึ่งกำหนดขึ้นตามประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. ๒๔๒๒
๗. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๐ (๘ ตุลาคม ๒๔๑๙-๒๐ ตุลาคม ๒๔๒๐)
๘. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๑ (๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๒๐-๒๓ พฤษภาคม ๒๔๒๒)
๙. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๒ (๒๔ พฤษภาคม ๒๔๒๒-๓ มีนาคม ๒๔๒๓)
๑๐. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๓ (๓ มีนาคม ๒๔๒๓-๑๒ พฤษภาคม ๒๔๒๖)
๑๑. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๔ (๑๒ พฤษภาคม ๒๔๒๖- ๒๗ สิงหาคม ๒๔๒๙)
๑๒. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๕ (๒๗ สิงหาคม ๒๔๒๙-ปัจจุบัน)

โดยข้อมูลเบื้องต้นประเภทแผนและนโยบายมีรายละเอียดที่แสดงเป้าประสงค์ของสังคมด้าน
การศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่สี่ พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔ (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๒๐ : ๒๗๐-๒๗๔) ได้กำหนดนโยบายหลัก
ที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า

- (๑) ให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน
ที่จัดการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของท้องถิ่น
- (๒) จัดเนื้อหาวิชาเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ
โดยการศึกษาค้นคว้าหาว่าประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีความจำเป็นและ
ต้องเรียนเรื่องอะไร ระดับใด
- (๓) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนมีการประเมินผลเพื่อใช้
ในการปรับปรุงงานการศึกษานอกโรงเรียน

- (๔) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศ จัดรายการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนให้มากขึ้น โดยเน้นรายการที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีพของประชาชน และสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งยึดมั่น รักเคารพ และเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นหลัก
- (๕) ส่งเสริมให้ท้องถิ่น เอกชน กลุ่มชน จัดศูนย์เด็กปฐมวัยโดยเฉพาะในชนบท ในแหล่งเสื่อมโทรม และชุมชนที่หนาแน่น พร้อมทั้งให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยอาศัยสื่อมวลชนและสถาบันที่เกี่ยวข้อง

๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๒๕ : ๒๕๗) ได้กำหนดนโยบายหลักที่สำคัญ ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า

- (๑) เร่งรัดการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพและปริมาณมากยิ่งขึ้น ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคน ในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งสร้างทักษะให้รู้จักคิด ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น
- (๒) ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐ และเอกชน มาใช้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มากขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และท้องถิ่นโดยยึดหลักความร่วมมือ และการประหยัด เป็นสำคัญเพื่อจะได้ จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึงและเป็น สัดส่วนที่เหมาะสม
- (๓) จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้ประชาชน เสริมสร้างและต่อเนื่องให้เพียงพอ กับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียน ได้สร้างความรู้พื้นฐานไว้ สนับสนุน และส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยากรและแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชน

ได้รับความรู้ ทักษะและความ เพลิดเพลิน

- (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้อันจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นสื่อการถ่ายทอด ค่านิยม เจตคติที่ดี ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชนจัดรายการและผลิตผู้จัดรายการ เพื่อการศึกษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๓. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙)

ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๕ : ๒๖-๒๗) ได้กำหนดนโยบายสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

- (๑) เร่งรัดการสำรวจหากลุ่มเป้าหมายประชากร เพื่อจัดลำดับความสำคัญและรัฐ ถึงสภาพปัญหาควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนในชนบทและในเมือง เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ โดยเฉพาะในด้านการอาชีพ
- (๒) เร่งรัดให้จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถประกอบอาชีพ ได้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการสร้างทักษะให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น
- (๓) เร่งรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐในการอบรม แม่และเด็ก โดยมุ่งกระจายไปยังชนบทท้องที่ห่างไกลและแหล่งเสื่อมโทรมก่อน
- (๔) เร่งรัดการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้ประสานเสริมสร้างและต่อเนื่อง ให้เพียงพอกับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างความรู้พื้นฐานไว้แล้ว สนับสนุน และส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยาการและแหล่งนันทนาการในรูปต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน

- (๕) ให้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาของระบบโรงเรียนรับผิดชอบ กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในงานการศึกษาของโรงเรียนของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งสร้างระบบการประสานงานในระดับนโยบาย ระดับวางแผน ระดับปฏิบัติการ การติดตามงวนและการประเมินผลของหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อประหยัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด
- (๖) ให้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐ และ เอกชนในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนให้มากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและ ท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้ยึดหลักความร่วมมือ และการประหยัด เป็นสำคัญเพื่อจะได้ จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึง และเป็น สัดส่วนที่เหมาะสม
- (๗) ให้มีกลไกการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของ ตนเองอย่างแท้จริง
- (๘) ในด้านการฝึกอาชีพ ให้เร่งรัดสร้างระบบ เปิดให้ธุรกิจเอกชน มูลนิธิ และสมาคม มีบทบาทและร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ให้มากยิ่งขึ้น
- (๙) เร่งรัดปรับปรุงคุณภาพผู้ชำนาญการ โดยเฉพาะ ด้านการอาชีพตามความ ต้องการของท้องถิ่นให้มีความรู้ความชำนาญ ในการจัดหรือส่งเสริมให้มีการ ศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น
- (๑๐) รมรงค์แนวคิดให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ในสังคม เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมสังคมเพื่อให้ประชาชนทุกคนมี ส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และเป็น แบบอย่างที่ดีงาม ปลูกฝัง คุณธรรมและจริยธรรมโดยมีศาสนาเป็น เครื่อง ยึดเหนี่ยวจิตใจให้รู้จักทำประโยชน์แก่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้ อย่างสันติสุข

- (๑๑) ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้อันจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นสื่อในการถ่ายทอด ค่านิยม ทัศนคติที่ดี ตลอดจนภาษาศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญในการพัฒนา ระดับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการให้สื่อมวลชนจัดรายการและผลิตรายการ เพื่อการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๔. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ (เล็กีเยร วิชัยลักษณ์ ๒๕๒๔ : ๑๐)

ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้ว่า

รัฐพึงจัดให้มีความประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งให้มีภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา

รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาส ให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก

๕. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๙ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๒๔ : ๒๐๔-๒๐๕) ได้กำหนดนโยบายหลักของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

๑. เร่งรัดการสำรวจหากลุ่มเป้าหมายประชากร เพื่อจัดลำดับความสำคัญ และรู้ถึงสภาพปัญหาควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนในชนบทและในเมือง เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ โดยเฉพาะในด้านการอาชีพ
๒. เร่งรัดให้จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถประกอบอาชีพ ได้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการสร้างทักษะให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น

๓. เปรื่องรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ในการอบรมแม่และ เด็กโดยมุ่งกระจายไปยังชนบทท้องถิ่นห่างไกลและแหล่ง เสื่อมโทรมก่อน
๔. เปรื่องรัดการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้ประสาน เสริมสร้างและต่อ เนื่องให้เพียงพอกับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างความรู้พื้นฐานไว้แล้วสนับสนุน และส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยาการและแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน
๕. ให้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนรับผิดชอบกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในงานการศึกษาออกโรงเรียนของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งสร้างระบบการประสานงานในระดับนโยบายระดับวางแผนระดับปฏิบัติการ การติดตามงานและการประเมินผลของหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อประหยัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๖. ให้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐ และเอกชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้ยึดหลักความพร้อม และการประหยัดเป็นสำคัญเพื่อจะได้จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึง และเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม
๗. ให้มีกลไกการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองอย่างแท้จริง
๘. ในด้านการฝึกอาชีพ ให้เร่งรัดสร้างระบบเปิดให้ธุรกิจ เอกชน มูลนิธิและสมาคม มีบทบาทและร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น
๙. เปรื่องรัดปรับปรุงคุณภาพผู้ชำนาญการ โดยเฉพาะด้านการอาชีพ ตามความต้องการของท้องถิ่นให้มีความรู้ความชำนาญ ในการจัดหรือส่งเสริมให้มีการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

๑๐. รมรงค์แนวคิดให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของกระบวนการ เรียนรู้
ในสังคม เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมสังคม เพื่อให้ประชาชนทุกคนมี
ส่วนร่วมรับผิดชอบในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และเป็น
แบบอย่างที่ดีงาม ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยมิศาสนา เป็นเครื่องยึด
เหนี่ยวจิตใจ ให้รู้จักทำประโยชน์แก่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่าง
สันติสุข
๑๑. ส่งเสริมและสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้อันเป็น
ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นสื่อในการถ่ายทอด
ค่านิยม ทัศนคติที่ดี ตลอดจนภาษา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐาน
สำคัญในการพัฒนา ระดับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และให้หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการให้สื่อมวลชนจัดรายการและผลิตผู้จัดรายการ เพื่อ
การศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖. นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : ๒๕๒๔ : ๖) ได้กำหนดนโยบายการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งกำหนดขึ้นตามที่ประกาศจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังนี้

- (๑) เร่งจัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาส
ให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์
แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสรับการศึกษาในระบบโรงเรียน
- (๒) ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่จัด
การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่เข้าถึง
ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- (๓) จัดรูปแบบและเนื้อหาวิชาทั้งด้านสามัญและอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการ
ของประชาชนในท้องถิ่น

- (๔) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนมีการวิจัยติดตามและสร้างเสริมมาตรฐานเหมาะกับชุมชนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
- (๕) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะใช้สถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศ จัดรายการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ของประชาชนให้มากขึ้นโดยเป็นรายการที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีพ คุณธรรมและสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน
- (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่น เอกชน กลุ่มชนร่วมรับภาระในการให้บริการเด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในชนบท ในแหล่งเสื่อมโทรมและในชนบทที่หนาแน่น พร้อมทั้งเร่งส่งเสริมให้ความรู้แก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูโดยอาศัยสื่อมวลชนและสถาบันทั้งของรัฐและ เอกชนที่เกี่ยวข้อง
- (๗) ปรับปรุงคุณภาพของการศึกษานอกโรงเรียน โดยเน้นด้านบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนการจัดสรร และใช้ทรัพยากรสำหรับการศึกษานอกโรงเรียนให้เหมาะสม
- (๘) เร่งรัดและหาทางให้ธุรกิจ เอกชน มูลนิธิและสมาคมมีบทบาทร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น
- (๙) ส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนไปยังส่วนภูมิภาค และปรับปรุงการบริหารในระดับจังหวัดให้คล่องตัวยิ่งขึ้น
- (๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น
- (๑๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถและมีโอกาสที่จะร่วมในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้ตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ละท้องถิ่น
- (๑๒) ส่งเสริมและจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีความประสานสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการศึกษาในโรงเรียน และ เสริมสร้างให้ต่อเนื่อง เพียงพอกับสิ่งที่การศึกษาในระบบได้สร้างความรู้พื้นฐานไว้

- (๑๓) เร่งปรับปรุงกลไกการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองแท้จริง

๗. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๐ (๘ ตุลาคม ๒๕๑๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐) ได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า รัฐบาลนี้จะปรับปรุงระบบและกระบวนการทางการศึกษาทุกประเภททั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามความต้องการอันจำเป็นของสังคมไทย " ฯลฯ จะแก้ไขปรับปรุงและขยายการศึกษาผู้ใหญ่ และการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม โดยให้การศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง และจะ เน้นการพัฒนาการศึกษาในด้านเกษตรกรรมเป็นพิเศษ ส่วนการศึกษาในด้านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีนั้น รัฐบาลจะจัดตามความจำเป็นในทางเศรษฐกิจและสังคม และจะจัดการศึกษา โดยเน้นในส่วนที่จะสนับสนุนเกษตรกรรม

๘. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๑ (๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ - ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๒) ได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวข้อกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า รัฐบาลนี้จะส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ และให้ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา จะพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้ต่อเนื่องกัน และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฯลฯ จะสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน เป็นสำคัญ

๙. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๒ (๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๒-มีนาคม ๒๕๒๓) ได้แถลงนโยบายที่เกี่ยวข้อกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

จะปรับปรุงและส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในชนบท โดยจะ เน้นการฝึกอบรม เรื่องอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและการส่งเสริมให้ประชาชนหาความรู้เพิ่มเติม

๑๐. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๓ (๓ มีนาคม ๒๕๒๓-๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖) ได้แถลงนโยบายที่ เกี่ยวข้อกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

จะประสานงานการศึกษาทั้งด้านนโยบาย และการบริหารการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ถึงระดับอุดมศึกษา

ฯลฯ

จะระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาเพื่อขยายการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษา ภาคบังคับและการศึกษานอกโรงเรียนให้ทั่วถึงโดยรวดเร็ว

๑๑. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๔ (๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๖-๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๘) ได้แถลงนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

จะจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์กัน และสอดคล้องกับการพัฒนาการทาง เศรษฐกิจและสังคม

จะปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ให้ที่ เอกภาพและประสานสัมพันธ์กัน

ฯลฯ

จะเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาทุกระดับ โดยปรับปรุงระบบการวางแผน การบริหาร การเรียนการสอน การกำหนดมาตรฐาน และวิถีสอน ระบบการ ติดตามและประเมินผล

๑๒. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๕ (๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๘-ปัจจุบัน) ได้แถลง นโยบายที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า

จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ทุกเพศ ทุกวัย โดย เน้นความ เสมอภาค และการกระจายโอกาสทางการศึกษา

ฯลฯ

จะปรับปรุงโครงสร้าง ระบบการบริหาร และการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ให้มี เอกภาพประสานสัมพันธ์กันทั้ง ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

ผลการหาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันของข้อมูลด้านแผนและ
นโยบายที่แสดงเป้าประสงค์ของสังคมด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียน

จากข้อมูลเบื้องต้นด้านแผนและนโยบาย ผู้วิจัยได้จำแนกถ้อยคำหลักของแต่ละข้อมูลดังนี้

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) : การประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ; รัฐและเอกชน ; เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ; สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ; ศึกษาค้นคว้าหาว่าประชาชนมีความจำเป็นและต้องการเรียน ; การประเมินเพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน ; ส่งเสริมให้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน ; โดยเฉพาะสถานีวิทยุ ; รายการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของงบประมาณสร้างทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน ; การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ ; ท้องถิ่นเอกชน กลุ่มชน ; การจัดศูนย์เด็กปฐมวัย ; ในชนบทและแหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนหนาแน่น ; การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ; ใช้สื่อมวลชนและสถาบันที่เกี่ยวข้อง

๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) : เร่งรัดจัดการศึกษจากระบบโรงเรียนให้มีคุณภาพและปริมาณยิ่งขึ้น ; ให้ประชาชนประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ ; รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น ; ระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น รัฐ และเอกชน ; สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ; ปิดหลักความพร้อมและประหยัด ; จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึงและเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม ; ประสานเสริมสร้างและต่อเนื่องให้เพียงพอกับมีการศึกษาในระบบสร้างไว้ ; เสริมสร้างและสนับสนุนให้มีแหล่งวิทยากรและนันทนาการ ; ให้ประชาชนได้รับความรู้ทักษะ และความเพลิดเพลิน ; ให้สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ; เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ; ถ่ายทอดค่านิยม เจตคติที่ดี ; ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ; หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชน ; จัดรายการและผลิตผู้จัดรายการเพื่อการศึกษา ; ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๓. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) : สํารวจ
 กลุ่มเป้าหมายประชากร ; จัดลำดับความสำคัญ และรู้ถึงสภาพปัญหา ; พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
 นอกกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ; ประชาชนในชนบท และในเมือง ; สนองความต้องการของ
 กลุ่มเป้าหมาย ; ด้านการอาชีพ ; จัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ; ประกอบ
 อาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ; คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
 และประกอบธุรกิจเป็น ; ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ; อบรมแม่และเด็ก ; มุ่งกระจาย
 ไปยังชนบท ท้องถิ่นห่างไกล และแหล่งเสื่อมโทรม ; ประสาน เสริมสร้าง และต่อเนื่องให้พอเพียง
 กับสิ่งที่การศึกษาในระบบสร้างความรู้พื้นฐาน ; แหล่งวิทยากร และแหล่งนันทนาการในรูปแบบ
 ต่าง ๆ ; ได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน ; ให้กรรมการชาติ ว่าด้วยการศึกษานอก
 ระบบโรงเรียนของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ; ระบบประสานในระดับนโยบาย ระดับวางแผน
 ระดับปฏิบัติการ ; ติดตามงานและการประเมินผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ ; ประหยัดการใช้
 ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ; ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐและเอกชน ;
 สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ; ยึดหลักความพร้อมและประหยัด ; จัดสรร
 ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึง และเป็นหลักส่วนที่เหมาะสม ; มีกลไก
 ระดับท้องถิ่น ; สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ; ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง
 อย่างแท้จริง ; สร้างระบบเปิดให้ธุรกิจ เอกชน มูลนิธิ และสมาคมมีบทบาทและร่วมมือกับรัฐในการ
 จัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ; ปรับปรุงคุณภาพผู้ชำนาญการโดยเฉพาะด้านอาชีพ ; ตามความ
 ต้องการของท้องถิ่น ; มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ; ตระหนักถึงใน
 ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม ; มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะ
 ส่งเสริมการเรียนรู้ ; เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม โดยมีศาสนาเป็น
 เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ; ทำประโยชน์แก่สังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างสันติสุข ; ให้สื่อ
 มวลชนเข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ; การดำรงชีวิตและจากประกอบอาชีพ ; ถ่ายทอด
 ค่านิยม ทศนคติที่ดี ; ภาษา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ
 การเมือง ; หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชน, จัดรายการและผลิตผู้จัดรายการ ;
 ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๔. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ : ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน ; มีภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละระดับ ; เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสรับการศึกษาตลอดชีวิต

๕. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙ : สํารวจกลุ่มเป้าหมายประชากร ; จัดลำดับความสำคัญและรู้ถึงสภาพปัญหา ; พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ; ประชาชนในชนบท และในเมือง ; สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ; ด้านการอาชีพ ; จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ; ประกอบอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ; คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น ; ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ; อบรมแม่และเด็ก ; มุ่งกระจายไปยังชนบท ท้องถิ่นห่างไกล และแหล่งเสื่อมโทรม ; ประสาน เสริมสร้าง และต่อเนื่องให้พ้องเพียงกับสิ่งที่การศึกษาในระบบสร้างความรู้พื้นฐาน ; แหล่งวิทยากร และแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ ; ได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน ; ให้กรรมการชาติ ว่าด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ; ระบบประสานในระดับนโยบาย ระดับวางแผน ระดับปฏิบัติการ ; ติดตามงานและการประเมินผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ ; ประหยัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ; ระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่น รัฐและเอกชน ; สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ; ยึดหลักความร่วมมือและประหยัด ; จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กระจายออกไปอย่างทั่วถึง และเป็นหลักส่วนที่เหมาะสม ; มีกลไกระดับท้องถิ่น ; สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ; ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหของตนเองอย่างแท้จริง ; สร้างระบบเปิดให้ธุรกิจ เอกชน มูลนิธิ และสมาคมมีบทบาทและร่วมมือกับรัฐในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ; ปรับปรุงคุณภาพผู้ชำนาญการโดยเฉพาะด้านอาชีพ ; ตามความต้องการของท้องถิ่น ; มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ; ตระหนักถึงในความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม ; มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ ; เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ; ทำประโยชน์แก่สังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างสันติสุข ; ให้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ; การดำรงชีวิต

และการประกอบอาชีพ ; ถ่ายทอดค่านิยม ทัศนคติที่ดี ; ภาษา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ที่เป็น
พื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ; หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้
สื่อมวลชน, จัดรายการและผลิตผู้จัดรายการ ; ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖. นโยบายกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ : เร่งรัดและสนับสนุน
การศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ : บุคคลมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิต ; ประโยชน์
ของผู้ที่ไม่มีโอกาสรับการศึกษาในระบบโรงเรียน ; ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ
และเอกชน ; ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ; สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ; จัดรูปแบบ
และเนื้อหาวิชาสามัญและอาชีพ ; สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ; การวิจัย ติดตาม
และเสริมสร้างมาตรฐาน ; เหมาะสมกับชุมชนเป็นประโยชน์แก่สังคม ; ให้สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีผู้
มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ; สถานีวิทยุเผยแพร่ความรู้
ของประชาชน ; รายการที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต ; คุณธรรมและทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน ;
ท้องถิ่น เอกชนกลุ่มชน ร่วมรับภาระในการให้บริการ ; เด็กก่อนวัยเรียน ; ขนบธรรมเนียมประเพณี
ขนบธรรมเนียม ; ให้ความรู้แก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู ; ใช้สื่อมวลชนและสถานีทั้งของรัฐ
และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ; ปรับปรุงคุณภาพการศึกษานอกระบบโรงเรียน ; ให้บุคลากรมีความรู้
ความชำนาญในการจัดการศึกษา ; จัดสรรและใช้ทรัพยากรสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ให้เหมาะสม ; ให้ธุรกิจ เอกชน มูลนิธิและสมาคม มีบทบาทร่วมมือกับรัฐ ; กระจายอำนาจการบริหาร
ไปยังส่วนภูมิภาค ; ให้การบริการในระดับจังหวัด คล่องตัวยิ่งขึ้น ; สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท
ให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ; ให้ประชาชนมีความสามารถและมีโอกาสที่จะร่วม
ในการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ; ให้สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสม
กับความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ; ประสานสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการศึกษาในระบบโรงเรียน
ให้ต่อเนื่องกับสิ่งที่มีการศึกษาในระบบสร้างความรู้พื้นฐานไว้ ; ปรับกลไกการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนในท้องถิ่น ; สอดคล้องกับแผนพัฒนา ระดับท้องถิ่น ; ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
ของตนเองอย่างแท้จริง

๗. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๐ (๘ ตุลาคม ๒๕๑๙ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐) :
ปรับปรุงระบบและกระบวนการทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภททั้งในและนอกระบบโรงเรียน ;

เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ; ตามความต้องการอันจำเป็นของสังคมไทย ; แก้ไข ปรับปรุงและขยายการศึกษาผู้ใหญ่ ; ให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ และสังคม ; นำไปใช้ในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง ; เป็นการพัฒนาการศึกษาในด้านเกษตรกรรม เป็นพิเศษ ; จัดการศึกษาในด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และสังคม ; เน้นในส่วนที่จะสนับสนุนเกษตรกรรม

๘. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๑ (๑๑ พฤศจิกายน ทุกระดับ ; ให้ประชาชน มีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา ; พัฒนาการศึกษาระดับให้ต่อเนื่องกัน ; ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ; สนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นสำคัญ

๙. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๒ (๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๒-๒ มีนาคม ๒๕๒๓) : ปรับปรุงและส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ; ในชนบทจะเน้นการฝึกอบรม เรื่องอาชีพ ; ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ; ส่งเสริมให้ประชาชนหาความรู้เพิ่มเติม

๑๐. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๓ (๓ มีนาคม ๒๕๒๓ - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖) : ประสานงานการศึกษาทั้งด้านนโยบายและการบริหารการศึกษา ทุกระดับ ; ให้มีการประสานสัมพันธ์ ระหว่างการศึกษาทุกระดับ ; ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาเพื่อขยายการศึกษาโดยเฉพาะ การศึกษาภาคบังคับและการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ทั่วถึงและรวดเร็ว

๑๑. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๔ (๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๙) : จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภททั้งในและนอกระบบโรงเรียน ; ให้ประสานสัมพันธ์กัน ; สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ; ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ; ให้มีเอกภาพ และประสานสัมพันธ์กัน ; ปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาทุกระดับ ; ปรับปรุงระบบการวางแผน การบริหาร การเรียนการสอน การกำหนดมาตรฐาน และวิทยฐานะ ระบบการติดตาม และประเมินผล

๑๒. คำแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะที่ ๔๔ (๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๔-ปัจจุบัน) :

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ; ของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ; เป็นความเสมอภาคและการกระจายโอกาสทางการศึกษา ; ปรับปรุงโครงสร้างระบบการบริหาร และการจัดการศึกษาทุกระดับ ประเภท ; มีเอกภาพและประสานสัมพันธ์กัน ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

จากคำหลักของข้อมูลด้านแผนและนโยบายทั้ง ๑๒ เรื่อง สามารถจัดเป็นตารางแสดงความสัมพันธ์สอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันของข้อมูลโดยแบ่งตารางเพื่อใช้วิเคราะห์เป็น ๒ ตารางตามลักษณะของเอกสารคือ กลุ่มนโยบายที่ปรากฏในแผนและนโยบายจากเอกสารทางราชการและกลุ่มคำแถลงนโยบายของรัฐบาล

ตารางที่ ๔ แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลและคำที่แตกต่างกันของข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องเป้าประสงค์ของสังคมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากเอกสารทางราชการด้านแผนและนโยบาย

กลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p><u>กลุ่มที่ ๑</u> ระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น รัฐ และ เอกชน, การมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและต่อสังคมให้มิแหล่งเรียนรู้</p>	<p><u>คำที่ ๑</u> การศึกษาค้นหาความต้องการความจำเป็นและปัญหาการลำดับความสำคัญของปัญหาการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย</p> <p><u>คำที่ ๒</u> เร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ</p>
<p><u>กลุ่มที่ ๒</u> สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม, สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่าง ๆ</p>	<p>โรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนารูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ</p>
<p><u>กลุ่มที่ ๓</u> ส่งเสริมสื่อมวลชนให้เข้ามามีบทบาทโดยเฉพาะวิทยุ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชน</p>	<p><u>คำที่ ๓</u> การกระจายอำนาจการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในท้องถิ่น ตลอดจนการมีหน่วยงานในท้องถิ่น</p>

กลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p>กลุ่มที่ ๔ การจัดรายการในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตามความต้องการพัฒนากำลังคนของประเทศ</p>	<p>คำที่ ๔ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์</p>
<p>กลุ่มที่ ๕ เน้นกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศโดยเฉพาะในชนบท แหล่ง เสื่อมโทรมและชุมชนแออัด</p>	<p>คำที่ ๕ การส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยากรและนันทนาการในชุมชน</p>
<p>กลุ่มที่ ๖ การสร้างทัศนคติ ค่านิยม เจตคติ และการเป็นแบบอย่างที่มีทางคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง</p>	<p>คำที่ ๖ ให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน</p>
<p>กลุ่มที่ ๗ ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน, กำหนดขอบเขตของงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับหน่วยงานหรือเปิดทางให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</p>	<p>คำที่ ๗ เน้นการสร้างทักษะการคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ประกอบธุรกิจเป็น</p>
<p>กลุ่มที่ ๘ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการสร้างระบบการประสานงาน</p>	
<p>กลุ่มที่ ๙ การประเมินผลและการติดตามผลการทำงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน</p>	
<p>กลุ่มที่ ๑๐ เน้นหนักเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มเป้าหมายเด็กและบิดามารดา</p>	

กลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกัน	ค่าที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p>กลุ่มที่ ๑๑ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยใช้อย่างประหยัดและกระจายให้ทั่วถึง ตามหลักความพร้อมและประหยัด ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม</p>	
<p>กลุ่มที่ ๑๒ ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</p>	
<p>กลุ่มที่ ๑๓ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ส่งเสริมกับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างพื้นฐานไว้</p>	

จากกลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกันทั้ง ๑๓ กลุ่มคำ พบว่ามีลักษณะของถ้อยคำที่ใกล้เคียงกัน สามารถเรียงเรียงให้เป็นกลุ่มคำได้ ๔ ประเด็น ซึ่งกำหนดเป็นแนวคิดสมมติฐาน ดังนี้

๑. ระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น รัฐ และเอกชนให้เข้าร่วมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสังคม โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และแผนพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ

๒. ส่งเสริมให้สื่อมวลชน เข้ามามีบทบาท โดยเฉพาะวิทยุ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชน ตลอดจนการจัดรายการในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตามความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ

๓. เป็นกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะในชนบทแหล่งเสื่อมโทรม และชุมชนแออัด โดยยังได้เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นพิเศษแก่เด็ก และบิดามารดา

๔. ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยกำหนดขอบเขตของงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

๕. มุ่งให้การศึกษาในระบบโรงเรียนเสริมสร้าง ทัศนคติ ค่านิยม เจตคติและการเป็นแบบอย่างที่มีทางคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๖. ให้สร้างระบบการประสานงานการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน มีการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานการศึกษาระบบโรงเรียน

๗. ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน โดยให้เสริมกับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างพื้นฐานไว้

๘. ให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสม กระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยยึดหลักความร่วมมือและประหยัด

แต่อย่างไรก็ดี ในส่วนกลุ่มคำที่มีความแตกต่างกันก็อาจสรุปถ้อยคำรวมเป็นข้อความสมมติฐาน เพื่อเป็นการเสริมลักษณะสากลของกลุ่มคำที่มีความสอดคล้องกัน ได้ดังนี้

๑. เร่งรัดและสนับสนุนการจัดการศึกษาระบบโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการจัดการศึกษาระบบโรงเรียนไปยังส่วนภูมิภาคให้มีการศึกษา ค้นคว้าหาความต้องการความจำเป็นและปัญหา ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และสำรวจกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน

๒. สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๓. เป็นการสร้างทักษะการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็นสิ่งเสริมให้มีแหล่งวิทยากรและนันทนาการในชุมชน ให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน

จากข้อสรุปด้านแผนและนโยบายการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน ทำให้ได้แนวคิดสมมติฐาน ซึ่งเกิดจากการรวบรวมลักษณะสากลของถ้อยคำในนโยบายที่ปรากฏอยู่ในแหล่งข้อมูลเบื้องต้นแล้วสมมติฐานในกลุ่มนี้ ได้พิจารณาโดยหลักการวิธี ที่ว่า การได้มาของข้อมูล พบว่าถ้อยคำในแหล่งข้อมูลเบื้องต้น เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงด้วย เป็นเอกสารทางราชการ เป็นสิ่งที่เคยเกิดขึ้น

มาแล้วในยุคสมัยนั้น โดยเป็นการแสดงเจตนาตามสภาวการณ์ของยุคสมัย แม้ในอนาคตก็ยังคงต้องปรากฏอยู่ว่าได้เคยมีการแสดงเจตนาตามสภาวการณ์ของยุคสมัยนั้นไว้ ซึ่งเกิดขึ้นตามความเป็นจริงของยุคสมัยนั้น ข้อสรุปที่ได้ยกมาเป็นสมมุติฐานย่อมยืนยันว่าเป็นจริง การพิสูจน์สมมุติฐานจึงไม่ต้องพิสูจน์ความจริงแท้แน่นอนของสมมุติฐาน ซึ่งเป็นความจริงโดยสมเหตุสมผลเชิงตรรก เพราะเหตุว่าเป็นความจริง ตามที่ได้ปรากฏว่าเป็นจริง แต่เมื่อพิจารณาโดยอนุมานวิธีแล้ว พบว่าแนวคิดด้านนโยบายนี้มีความเป็นจริง ในระยะเวลาหนึ่งหากพิจารณาตามกาลเวลา และสถานที่แล้วไม่ว่าที่ใดเมื่อใด ความจริงด้านนโยบายนี้มีทางเป็นจริงและไม่เป็นจริงได้ หากสถานที่เปลี่ยนแปลง กาลเวลาเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นความจริงตามที่ประจักษ์ย่อมไม่แน่นอนเสมอไป ว่าจะ เป็นจริงทั้งหมด ผู้วิจัยจะได้สังเคราะห์แนวคิดเชิงทฤษฎี เพื่อยืนยันแนวคิดนโยบายตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้เพื่อขจัดความสงสัยในความจริงของข้อสมมุติฐานต่อไป

การพิสูจน์แนวคิดสมมุติฐาน

จากประเด็นสมมุติฐานในส่วนที่แสดงลักษณะความสอดคล้องต้องกัน ๔ ประเด็น มีเหตุผล ยืนยันความน่าเชื่อถือ โดยพิจารณาเป็นรายประเด็นไป ดังนี้

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๑ ระคมทหพยากรจากท้องถิ่น รัฐ และเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของสังคม โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และแผนพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ

เหตุผล โดยแนวคิดดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็น ความคิดในการพัฒนาสังคม ในการระดมองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบสังคมด้วยกัน ซึ่ง เน้นยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในมติการประชุมเรื่อง " การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี " ในระหว่างวันที่ ๑๐-๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ ซึ่งจัดโดยศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข (ทริทอง ังษวีวัฒน์ มปป : ๒)

โดยอธิบายความหมายว่า " เป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม " และยุทธศาสตร์ดังกล่าวว่า " รัฐบาลพึงต้องเร่งส่งเสริมการกระจายบทบาทหน้าที่ (functional decentralization) ด้านต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่น " ซึ่งหมายถึง ความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชนและท้องถิ่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท้องถิ่นและรัฐ ย่อมจะแสดงความต้องการของตนไว้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในลักษณะที่เป็นทางการในปัจจุบัน สามารถแสดงออกได้ทางแผนพัฒนาต่าง ๆ ในระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ซึ่งท้องถิ่นจะแสดงความต้องการในรูปของแผนพัฒนาหมู่บ้าน, ตำบล, อำเภอ เป็นต้น ส่วนในลักษณะที่ไม่เป็นทางการอาจทราบได้จากการสำรวจของหน่วยงานทั้งของรัฐและ เอกชน หรือแม้แต่ทำที่ของชุมชนที่แสดงออกในเชิงยินดีและปฏิเสธ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของ การพัฒนาสังคม ก็ย่อมจะต้องใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ด้วย หลังจากที่ได้พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แม้จะได้ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวม แต่ขณะเดียวกันก็ได้สร้างปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองระหว่างเมืองกับชนบท และระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ให้รุนแรงขึ้น (ทวีทอง รัชวีวัฒน์ มปท : ๑) โดยแนวคิดดังกล่าวเริ่มมีการกล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) ซึ่งนับว่า

เป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาสังคมและในขณะที่ยังไม่มีวิธีการ
อื่นที่ดีกว่า หรือเหมาะสมกว่า แนวคิดนี้ก็ยังคงจะใช้ต่อไปอีก
ในอนาคต

มโนทัศน์ที่ ๑

กระจายบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เพื่อพัฒนาสังคมให้ท้องถิ่น รัฐและเอกชน มีส่วนรับผิดชอบ
ร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๒

ส่งเสริมให้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทโดยเฉพาะวิทยุ โดยให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางมาตรฐานการใช้สื่อมวลชนตลอดจนการ
จัดรายการในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการ
ประกอบอาชีพตามความต้องการพัฒนากำลังคนของประเทศ

เหตุผล

ในสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากแนวทฤษฎีทุนนิยม เช่น ประเทศไทยนั้น
หากมองในเชิงเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเห็นว่า การจัดการศึกษาเป็น
การลงทุนประเภทหนึ่งในการผลิตคนในสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง
ที่จะต้องพยายามแสวงหาช่องทางที่จะลดต้นทุน ตลอดจนปรับปรุง
ประสิทธิภาพภายในและภายนอกระบบการศึกษาต่าง ๆ การนำ
นวัตกรรมทางการศึกษา เช่น สื่อมวลชน โดยเฉพาะวิทยุ
และโทรทัศน์ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่สังคมได้เลือกใช้ในการลด
ต้นทุนและเพิ่มคุณภาพของระบบการศึกษา แต่แท้จริง
เหตุผลที่จะลดต้นทุนการผลิตหาใช่เหตุผลที่แท้จริงไม่
เพราะเหตุว่า การลงทุนในการผลิตรายการต่าง ๆ นั้นยังต้อง
ลงทุนอยู่สูง และอาจจะมีได้ทดแทนแรงงานโดยตรง แต่แนวคิด
เรื่องการควบคุมคนงานและหน่วยงานออกจะเป็นเหตุผลที่น่า
รับฟัง แอปเปิล (Apple อ้างถึงใน อรรถพ พงษ์วาท
๒๕๒๗ : ๗๔) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการควบคุมความรู้

ที่ผ่านทางนวัตกรรมว่า " เป็นการแยกความคิดออกจากการปฏิบัติที่มีแนวโน้มที่จะทำหน้าที่เป็นตัวนำในกระบวนการผลิต " ซึ่งแม้จะเป็นการกระจายขอบข่ายของการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการให้การศึกษาที่ตามกระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ ของนวัตกรรมจะอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด โดยรัฐ ดังจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่วางมาตรฐานของรายการให้มุ่งไปสู่เป้าหมายในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนในรัฐ ซึ่งชี้ชัดว่าเป็นความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ หากจะหันกลับมามองในอีกแง่มุมหนึ่ง สื่อมวลชนนับเป็นเทคโนโลยีประเภทหนึ่งในสังคม ดิเรก ฤกษ์ทราญ (๒๕๒๔ : ๖) ได้เสนอฐานคติ (assumption) ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคมในประเด็นที่ว่า " เทคโนโลยีจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างของสังคม บุคคลในสังคมและงานขององค์การในสังคม " ฉะนั้นการที่รัฐได้เลือกใช้สื่อมวลชนให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ ก็ย่อมหมายความว่า รัฐยังต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วให้เป็นไปตามลักษณะสังคมที่พึงประสงค์ของรัฐด้วย อันจะส่งผลกระทบต่อถึงการพัฒนาคูณภาพของคนในสังคม ทั้งด้านการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพด้วย

มโนทัศน์ที่ ๒

สังคมโดยรัฐได้เลือกใช้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการให้ การศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ประชาชน เพื่อเป็นการกระจาย ขอบข่ายของการศึกษา และให้เกิดความเสมอภาคในการได้ รับการศึกษาของประชาชน ซึ่งรัฐสามารถควบคุมมาตรฐานของ

รายการของสื่อมวลชนให้มุ่งเน้นถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนอันเป็นความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ

แนวคิดสมมติฐานที่ ๓

เน้นกลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะในชนบทแหล่งเสื่อมโทรม และชุมชนแออัด โดยยังได้เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นพิเศษแก่เด็กและบิดามารดา

เหตุผล

รัตนา พุ่มไพศาล (๒๕๒๓ : ๑๖) ได้แสดงถึงบทบาทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า " มีส่วนร่วมในกระบวนการของความเจริญ ซึ่งกระบวนการนี้มีส่วนช่วยให้คนพัฒนาความคิดไปในทางที่มีด้วยหน้าที่ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนในเรื่องนี้ก็คือ ต้องเปิดโอกาสให้คนทุกคน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการของความเจริญ กระบวนการสร้างอารยธรรม ๒ ซึ่งชี้ชัดว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มชนเพียงกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง แต่โดยเหตุที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนมิได้ดำรงเป็นระบบการศึกษา ระบบเดียวของสังคม ซึ่ง เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (๒๕๒๑ : ๓๔) ได้ขยายความว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะได้ทำหน้าที่ในการเสริมขยายหรือทดแทนการศึกษาในระบบโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็มักจะเน้นหนักไปในการจัดการศึกษาแก่ประชากรตามเป้าหมาย ดังนี้ คือ

๑. ผู้ขาดโอกาสได้รับการศึกษาจากโรงเรียนปกติ
๒. ผู้ที่ต้องหยุดเรียนกลางคัน หรือไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

๓. ผู้ที่ไม่รู้หนังสือเลย หรือผู้ที่จบการศึกษาแล้วกลับ
ลืมหนังสือในภายหลัง เพราะเหตุที่ไม่มีโอกาสได้
ศึกษาต่อในระดับสูงอย่างต่อเนื่องขึ้นไป ซึ่ง
เกียรตินิชัย เรียกกลุ่มเป้าหมายนี้ว่าเป็นประชากร
ที่อยู่นอกโรงเรียน (out-ofschool population)
และเป็นประชากรที่มีชีวิตอยู่ในเขตท้องถื่นชนบท
ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการชนบท
ของประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นประเทศไทย
ธีระ สุมิตร (๒๕๑๙ : ๑๐๒) ได้เน้นย้ำว่า
กลุ่มเป้าหมายในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นผู้ได้รับประโยชน์
อันดับแรกจากการศึกษาในระบบตามประเพณีนิยม
ซึ่งได้แก่ ผู้ยากไร้ ผู้อยู่โดดเดี่ยว ผู้อยู่ในชนบท
ผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้ถูกละทิ้ง กลุ่มชนผู้ไร้งาน และกลุ่มชน
ที่มีงานน้อยโดยถือว่า กลุ่มชนเหล่านี้ เป็นชนกลุ่มใหญ่
ของประชากรทั้งหมด และการศึกษาในระบบ
โรงเรียนจะเปิดช่องทางให้มวลชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งไม่ได้
อยู่ในข่ายของโรงเรียนในระบบ เหล่านี้มีโอกาส
มากขึ้น สาเหตุที่เกิดสภาพที่มีกลุ่มชนดังกล่าวขึ้นใน
สังคมนั้น คุนดา นพคุณ ชี้ให้เห็นว่าเป็นผลมาจาก
การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและ
ข้อจำกัดของการศึกษาในระบบโรงเรียนเอง
การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงได้รับการพิจารณา
ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากำลังคนของ
ประเทศ โดยเป็นกลุ่มชนดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว
แต่อย่างไรก็ดี ธีระ สุมิตร (๒๕๑๙ : ๑๐๑-๑๐๒)

มีความเห็น เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งของความพยายามที่จะทำให้อัตนวิสัยนั้น เกี่ยวข้อง ทั้งต่อการเพิ่มพูนความสามารถของบุคคล และต่อความเจริญงอกงามของประชาชน เท่า ๆ กับการปรับปรุงการผลิตและระดับความเป็นอยู่ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องแยกว่าเป้าหมายใด ที่ได้รับการตระหนักว่ามีความสำคัญมากกว่า เพราะ เป็น เรื่องที่ เกี่ยวกันกันอย่างแยกไม่ออก แต่กระนั้นความเห็นของ อีระ สุมิตร ก็ยังเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีล้วน ๆ แม้จะไม่ผิด ก็ตาม แต่จากสภาพที่เป็นอยู่ในประเทศไทย ก็ไม่อาจปฏิเสธ ได้ว่า ประชากรในชนบทและกลุ่มชนที่ขาดโอกาสทางสังคม ยังเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ทุกรัฐบาลย่อมให้ความสนใจ ไม่ว่าจะหวังผลในทางการเมืองหรือจะมีเจตนาในการพัฒนาประเทศ อย่างจริงจังก็ตาม

และในขณะที่เดียวกันปัญหาทางด้านสาธารณสุข ทางด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก ซึ่งเป็นกำลังแรงงานในอนาคต ตลอดจนปัญหาด้านประชากร ก็ยังเป็นปัญหากลุ่มแรก ๆ ของ ประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาในลักษณะที่เป็นผู้ประสบและประกอบปัญหา ก็คือเด็กและ บิดามารดา ย่อมเป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหน้าที่รัฐจำต้อง เร่งแก้ไขปัญหาด้วยยุทธวิธีหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่รัฐได้เลือกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ด้วย

ฉะนั้น นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มชนในชนบท และผู้ที่ขาดโอกาสทางสังคมแล้ว ยังจะต้องเป็นกลุ่มเป้าหมาย พิเศษให้แก่เด็ก และบิดามารดา ซึ่งจะส่งผลต่อกำลังคนของ ประเทศในอนาคตอีกด้วย

มโนทัศน์ที่ ๓

เป็นกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่อยู่ในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และเน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมายเด็ก และบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำลังคนของประเทศไทยในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมายคือทุกคนในสังคมแล้ว

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๔

ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยกำหนดขอบเขตของงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เหตุผล

การพัฒนาประเทศไทยของประเทศไทยนั้น ดำเนินมาภายใต้แนวทางการขึ้นนำของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาโดยตลอด ซึ่งแนวทางของแผนดังกล่าวก็อยู่ภายใต้แนวทฤษฎี หรืออุดมการณ์หลายประการ วิวัฒนาการ (อ้างอิงใน โอวาทสุนทรารักษ์ ๒๕๓๐ : ๔๓-๔๔) ได้ให้ทัศนะว่า "ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผ่านมา นั้น ตั้งอยู่บนสัจธรรมความมั่นคงแห่งชาติ หรืออำนาจนิยม อุดมการณ์นี้เป็นอุดมการณ์หลักในการควบคุมระบบและการจัดสรรทรัพยากรของสังคม ซึ่งได้ชี้ถึงความสัมพันธ์ของสิทธิการเมือง การปกครองที่มีต่อกิจกรรมของสังคม แม้ว่าโดยองค์ประกอบของสังคมแล้ว การศึกษานับ เป็นกลไกหนึ่งที่มีภาระหน้าที่ในการผลิตคนในสังคม แต่ก็ได้เป็นกลไกเพียงลำพัง หากจะต้องเกี่ยวข้องกับกลไกอื่น ๆ อีกและกลไกทางการเมือง การปกครองย่อมเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ของสังคมด้วยโดยอัตโนมัติสังคมโดยรัฐบาล ย่อมจะต้องแสวงหาหรือจัดตั้งหน่วยงานของรัฐขึ้นเพื่อรับผิดชอบจัด การศึกษาของสังคม โดยเชื่อว่า ประชาชนไว้วางใจให้รัฐ เป็นผู้จัดการศึกษาให้

กับประชาชนโดยอาศัยเหตุผล ๓ ประการ ดังที่ เอ็ดการ์ ฟอรั (Edgar Fors ในบรรจง ชุสกุลชาติ บรรณาธิการแปล ๒๕๑๔ : ๕๐-๕๑) ได้เสนอไว้คือ

๑. ประชาชนให้ความไว้วางใจเชื่อถือหน่วยงานของรัฐว่าย่อมสามารถสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของสังคมได้ดีกว่า

๒. ประชาชนยังเชื่อว่า รัฐเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องนโยบายการศึกษาทั้งหมด ความเชื่อดังกล่าวเกิดขึ้นแทบทุกประเทศ แม้จะเป็นประเทศที่พยายามส่งเสริมกิจการของเอกชนก็ตาม

๓. รัฐบาลของหลายประเทศได้ตระหนักว่า การศึกษามีความสำคัญต่อบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการศึกษา นอกจากนั้นยังได้ย้ำอีกว่า การศึกษานั้นถูกกำหนดโดยการเมือง และโดยอุดมการณ์ต่าง ๆ ของสังคมด้วย เมื่อมีการจำแนกการศึกษาออกเป็นระบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษาธรรมดาวิสัยการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยงานที่จะรับผิดชอบ การจัดการศึกษาของรัฐก็ย่อมจะ เจาะลึกลงในรายละเอียดของความรับผิดชอบมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า จากผลกระทบที่มีการกล่าวถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) ก็มีการจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการมอบอำนาจ (Delegation of Authority) ของสังคมให้กับหน่วยงานที่สังคมจัดตั้งขึ้น โดยสังคมซึ่งแสดงออกเป็นรูปธรรม คือ รัฐบาล ยังคงมีอำนาจ

ในการควบคุม กำหนดแนวทางและตัดสินใจต่อกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนด้วย และยังได้แผ่ขยายอำนาจการควบคุม
ไปถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากหน่วยงานของรัฐบาลด้วย
อาทิ เช่น หน่วยงานทางธุรกิจ องค์กรเอกชน สมาคม
มูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานในลักษณะนี้จะมีลักษณะ เป็นองค์กร
ซึ่งให้การสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งมี
ลักษณะที่ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (๒๕๒๓ : ๑๔) อธิบายว่า
อาจมีความไม่แน่นอนอยู่บ้าง เพราะองค์กรดังกล่าวอาจ
เปลี่ยนไปได้ตลอด เวลาอาจเปลี่ยนทั้งชื่อหรือขอบเขตหน้าที่
แต่อย่างไรก็ดี ภายใต้ระบอบการปกครองที่ยัง เชื่อมันลัทธิ
อำนาจนิยมอยู่บ้าง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรประกอบ
ของสังคม ก็ยังจะต้องดำเนินไปตามความ เชื่อของระบอบ
การปกครองด้วย จากการสำรวจของโครงการการศึกษานอก
ระบบที่คณะกรรมการฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียนคณะปฏิวัติ
จัดทำขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ (๒๕๑๔ : ๕๖-๖๐)
พบว่าประเทศไทยนั้น องค์กรที่รับผิดชอบจัดการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน จะจัดกิจกรรมเป็นประเภท ๆ ไปและจัดตาม
ลักษณะการปกครองของประเทศ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของ
รัฐและ เอกชนดำเนินการตามกรอบภาระหน้าที่ตามระบบการ
ปกครอง ซึ่งระบอบหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ไว้ชัดเจนในภารกิจหลัก
โดยจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นภารกิจรอง เช่น
กรมประชาสัมพันธ์ ก็ให้การศึกษาในรูปของการอบรมเจ้าหน้าที่
ประชาสัมพันธ์ การผลิตรายการกรมแรงงานให้การศึกษาในด้าน
การพัฒนาฝีมือแรงงาน องค์กรส่งเสริมกีฬา จัดการส่งเสริม
การกีฬา เป็นต้น และยังขยายขอบเขตการควบคุมไปยังองค์กร
เอกชนอื่น ๆ อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการมีหน่วยงาน

สิบราชการลับ เป็นจำนวนมากคอยควบคุมดูแลอยู่ ซึ่งยังคงมี
อยู่จนถึงปัจจุบัน

มโนทัศน์ที่ ๔

รัฐได้จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนขึ้นและ เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐ
และ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐด้วย

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๔

มุ่งให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน เสริมสร้างทัศนคติ
ค่านิยม เจตคติ และการ เป็นแบบอย่างที่ดีทางคุณธรรม
จริยธรรม และวัฒนธรรม เพื่อ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม
เศรษฐกิจ และการ เมือง

เหตุผล

เอดการ์ ฟอร์ และคณะ (Edgar Fors) ใน (บรรจง
ชูสกุลชาติ ๒๕๑๔ : ๕๗) ได้ให้ความเห็นว่าการศึกษานั้นถูก
กำหนดโดยการ เมืองและอุดมการณ์ต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งเป็น
การยืนยันถึงบทบาทของการศึกษาโดย เห็นว่าทุก ๆ ประเทศ
ต่างก็ปักใจว่าการให้การศึกษานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุดและล้วน
แต่อาศัยการศึกษาเป็นหลัก เพื่อตระเตรียมบรรดาประชาชน
พล เมืองของตนให้พร้อมไว้สำหรับกาลภายหน้า ทั้งนี้ก็ด้วย
ความมุ่งมาดปรารถนาที่จะ เห็นชาติบ้าน เมืองของตน
เจริญสืบไป

ลีปโนนัท เกตุทัต (๒๕๒๖ : การอภิปราย) ได้ให้
ทัศนะว่า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการเสริมสร้าง
สังคมที่พึงประสงค์ทั้งในแง่สร้างชีวิตของแต่ละคน และสังคม
ที่จะต้องสอดคล้องกับปรัชญาชีวิตและสังคมอีกนัยหนึ่งการศึกษา
เป็นระบบและกระบวนการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ

และทัศนคติของบุคคลและสังคม

จาก ๒ ทัศนะดังกล่าว เป็นตัวอย่างของความคิดอีก
แง่มุมหนึ่งที่พยายามมองบทบาทของการศึกษาให้เจาะลึกลงมา
ถึงระดับตัวบุคคล เพราะจากแนวคิดต่าง ๆ ที่ผ่านมาเป็นการ
มองบทบาทของการศึกษาที่มีต่อโครงสร้างของสังคม ซึ่งเป็น
ลักษณะแนวความคิดแบบปฏิฐานนิยม (Positivism)
แต่อย่างไรก็ดีได้มีความพยายาม เรียกร้องให้ต่อต้านการ
มองการศึกษาในลักษณะของโครงสร้างมากขึ้นและหันมาให้ความ
สนใจตัวบุคคล ไมเคิล แอปเปิล (Michael Apple
ใน สำลี ทองธิว ๒๕๓๐ : ๑๗๔) เห็นว่า " การต่อต้าน
การควบคุมและการบริหารของสังคมก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ของการ
การควบคุมและรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ของคนขึ้นมา และดู
เหมือนว่าจะมีความ เป็นมนุษยนิยมมากขึ้นด้วย " เพราะเหตุว่า
การจัดการ การควบคุมดูแลการศึกษาของรัฐหรือสังคมที่มีความ
เชื่อแบบอำนาจนิยม และดำเนินการภายใต้ลัทธิทุนนิยมนั้น
ทำให้ระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมก็ตี คุณธรรม จริยธรรม
ของคนในสังคมก็ลดน้อยถอยลงไป ความคาดหวังหรือ
เป้าประสงค์ของสังคมไทยจึงได้เริ่ม เน้นบทบาทของการศึกษา
ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีด้วยโดยมุ่งให้เกิด
การเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ค่านิยม เจตคติไปในทางที่รัฐประสงค์
โดย เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะพัฒนาคนในสังคมให้สมบูรณ์เป็นกำลังคน
พื้นฐานสำหรับการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมและการเมือง
ก่อน สวัสดิพานิชย์ (๒๕๒๒ : คำปราศรัย) ได้ให้ความเห็น
เป็นพิเศษสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า
" การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะช่วยแก้ปัญหาสังคมของเรา
ให้ลดน้อยลงได้ในระยะเวลาอันสั้น " ซึ่งน่าเชื่อว่าความเห็น

ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทของการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนในแผนพัฒนาต่าง ๆ ด้วย

มโนทัศน์ที่ ๔

ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง
ปรับปรุง ทักษะ ค่านิยม และเจตคติของคนในสังคมไปในการ
ที่ดีทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันจะเป็นพื้นฐาน
ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

แนวคิดสมมติฐานที่ ๖

ให้สร้างระบบการประสานงานการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน มีการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานศึกษานอก
ระบบโรงเรียน

เหตุผล

โดยสภาพของการจัดการศึกษานั้น แม้จะแบ่งระบบการศึกษา
ออกเป็น ๓ ประเภท คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน
การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาแบบธรรมดาศูนย์
แล้วก็ตาม อุ๋นตา นพคุณ (๒๕๒๓ : ๒๑) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า
การศึกษาทั้ง ๓ ประเภทนั้น มีความสัมพันธ์กันในการจัดกิจกรรม
ทางการศึกษาหลายอย่าง และโดยความสัมพันธ์นี้ทำให้ยืนยันถึง
บทบาทของการศึกษาแต่ละระบบ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของการ
ศึกษา เกียรติชัย พงษ์พานิช (๒๕๒๓ : ๔๖) ได้ย้ำว่า
การศึกษาทุกระบบต่างก็มีส่วน เอื้ออำนวยต่อเป้าหมายทาง
เศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทางด้านการ
ศึกษาต่างจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน สถาบันและองค์กร
ทุกแห่งที่ข้องเกี่ยวกับการยกระดับการศึกษาของประชาชนต่าง
ก็มีส่วนรับผิดชอบด้วยทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดย
เหตุผลดังกล่าวย่อมทพให้สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม
พยายามจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และในขณะเดียวกัน
ที่รัฐจำเป็นต้องควบคุมระบบการศึกษาของสังคมทั้งหมด

นอกเหนือจากจะตั้งหน่วยงานของรัฐเพื่อรับผิดชอบควบคุมดูแล หน่วยอื่น ๆ ที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้วยังได้มอบภาระหน้าที่ให้ทำหน้าที่ประสานงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันช่วยเหลือเกื้อกูล เพื่อประโยชน์ของประชาชนร่วมกันและในขณะเดียวกันรัฐก็มุ่งหวังคุณภาพของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย จึงเน้นในเรื่องการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย ดังจะเห็นได้จากหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดการประเมินผล การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในภาพรวมของรัฐบาลเป็นระยะ ๆ และในขณะเดียวกันนั่นเอง ธรรมชาติของการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมักจะออกมาในรูปของโครงการที่เป็นไปตามสภาพของปัญหาความต้องการและกลุ่มเป้าหมายนั้นมีลักษณะการดำเนินงานเป็นช่วง ๆ ซึ่งมีการติดตามผลและประเมินผลของโครงการโดยตลอดการมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในสังคมได้ด้วย

มโนทัศน์ที่ ๖

ให้มีการจัดระบบการประสานงานการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการประเมินผลติดตามผลการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เป็นระบบมาตรฐานมีคุณภาพ

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๗

ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยให้เสริมกับสิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างพื้นฐานไว้

เหตุผล

แนวความคิดทางการศึกษาที่มีความสำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ซึ่งได้ผนวกเอาการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้าไว้ในกระบวนการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตด้วย เกียรติชัย พงษ์พานิช (๒๕๒๓ : ๑๖) มีความเห็นว่า การนำเอาการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาเป็นเครื่องมือในการนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายนั้น เป็นการสรุปที่เร็วเกินไปในบางครั้ง อันเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นยารักษาทุกอย่างได้ โดยเฉพาะความเชื่อเหล่านี้ดูจะมีอยู่อย่างในช่วงที่ศรัทธาในระบบการศึกษาจากโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าเกิดความล้มเหลว ทำให้เกิดการไหวตัวอย่างรวดเร็วในการพูดถึงการศึกษานอกระบบอย่างเด่นชัด หรือพยายามทำให้เกิดความเป็นระบบขึ้น

โดยสภาพดังกล่าวทำให้พบว่ามีการกล่าวถึงบทบาทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่มากในแนวคิด นโยบาย แผนการต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งหวังจะให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนได้รับช่วงต่อจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งมีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากเพราะเหตุว่าในประเทศไทยนั้น ได้พยายามจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง อย่างน้อยประชาชนจะได้ความรู้พื้นฐานในระบบโรงเรียน จนถึงขั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แต่อย่างไรก็ดีเรายังพบว่า ยังมีประชากรส่วนหนึ่งที่เป็นผู้ไม่รู้หนังสือเพราะไม่มีโอกาสเข้าเรียน ผู้ที่ต้องออกจากการเรียนกลางวันที่จบการศึกษาภาคบังคับ กลุ่มเป้าหมายนี้แท้ที่จริงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ก่อให้เกิดความคิดที่จะนำการศึกษานอกระบบโรงเรียนในรูปของการศึกษาผู้ใหญ่เข้ามาจัดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

อีกประการหนึ่งความต่อเนื่องของการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นอาจมิใช่ทิศทางที่คล้อยตามกัน เพราะเหตุว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นจัดโดยความต้องการของรัฐเป็นหลักในขณะที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดตามความต้องการและความสนใจของประชาชนกลุ่มเป้าหมายซึ่งรัฐอาจจะควบคุมดูแลในบางส่วนและการให้เสริมรับกัน สิ่งที่การศึกษาในระบบโรงเรียนสร้างพื้นฐานไว้นั้น อุ๋นตา นพคุณ (๒๕๒๓ : ๔๒) ให้ทัศนะว่า เป็นการส่งเสริมและทดแทนจุดอ่อนของการศึกษาในระบบโรงเรียนบางประการ ฉะนั้นบทบาทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะ เสริมกับการศึกษาในระบบโรงเรียนก็ได้ หรืออาจจะมีความสัมพันธ์กันใน เรื่องของรูปแบบกิจกรรมก็ได้ หรืออาจจะดำเนินกิจกรรมควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียนก็ได้เช่นกัน

มโนทัศน์ที่ ๗

จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบโรงเรียน

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๔

ให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยยึดหลักความพร้อมและประหยัด

เหตุผล

ปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดยังมีความ เป็นปัญหาในระดับที่สูงปัญหาหนึ่งของรัฐ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของประเทศ ป่วย อังภากรณ์ (นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์ ๒๕๒๔ : ๒๔-๒๕) ให้ความเห็นว่าแม้ประเทศไทยของเราจะยากจน แต่ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขปัญหา เรื่องการจัดรวมทรัพยากรเพื่อการศึกษาได้ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ " ความพยายามของรัฐในการแก้ปัญหาจึงได้มีการนำเอาการศึกษานอกระบบ

โรงเรียน เข้ามาจัดการศึกษาของรัฐ เพราะมีการนำวิธีการ และรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการประหยัดในการลงทุน และมีการให้บริการอย่างทั่วถึง แต่อย่างไรก็ดี รุ่นตา นพคุณ (๒๕๒๓ : ๕๔) ได้ให้ความเห็นในเรื่องการพัฒนาประเทศ ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เข้ามาในประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศไทยนั้น มีผลทำให้ประเทศกำลังพัฒนา ไม่สนับสนุนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่เหมาะสม (Appropriate Technology) และทรัพยากรของภายใน ประเทศเองที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนา ก็จะต้องมาจากส่วนชนบท แต่ผลที่ได้จากการพัฒนามีอัตราส่วนน้อยมากที่จะไหลกลับสู่ชนบท ความเจริญส่วนมากจึงไปอยู่แต่ในนคร ไม่แผ่ขยายไปสู่ชนบท จากทัศนะทั้ง ๒ ข้างต้น ได้แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่าง ความคิดกับสิ่งที่ประจักษ์อยู่ ฉะนั้นแม้รัฐจะหวังว่าการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนจะเป็นยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาที่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างจำกัด ประหยัดและกระจาย ออกไปอย่างทั่วถึง แล้วรัฐเองก็ย่อมจะต้องเน้นหนักในกลไก ของการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนให้ใช้ทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัด อย่างประหยัดและกระจายให้ทั่วถึงด้วย อีกทางหนึ่ง

มโนทัศน์ที่ ๔

ให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมและกระจาย ออกไปอย่างทั่วถึงโดยยึดหลักความพร้อม และประหยัด "

ในส่วนของกลุ่มคำที่มีความเห็นแตกต่างออกไป โดยมีได้กล่าวถึงไว้ทุกนโยบายแต่ ก็มีลักษณะที่เสริมและสนับสนุนกลุ่มคำที่มีลักษณะสากล จำนวน ๓ ประเด็น ก็สามารถศึกษาวิเคราะห์ หาเหตุผลสนับสนุน แนวสมมติฐานได้ดังนี้

แนวคิดสมมติฐานที่ ๑

เร่งรัดและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนออกไปยังส่วนภูมิภาคให้มีการศึกษา
ค้นคว้าหาความต้องการ ความจำเป็นและปัญหา ตลอดจน
ลำดับความสำคัญของปัญหา และสำรวจกลุ่มเป้าหมายสำหรับ
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เหตุผล

การที่รัฐเลือกใช้การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็น วัตรกรรม
หนึ่งที่เป็นตัวเลือกสำหรับการพัฒนากำลังคนของประเทศ
และการศึกษานอกระบบโรงเรียน เองนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับ
สังคมมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนดังที่ อุ่นตา นพคุณ
(๒๕๒๓ : ๓๗) อ้างถึงรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา
ที่กล่าวว่า " สังคมจะต้องยอมรับและเห็นความสำคัญของ
การศึกษานอกโรงเรียนไม่น้อยไปกว่าการศึกษาในระบบ
โรงเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนแม้ว่าจะได้
รับการปรับปรุงก้าวหน้าที่สุดแล้ว ก็ยังไม่สามารถตอบสนอง
ความต้องการของบุคคล และสังคมเมืองด้วยข้อจำกัดของการ
ศึกษาในระบบโรงเรียนมีอยู่เป็นอันมาก " โดยที่คณะดังกล่าว
ยอมรับชัดว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีส่วนสัมพันธ์กับ
สังคมมาก และในขณะเดียวกัน อุทัย ดุลยเกษม
(๒๕๓๑ : ๑๐) ได้ให้ความเห็นว่าปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น
มิได้อยู่ในลักษณะสถิตนิ่ง (Static) แต่มีความเคลื่อนไหว
(dynamic) อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงทำให้การศึกษานอก
ระบบโรงเรียนจะต้องปรับ เปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนให้ทันและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของ

ปรากฏการณ์ทางสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยนโยบายที่รัฐจึงต้อง เน้น
 ย้ำให้ผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ตระหนักว่า ควรมีการ
 พัฒนาปรับปรุงรูปแบบ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย
 ดังจะเห็นได้ว่ารัฐได้ชี้แนวทางการศึกษาการ เปลี่ยนแปลง
 ปรากฏการณ์ทางสังคมในด้านการศึกษาหาความต้องการ ความ
 จำเป็น ปัญหา การสำรวจ กลุ่มเป้าหมาย หรือแม้แต่การกระจาย
 อำนาจการจัดการศึกษาออกไปยังส่วนภูมิภาคด้วย แต่อย่างไร
 ก็ดีในประเด็นเรื่องการกระจายอำนาจนั้น มีลักษณะสอดคล้อง
 กับแนวคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการ
 กระจายอำนาจให้แก่ประชาชน ซึ่งเริ่มมีการกล่าวถึงมากขึ้นใน
 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมระยะที่ ๕ โดยเฉพาะในด้าน
 โครงสร้างการบริหารราชการ แต่ สุนทร สุพันธ์ชัย
 (๒๕๓๐ : อภิปราย) มีความเห็นว่าลักษณะของการกระจาย
 อำนาจการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะของการมอบอำนาจ
 (Delegation of Authority) ให้แก่ส่วนราชการใน
 ระดับอำเภอหรือจังหวัดให้มีอำนาจทำการแทนผู้มีอำนาจในกรม
 ให้มากขึ้น ซึ่งไม่ใช่การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งอาจทำ
 ให้การทำงานของส่วนราชการสะดวกรขึ้น ทำให้ประชาชนได้
 รับบริการได้ทั่วถึง แต่ประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 ทำโครงการต่าง ๆ เองได้ แม้จะมีระบบการพัฒนาชนบทที่
 เรียกว่า กชช. ก็ตาม ก็ยังเป็นส่วนที่ระบบราชการมีส่วน เข้าไป
 ควบคุมมากกว่าด้วย

มโนทัศน์ที่ ๑

เร่งรัดให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง
 อยู่ตลอดเวลาและกระจายอำนาจการจัดการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนออกไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น "

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๒

สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

เหตุผล

โดย เหตุที่ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นเวลาช้านานภายใต้ทฤษฎีเทวสิทธิ์ ซึ่งถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นเทวราช เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับสิทธิ์ของพระเป็นเจ้าให้มีหน้าที่ปกครองประชาชน ซึ่งโยงไปถึงความเชื่อทางศาสนาแม้จะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้วก็ตาม ความเชื่อนี้ยังคงมีอยู่ในกระแสสำนึกของประชาชนไทยมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้ว่าการดำเนินการทางการเมือง การปกครองยังคงไว้ซึ่งพิธีกรรมอันแสดงถึงเทวสิทธิ์ในการปกครองอยู่โดยตลอด ซึ่ง ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๓๐ : ๔๕) มีความเห็นว่า กระบวนการดังกล่าวเป็นการสร้างสถาบันทางนามธรรม (institutionalization for a normative order) อันเป็นกลไกของรัฐ ทางด้านอุดมการณ์ โดยเฉพาะประเทศไทย กลไกดังกล่าวเป็นกระบวนการที่จะรวมจิตใจของประชาชนที่อยู่ในเขตการปกครองของรัฐบาลไทยให้มีความรู้สึกร่วมกันในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อที่จะสามารถกุมจิตใจของประชาชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นการสร้างรัฐให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ วิธีการที่จะให้เกิดความสามัคคีเช่นนี้ องค์ประกอบของสังคม โดยเฉพาะ การศึกษาย่อมจะต้องมีบทบาทมากในการปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อของคนในประเทศขึ้นดังจะเห็นได้ในแผน

การศึกษาของรัฐ นโยบายรัฐ ตลอดจนหลักสูตรต่าง ๆ ได้กล่าวถึงสถาบันทางนามธรรมมีไว้อยู่เสมอ ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ย่อมจะต้องอนุวัตร ตามกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐด้วย และเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์ประกอบของสังคม ทางด้านการศึกษา

มโนทัศน์ที่ ๒

สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

แนวคิดสมมติฐานที่ ๓

เป็นการสร้างทักษะการคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น ส่งเสริมให้มีแหล่งวิทยาการ และนันทนาการในชุมชน ให้ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน

เหตุผล

โดยเจตนาารมณ์ของสังคมที่มุ่งหวังให้คนในสังคมมีความสุขอยู่ในสังคมได้ จำจะต้องตระเตรียมคนให้พร้อมที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้ ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาในด้านโครงสร้างของสังคม

การที่สังคมกำหนดคนในสังคมไทย คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น ได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลินนั้น ประกอบด้วยฐานคติ ๒ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งมุ่งให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้ประการหนึ่ง และมีสุขภาพจิตที่ดี ประกอบกับการมีการศึกษา อีกประการหนึ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของ ลิขณนที เกตุทัต ในการอภิปรายเรื่อง บทบาทการศึกษา กับการพัฒนาสังคมไทย ในการประชุมแบบซิมโปเสียม เรื่อง

การศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย ๑๓ มกราคม ๒๕๒๖ ที่คณะ
 ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ว่า เป้าหมายสูงสุดของการ
 ศึกษาคือการเสริมสร้างสังคมที่พึงประสงค์ ทั้งในแง่สร้างชีวิต
 ของแต่ละคนและสังคม ที่จะต้องสอดคล้องกับปรัชญาชีวิตและสังคม
 ฉะนั้น จึงเป็นธรรมดาที่รัฐย่อมจะต้องกำหนดคุณลักษณะที่พึง
 ประสงค์ไว้ในแผนพัฒนาต่าง ๆ และอาศัยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ
 ในการสร้างคนให้เป็นไปตามที่รัฐตั้งเป้าหมายไว้ โดยเฉพาะ
 ในเรื่องคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น เป็นแนวคิดที่เพิ่งมีการ
 กล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔
 (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่รัฐมีความต้องการให้
 ประชาชนของรัฐสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้อง
 กับทฤษฎีมนุษยนิยม โดยเน้นถึงสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนใน
 การตัดสินใจในการดำรงชีวิตของตน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 แนวความคิดเรื่องคิดเป็น เป็นแนวคิดของไทย โดยเฉพาะซึ่ง
 ทวี นาคบุตร (อุ้นดา นพคุณ ๒๕๒๔ : ๒๑) ยืนยันว่า เริ่มมี
 การกล่าวถึงการคิดเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดย ดร.โกวิท
 วรพิพัฒน์ ซึ่งต่อมาได้มีการขยายแนวคิด จากคิดเป็นออกเป็น
 ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น และในที่สุด ได้เพิ่มเรื่องการประกอบธุรกิจ
 เป็น เข้าไปตามแนวนโยบาย การพัฒนาประเทศในช่วงแผน
 พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕-
 ๒๕๒๙) ด้วย เพราะแผนพัฒนาดังกล่าวพยายามเน้น เรื่องของ
 เศรษฐกิจให้กับประชาชนของประเทศด้วย ทั้งนี้รัฐได้มุ่งหวัง
 ใช้แนวคิดเรื่อง คิดเป็นมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ
 เชิงมนุษยนิยมตามที่ อุ้นดา นพคุณ กล่าวอ้างไว้ด้วย

ในส่วนของการให้การศึกษาทางความรู้ ทักษะและความ
 เพลิดเพลินจากแหล่งวิทยาการ และนันทนาการในชุมชนนั้น
 ได้ดำเนินการตามหลักจิตวิทยาการ เรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิด
 ของ จอห์น แวน มาเนนและ เอ็ดการ์ สกิน (John Van
 Maanen and Edgar Schein ใน อุ๋นตา นพคุณ ๒๕๒๓:
 ๔๘-๔๙) ซึ่งได้แสดงแนวคิดเรื่องวัฏจักรชีวิตการทำงาน
 ๔ ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการแสวงหาขั้นตอนการสร้างตัว ขั้นตอน
 มีขีณยามของชีวิตการทำงาน และขั้นตอนปัจเจกขีณยามของชีวิต
 การทำงาน โดยในขั้นตอนการแสวงหาได้กล่าวถึงการ เผชิญ
 ชีวิตจากปัจจัยภายใน (Internal carecr) เป็นการแสวงหา
 วิธีทางที่เหมาะสมกับตัวเอง และพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับ
 การทำงานโดย เริ่มจากการสนุกสนานตามความคิดของคน เอง
 ตลอดไปจนถึงการปรับและพัฒนาตนเองในการรับประสบการณ์
 การจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามแนวคิดที่รัฐจึง เลือกให้มีแหล่ง
 วิทยาการและนันทนาการในการช่วยให้ประชาชนของรัฐได้รับ
 ความรู้ทักษะและความ เพลิดเพลินด้วย โดยมุ่งหวังว่าประชาชน
 จะสามารถแสวงหาหนทางที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสอดคล้อง
 กับแนวคิด เรื่องคิดเป็นด้วย

มโนทัศน์ที่ ๓

เน้นการสร้างทักษะการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
 และประกอบธุรกิจ เป็น อันเป็นผลสืบ เนื่องจากการที่ประชาชน
 ได้รับความรู้ ทักษะและความ เพลิดเพลินจากแหล่งวิทยาการ
 และนันทนาการในชุมชนด้วย

จากการพิสูจน์ค้นหาเหตุผลเพื่อยืนยันแนวคิด สมมติฐาน ๑๑ ประเด็น ทั้งประเด็นแนวคิด
 ที่เป็นสากลของแหล่งข้อมูล และแนวคิดที่แตกต่างออกไป แต่มีลักษณะส่งเสริมสนับสนุนแนวคิดสากล

ตามแนวการสังเคราะห์แนวคิดเชิงทฤษฎีตามหลักอนุমানวิธีเชิงตรรกอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งทำให้แนวคิดสมมติฐานมีความน่าเชื่อถือ และเป็นความจริง ตลอดจนมีความเป็นไปได้ตามเหตุผลและหลักฐานทางทฤษฎีที่มีอยู่ จึงทำให้ได้มโนทัศน์เกี่ยวกับเป้าประสงค์ของสังคมด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียนทางด้านแผนจำนวน ๑๑ มโนทัศน์ คือ

- ๑. กระจายบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมในท้องถิ่น รัฐและเอกชน มีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
- ๒. สังคมโดยรัฐได้เลือกให้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษาจากระบบโรงเรียนแก่ประชาชน เพื่อเป็นการกระจายขอบข่ายของการศึกษาและให้เกิดความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาของประชาชน ซึ่งรัฐสามารถควบคุมมาตรฐานของรายการของสื่อมวลชนให้มุ่งเน้นถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนอันเป็นความต้องการในการพัฒนากำลังคนของประเทศ
- ๓. เน้นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบทแหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคมและ เน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมายเด็ก และบิดามารดาอันจะส่งผลต่อกำลังของประเทศในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมาย คือ คนทุกคนในสังคมแล้ว
- ๔. รัฐได้จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนขึ้นและเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐด้วย
- ๕. ให้การศึกษาจากระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงทัศนคติ ค่านิยม และเจตคติของคนในสังคมไปในทางที่ดีทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
- ๖. ให้มีการจัดระบบการประสานงาน การจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนและการประเมินผล ติดตามผลการปฏิบัติงานการศึกษาจากระบบโรงเรียนให้มีระบบมาตรฐาน มีคุณธรรม
- ๗. จัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบโรงเรียน

๔. ให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมและกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยยึดหลักความพร้อมและประหยัด

๕. เร่งรัดให้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และกระจายอำนาจการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น

๑๐. สร้างทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๑๑. เน้นการสร้างทักษะ การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประชาชนได้รับความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลิน จากแหล่งวิทยาการ และนันทนาการในชุมชนด้วย

จากการสรุปมโนทัศน์ทั้ง ๑๑ ประการข้างต้น มีความถูกต้องตามกฎของการวินิจฉัยทางเรขาคณิต ที่ว่า " ถ้าข้อความเบื้องต้นเป็นจริงข้อสรุปก็เป็นจริง " ความจริงในที่นี้เป็นจริง เพราะเหตุว่า จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ และได้มีการยืนยันอย่างสมเหตุสมผล ทั้งทางตรรกวิธีและอนุมานวิธีเชิงประจักษ์ ข้อสรุปที่เป็นมโนทัศน์มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นความจริงและถูกต้องโดยไม่มีข้อโต้แย้งในระดับหนึ่งภายใต้สถานการณ์ที่กำลังศึกษาเท่าที่มีข้อมูลอยู่จริงในขณะศึกษาอยู่ด้วย โดยการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปรวมกลุ่มก่อนของมโนทัศน์ทั้ง ๑๑ ประการ ได้ดังนี้

๑. จากมโนทัศน์ทั้ง ๑๑ ประการ พบว่า มโนทัศน์ที่ ๑, ๔, ๖, ๗, ๘ มีลักษณะร่วมกัน คือ เรื่องของวิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ฉะนั้นสามารถรวมมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นกลุ่มเดียวกันและสร้างมโนทัศน์ใหม่ ดังนี้

กระจายบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยให้ท้องถิ่น เอกชน และรัฐ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐจะจัดให้มีหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยให้ประสานสัมพันธ์สอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงาน การติดตามผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคม

๒. จากมโนทัศน์ที่ ๒, ๘, ๑๑ พบว่ามีลักษณะร่วมกันในเรื่องของการใช้เครื่องมือในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งสามารถรวมมโนทัศน์ดังกล่าวเป็นกลุ่มเดียวกันและสร้างเป็นมโนทัศน์ใหม่ ดังนี้

ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยหลักความพร้อมและประหยัดให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมและกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิด เรื่องคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ ทักษะและความเพสิด เพลินจากแหล่งวิทยากร และนันทนาการในชุมชนด้วย

๓. จากมโนทัศน์ที่ ๔ และ ๑๐ พบว่ามีลักษณะร่วมกันในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจากมโนทัศน์ดังกล่าวสามารถสร้างเป็นมโนทัศน์ใหม่ได้ดังนี้

ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทัศนคติ ค่านิยม และเจตคติของคนในสังคมไปในทางที่ดีทางด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๔. เฉพาะเพียงมโนทัศน์ที่ ๓ ได้กล่าว เป็นถึงกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ จึงยังคงมโนทัศน์เดิมไว้ ดังนี้

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบทแหล่งเสื่อมโทรมชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และ เน้นหนัก เป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมายเด็กและบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำลังคนของประเทศในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมายคือคนทุกคนในสังคมแล้ว

จากการสรุปรวมกลุ่มก้อนของมโนทัศน์ ดังวิธีการข้างต้น สามารถสร้างกลุ่มมโนทัศน์ใหม่ได้ ๔ มโนทัศน์ คือ

๑. กระจายบทบาทหน้าที่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมไปยัง ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยให้ท้องถิ่น เอกชน และรัฐ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐจะจัด ให้มีหน่วยงานขึ้น เพื่อรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยให้ประสานสัมพันธ์สอดคล้อง กับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงาน การติดตามผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน และคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสังคม

๒. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยหลักความพร้อมและประหยัดให้เป็นประโยชน์ ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมและกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะ อย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิด เรื่องคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบธุรกิจเป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคม ให้มีความรู้ ทักษะ และความเพลิดเพลนจากแหล่งวิทยาการ และนันทนาการในชุมชนด้วย

๓. ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทัศนคติ ค่านิยม และเจตคติของคนในสังคมไปในทางที่ดีทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจน มีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๔. เป็นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ซึ่งเป็น ผู้ขาดโอกาสทางสังคม และเน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมายเด็กและบิดา มารดา อันจะส่งผล ต่อกำลังคนของประเทศในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมายคือคนทุกคนในสังคมแล้ว

จากมโนทัศน์ที่สรุปรวมจำนวน ๔ มโนทัศน์จะนำไปสังเคราะห์ (Synthesis)

เป็นข้อความรู้ที่เรียกว่า " จินตณสภาพ " ต่อไป

การสร้างจินตภาพ (Conceivability)

จากมโนทัศน์ ๔ ข้อ สามารถนำมากล่าวเป็นข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลได้ดังนี้

แนวนโยบายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ในแผนต่าง ๆ ของรัฐ ได้แสดงเป้าประสงค์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมุ่งกระจาย บทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาสังคมไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยให้ท้องถิ่น เอกชน และรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรัฐจะจัดให้มีหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงานการติดตามผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน และคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคม ทั้งนี้มุ่งให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยหลักความพร้อมและประหยัดให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสม และกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิด เรื่องคิด เป็น ทำ เป็น แก้นปัญหา เป็น และประกอบธุรกิจ เป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ ทักษะและความเพลิดเพลน จากแหล่งวิทยาการและนันทนาการในชุมชน เพื่อให้จะให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทัศนคติ ค่านิยมและเจตคติของคนในสังคมไปในทางที่ดีทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบท แหล่งเสื่อมโทรมชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และ เน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมาย เด็ก และบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำสังคมของประเทศในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมาย คือ คนทุกคนในสังคม

สรุปข้อมูลสารสนเทศ

จากข้อความรู้ ด้านเป้าประสงค์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ในแผนและนโยบายต่าง ๆ ในเอกสารของรัฐที่ได้รับการพิสูจน์ความเป็นจริง และความน่าเชื่อถืออย่างมีเหตุผล

และพยานหลักฐาน ซึ่งได้สรุปเป็นข้อความที่มีความเป็นไปได้หรือจินตภาพแล้ว ข้อความนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในการอธิบายและตีความในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ โดยเรียกข้อความนี้ว่า " สารสนเทศ " สารสนเทศ เรื่อง เป้าประสงค์ของสังคมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ในแผนและนโยบายต่าง ๆ ในเอกสารของรัฐ

แนวนโยบายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ในแผนต่าง ๆ ของรัฐได้แสดง เป้าประสงค์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยมุ่งกระจาย บทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยให้ท้องถิ่น เอกชน และรัฐมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยรัฐจะจัดให้มีหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยให้ประสานสัมพันธ์สอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงาน การติดตามผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสังคม ทั้งนี้มุ่งให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยหลักความพร้อมและประหยัดให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสม และกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐและนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิดเรื่อง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและประกอบธุรกิจเป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ ทักษะ และความเฉลียวฉลาดจากแหล่งวิทยากรและนันทนาการในชุมชน เพื่อที่จะให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทัศนคติ ค่านิยม และเจตคติ ของคนในสังคมไปในทางที่ดี ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบทแหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และ เน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมาย เด็ก และบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำลังคนของประเทศในอนาคต นอกเหนือไปจากกลุ่มเป้าหมายคือ คนทุกคนในสังคม

ตารางที่ ๔ แสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มคำและคำที่แตกต่างกันของข้อมูล
เบื้องต้นในเรื่อง เป้าประสงค์ของสังคมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
จาก เอกสารด้านค่าแถลงนโยบายของรัฐบาล

ความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p>กลุ่มที่ ๑ ปรับปรุงและส่งเสริมระบบและ กระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประ เภท และการขยายการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษ นอกระบบโรงเรียน</p>	<p>คำที่ ๑ ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกันใ น การได้รับการศึกษา ความเสมอภาคและการ มีโอกาสได้รับการศึกษา</p>
<p>กลุ่มที่ ๒ ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษา นอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มี เอกภาพ</p>	<p>คำที่ ๒ เป็นพล เมืองดี มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และมีคุณภาพชีวิตตามความต้องการของสังคมไทย</p>
<p>กลุ่มที่ ๓ สอดคล้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม</p>	<p>คำที่ ๓ เน้นการดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพ</p>
	<p>คำที่ ๔ สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนและท้องถิ่น</p> <p>คำที่ ๕ ให้การศึกษาเป็น เครื่องมือพัฒนา ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม</p>
	<p>คำที่ ๖ เน้น เกษตรกรรมเป็นหลัก</p>
	<p>คำที่ ๗ เน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นพิเศษ</p>

ความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
	<p>คำที่ ๘ เน้นให้คนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย</p> <p>คำที่ ๘ ระดมทรัพยากร เพื่อจัดการศึกษาให้กระจายทั่วถึง</p> <p>คำที่ ๑๐ ส่งเสริมให้ประชาชนหาความรู้เพิ่มเติม</p>

จากความสอดคล้องต้องกันของถ้อยคำในข้อมูลเบื้องต้น จำนวน ๓ กลุ่ม และคำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด จำนวน ๑๐ คำ รวมทั้งหมด ๑๓ ประเด็น จะเห็นได้ว่าคำที่มีความแตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมดมีลักษณะที่สนับสนุนกลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกัน อันเป็นลักษณะสากลที่ทุกคณะรัฐบาลมีความเห็นตรงกันนั้น และบางคำที่แตกต่างกันนั้นได้รับการพิสูจน์แสวงหาเหตุผลยืนยันในช่วงการวิเคราะห์แผนและนโยบายจากตารางที่ ๔ แล้ว ฉะนั้นในส่วนคำแถลงนโยบายของคณะรัฐบาล ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลเบื้องต้นเป็นแนวคิดสมมติฐานได้ ๓ ประเด็น คือ

๑. ปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทและการขยายการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบโรงเรียน
๒. ประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียน กับการศึกษาทุกระดับทุกประเภทให้มีเอกภาพ
๓. ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

การพิสูจน์แนวคิดสมมติฐาน

จากประเด็นสมมติฐานในส่วนของข้อมูลที่มีความเป็นสากลของข้อมูลจากคำแถลงนโยบายของรัฐบาล จำนวน ๓ ประเด็น มีเหตุผลยืนยันความน่าเชื่อถือโดยจะพิจารณาเป็นรายประเด็น ดังนี้

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๑

ปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ
ทุกประเภท และการขยายการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน

เหตุผล

อริสโตเติล (วิช เตียงหงษากุล ๒๕๒๕ : ๑๒๑) ได้กล่าว
ไว้ในหนังสือเรื่อง Politics โดยให้ทัศนะทางการศึกษาว่า
ควรเป็น เรื่องที่รัฐดำเนินการ เพราะรัฐหรือชุมชนที่คตินั้น
มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน และลักษณะของระบบการให้
การศึกษาที่จะให้แก่ประชาชนนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม
ของรัฐและประชาชนด้วย ในทัศนะของ ไมเคิล แอปเปิล
(Michael Apple อ้างถึงใน สำลี ทองธวัช ๒๕๒๕ :
๕๓-๕๔) เห็นว่าการศึกษาหรือสถาบันโรงเรียน เป็นเครื่องมือ
ของรัฐในการส่งเสริมอำนาจรัฐโดยเป็นตัวผลิตคนให้กับสังคม
ในลักษณะของการให้ความรู้แก่คนในสังคมและการช่วยให้เกิด
ความเท่าเทียมกันในสังคม การเลื่อนชั้นทางสังคม ของคน
ในสังคม

โดยเหตุดังกล่าว รัฐย่อมมีภาระรับผิดชอบการจัดการ
การศึกษาในสังคม ฉะนั้นรัฐย่อมจะต้องแสวงหาวิธีการปรับปรุง
ระบบและกระบวนการทางการศึกษาที่มีอยู่ในสังคมให้มี
ประสิทธิภาพ มีคุณภาพและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยมี
ระบบการศึกษาอย่างน้อย ๒ ระบบ คือการศึกษาในระบบ
โรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยจำแนก
ประเภทการศึกษาออกเป็น การศึกษาภาคบังคับ การศึกษา
ระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การอาชีวศึกษา
การอุดมศึกษา การฝึกหัดครู การศึกษานอกโรงเรียน
การศึกษาเอกชน เป็นต้น และการศึกษาทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับ

ควบคุมดูแลของรัฐ ซึ่งรัฐจะต้องพยายามปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพอยู่เสมอ ทุกยุคทุกสมัยของแต่ละรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้มุ่งประเด็นไปยังการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยหวังให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะกิจกรรม การจัดการศึกษาที่กระจายไปยังประชาชนได้มาก เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคม ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิชย์ ได้ยืนยันในคำปราศรัยเรื่อง การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งรัฐเน้นเป็นพิเศษว่า " จะช่วยแก้ปัญหาสังคมของเราให้ลดน้อยลงในระยะเวลาอันสั้น " ซึ่งเป็นการย้ำเป็นบทบาทหน้าที่ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อสังคมด้วย

มโนทัศน์ที่ ๑

ปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการขยายการให้การศึกษาไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๒

ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีเอกภาพ

เหตุผล

สืบเนื่องจากเหตุผลของมโนทัศน์ที่ ๑ ที่ว่า รัฐจำเป็นต้องดูแลส่งเสริม ปรับปรุง การศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทที่มีอยู่ในรัฐให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ตามทัศนะของ อริสโตเติล นั้นในขณะเดียวกันรัฐก็ไม่อาจให้การศึกษาแต่ละระดับแต่ละประเภทดำเนินการจัดการศึกษาของตนเองตามลำพัง หากแต่จะต้องพยายามให้การศึกษาที่มีอยู่ในรัฐ เป็นไปอย่างมีเอกภาพด้วย

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ไม่เพียงแต่จะมีลักษณะการจัดการศึกษาตามระบบของตนเอง แล้ว แต่ยังมีความสัมพันธ์กับระบบการศึกษาอื่น ๆ อีก ดังที่ อุ่นตา นพคุณ (๒๕๒๓ : ๒๑) ได้แสดงความสัมพันธ์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน กับการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาแบบธรรมดาศึกษา ไว้ว่า มีกิจกรรมทางการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กัน ผสมผสานกัน ระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียน กับการศึกษาในระบบโรงเรียนระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาแบบธรรมดาศึกษา ทั้งนี้รัฐจึงต้องพยายามควบคุมดูแลให้มีการประสานสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดเอกภาพในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมของรัฐ เพื่อที่จะให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคม ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่รัฐได้กำหนดไว้

มโนทัศน์ที่ ๒

ให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับทุกประเภท เพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษาของรัฐ

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๓

ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

เหตุผล

การศึกษานั้นนับได้ว่าเป็นกลไกของรัฐในการพัฒนาทางสังคมประการหนึ่ง โดยมีหน้าที่พัฒนาคนในสังคมให้มีคุณภาพและฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ในสังคมให้สามารถเผชิญชีวิตในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมการพัฒนาสังคมโดยนโยบายนี้ เป็นภารกิจของรัฐ ที่จะต้องให้ความสำคัญและควบคุมดูแลให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเหตุว่า " การพัฒนาสังคมเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการเมือง และการพัฒนา

เศรษฐกิจ (สมศักดิ์ ชูโต และ คณะ ๒๕๒๖ : ๑๐)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นระบบการศึกษาหนึ่งในสังคมไทย ก็นับเป็นกลไกในการพัฒนาคนในสังคมประการหนึ่ง ฉะนั้น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม อันจะส่งผลไปถึงการพัฒนาการเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

ในประเทศไทยนั้น รัฐได้กำหนดให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นแผนแม่บทของการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาสังคมย่อมจะต้องเป็นไปภายใต้แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย โดยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็ย่อมจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติด้วย ซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อม เป็นการชี้วัดให้เห็นว่ารัฐได้มีบทบาทในการควบคุม ดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์ประกอบของสังคม โดยแท้

มโนทัศน์ที่ ๓

จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สอดคล้อง
ประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากการพิสูจน์ค้นหาเหตุผลเพื่อยืนยันแนวความคิดสมมุติฐาน ๓ ประเด็น ตามแนวการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีอย่างสมเหตุสมผลแล้ว ทำให้แนวความคิดสมมุติฐานมีความน่าเชื่อถือ เป็นจริง และมีความเป็นไปได้ตามเหตุผลและหลักฐานทางทฤษฎีที่มีอยู่ ทำให้ได้มโนทัศน์เกี่ยวกับเป้าประสงค์ของสังคมด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากข้อมูล ด้านค่าแถลงนโยบายของรัฐบาล จำนวน

๓ มโนทัศน์ คือ

๑. ปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน

- เป็นเครื่องมือในการขยายการให้การศึกษาไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง
๒. ให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษาจากระบบโรงเรียน กับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษาของรัฐ
 ๓. จัดการศึกษาจากระบบโรงเรียนให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากการสรุปมโนทัศน์ทั้ง ๓ ประการ มีความถูกต้องตามกฎการวินิจฉัย ทางเรขาคณิตที่ว่า " ถ้าข้อความเบื้องต้นเป็นจริง ข้อสรุปก็เป็นจริง " โดยความจริงที่ปรากฏนี้เป็นความจริงตามข้อมูลที่มีอยู่ และมีการยืนยันอย่างสมเหตุสมผล ทั้งทางตรรกวิธี และอนุมานวิธีเชิงประจักษ์ จึงมีความเป็นไปได้ที่เป็นความจริงและถูกต้อง โดยไม่มีข้อโต้แย้งในระดับหนึ่ง ภายใต้สถานการณ์และข้อมูลเท่าที่มีอยู่จริงในขณะศึกษา

จากมโนทัศน์ ๓ ประการ สามารถนำไปสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นข้อความจินตภาพได้ต่อไป

การสร้างจินตภาพ (Conceivability)

จากมโนทัศน์ ๓ ประการดังกล่าว สามารถนำมากล่าวรวมกันอย่างสมเหตุสมผลได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของคำแถลงนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ช่วง ปี ๒๕๒๑-๒๕๒๔ ได้แสดงให้เห็นเป้าประสงค์รัฐที่มีต่อการศึกษจากระบบโรงเรียน โดยมุ่งปรับปรุง และส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพโดยมีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษาจากระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้มีการขยายการศึกษาออกไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สรุปข้อมูลสารสนเทศ

จากข้อความจินตภาพด้าน เป้าประสงค์ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลในช่วงปี ๒๕๒๑-๒๕๒๔ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ค้นหาเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลแล้ว สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ตีความและอธิบายในเรื่องนี้เกี่ยวกับโคได้โดยเรียกข้อมูลที่ว่า " สารสนเทศ "

สารสนเทศ เรื่อง เป้าประสงค์ของสังคมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลในช่วงปี ๒๕๒๑-๒๕๒๔

เป้าหมายของรัฐที่มีต่อศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ มุ่งปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพโดยมีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้มีการขยายการศึกษาออกไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สรุป ข้อมูลสารสนเทศ เรื่อง เป้าประสงค์ของสังคมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งปรากฏอยู่ในแผนและนโยบายของรัฐ

เป้าหมายของสังคมที่มีต่อศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การมุ่งกระจายบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้นโดยท้องถิ่น เอกชน รัฐ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยรัฐจะจัดให้มีหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยให้ประสานสัมพันธ์สอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงานการติดตามผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคม ทั้งนี้มุ่งให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยหลักความพร้อมและประหยัดให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมและกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิด

เรื่อง คิดเป็น ทำเป็น ประกอบธุรกิจเป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ ทักษะ และความเพสิด เพลินจากแหล่งวิทยาการและนันทนาการในชุมชน เพื่อที่จะให้การศึกษาจากระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทัศนคติ ค่านิยม และเจตคติของคนในสังคมไปในทางที่ดี ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และ เน้นหนักเป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมาย เด็ก และบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำลังคนของประเทศในอนาคต นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายคือ คนทุกคนในสังคมในส่วนของรัฐได้มุ่งปรับปรุงและส่งเสริมระบบกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพโดยมีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษจากระบบโรงเรียนกับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้มีการขยายการศึกษาออกไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจากการศึกษจากระบบโรงเรียนของไทย

การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาเอกสารเบื้องต้นสามารถคิด เลือก เอกสารที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษจากระบบโรงเรียนของไทย โดยแบ่งกลุ่มเอกสารเป็น ๒ ประเภท คือ เอกสารประเภทหลักสูตรการศึกษจากระบบโรงเรียน จำนวน ๔ เรื่อง และ เอกสารทางวิชาการที่แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษจากระบบโรงเรียนของไทย จำนวน ๑๑ เรื่อง ดังนี้

๑. หลักสูตรทางการศึกษจากระบบโรงเรียน ได้แก่
 - ๑.๑ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคกลาง)

พุทธศักราช ๒๕๒๔

- ๑.๒ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) พุทธศักราช ๒๕๒๔
 - ๑.๓ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคเหนือ) พุทธศักราช ๒๕๒๔
 - ๑.๔ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคใต้) พุทธศักราช ๒๕๒๔
 - ๑.๕ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๑-๒ พุทธศักราช ๒๕๒๗
 - ๑.๖ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๓-๔ พุทธศักราช ๒๕๒๒
 - ๑.๗ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จระดับที่ ๓-๔ ทางวิทยุไปรษณีย์
 - ๑.๘ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับที่ ๕ พุทธศักราช ๒๕๒๔
 - ๑.๙ หลักสูตรวิชาชีพพระยะลัน พุทธศักราช ๒๕๒๔
๒. เอกสารที่แสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เท่าที่มี เอกสารชี้ชัดอยู่จริงได้แก่
- ๒.๑ ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ ของรัตนา หุ่มไพศาล
 - ๒.๒ แนวคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบของ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์
 - ๒.๓ การศึกษานอกระบบโรงเรียนของ อุ้นดา นพคุณ
 - ๒.๔ รายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษา และประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๙) " การศึกษานอกระบบโรงเรียน " ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี
 - ๒.๕ ปรัชญาการศึกษานอกระบบของ เกียรติวารณ อมาตยกุล
 - ๒.๖ การศึกษาอรรพนิย สำหรับผู้ใหญ่ของ อรพินท์ วิบูลย์พันธุ์

- ๒.๗ การศึกษานอกโรงเรียน เส้นทางที่ไม่สิ้นสุดของ
สุนทร สุนันทชัย
- ๒.๘ กรมการศึกษานอกโรงเรียนของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ
- ๒.๙ ความต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียนของ โกวิท วรพิพัฒน์
- ๒.๑๐ ปรัชญาการศึกษาจากระบบโรงเรียนของ ทองปลิว ชมชื่น
- ๒.๑๑ การศึกษานอกระบบโรงเรียนของ อุ๋นตา นพคุณ

โดยที่แบ่งเอกสารออกเป็น ๒ กลุ่มตามลักษณะของเอกสาร ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์
ออกเป็น ๒ ตอน ย่อย ๆ ดังนี้

ตอนที่ ๓.๑ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน

ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารประเภทหลักสูตร

๑. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคกลาง) พุทธศักราช
๒๕๒๔ ได้แสดงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สภาพปัญหา รู้จักคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาให้
เหมาะสมกับสภาพ อันจะเป็นแนวทางให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้
อย่างเป็นปกติสุขและเป็นพลเมืองดีของชาติ
๒. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนา ทั้งของรัฐและ
เอกชนในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อให้ผู้เรียน รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นอันจะเป็นพื้นฐาน
ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการ
แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

๔. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มในการพัฒนาตนเอง และชุมชนโดยเน้นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง และการมีส่วนร่วม

๒. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้แสดงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักวิธีพิจารณาปัญหา และรู้จักวิธีหาข้อมูลในการนำมาตัดสินใจ แก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพ อันจะเป็นแนวทางให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองดีของชาติ
๒. เพื่อให้รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐและ เอกชนในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น
๓. เพื่อให้เรียนรู้หนังสือในชั้นอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น อันจะเป็น เครื่องมือ ในการหาข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยการคิดแก้ปัญหา
๔. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มในการพัฒนาชุมชน โดยเน้นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง

๓. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคเหนือ) พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้แสดงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้รู้ปัญหา รู้จักคิด ตัดสินใจ ให้เหมาะสมกับสภาพอันเป็นแนวทาง ให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองดีของชาติ
๒. เพื่อให้รู้จักใช้บริการจากหน่วยงาน ส่งเสริมการกินดี อยู่ดี ในสาขาต่าง ๆ เช่น ให้บริการสอนวิชาชีพ อนามัย การวางแผนครอบครัว การเกษตร และให้รู้จักหาแนวทางที่จะแสวงหาความรู้และใช้บริการนั้น ๆ
๓. เพื่อให้ผู้เรียน รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นอันจะใช้เป็น เครื่องมือในการหาข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ ในการช่วยการคิดแก้ปัญหา อันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน

๔. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคใต้) พุทธศักราช ๒๕๒๕

ได้แสดงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมให้รู้ปัญหา รู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และตนเองอันจะเป็นแนวทางให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองดีของชาติ
๒. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้เรียนในอันที่จะแก้ปัญหาที่จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อให้รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการกินดี อยู่ดี ในสาขาต่าง ๆ และรู้จักหาทางที่จะแสวงหาความรู้และบริการนั้น ๆ
๔. เพื่อให้เรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น อันจะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลความรู้

๕. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ ๑-๒ พุทธศักราช ๒๕๒๗ ได้แสดง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดังนี้

๑. เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
๒. เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๓. รู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนรู้จักคิด และตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
๔. เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือและนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
๕. มีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน ตลอดจนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
๖. รู้คุณค่า และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
๗. มีความรู้และมีความสามารถจัดขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาเพิ่มเติม
๘. รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิทยาการใหม่ ๆ "

๖. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๓-๔ พุทธศักราช ๒๕๒๒ ได้แสดง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้

๑. เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม

๒. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบ วินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความรับผิดชอบต่อนตนเอง ครอบครัว
และสังคม
๓. มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษา
เพิ่มเติม หรือการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
และการมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
๔. เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและ
ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
๕. มีเจตคติที่ดีต่อสังคมทุกชนชั้น ผูกให้ขยัน อดทน ประหยัด ตลอดจนรู้จัก
สงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์
ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

๗. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ ๓-๔ ทางวิทยุไปรษณีย์โดยเหตุที่
มีความแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ ๓-๔ ในเรื่องของวิธีการจัด
การศึกษา และมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน กับหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๓-๔
แต่ก็ได้แสดงเป้าหมายที่ระบุถึงคุณลักษณะของผู้บริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนประ
เภทนี้
ไว้ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมประชาชนให้เป็นพลเมืองดี และเกิดความสามัคคีในชาติ
๒. เพื่อส่งเสริมประชาชนให้เกิดความสามัคคีในการปกครองประเทศ
ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีความเคารพ
ยึดมั่น เกิดคุณในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๓. เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ที่นอกระบบ
โรงเรียน
๔. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
๕. เพื่อขจัดการไม่รู้หนังสือและยกระดับการศึกษาของประชาชน

๘. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับที่ ๕ เป็นหลักสูตรที่ใช้หลักสูตรเดียวกับ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ เพียงแต่แตกต่างกันทางด้านกลุ่มเป้าหมายและ วิธีการจัดการศึกษา โดยหลักสูตรดังกล่าวได้แสดงจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งสามารถชี้ให้เห็น คุณลักษณะของผู้ที่รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

๑. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
๒. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด
๓. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาชีพเพียงพอแก่การดำรงชีพ มีเจตคติที่ดี ต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้าง สรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ
๔. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิทยายการ ศิลปะวัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
๕. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพ ของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์ บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา
๖. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติ และปัญหาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความ มั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๗. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญหาและสันติวิธี

๔. หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้แสดงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ
๒. เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะในอาชีพที่ดำเนินอยู่เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเองและประเทศชาติเป็นส่วนรวม
๓. เพื่อส่งเสริมให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพรองจากอาชีพเดิมที่ประกอบอยู่ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในอันที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้สูงขึ้น
๔. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักสังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลในการประกอบอาชีพ

ผลจากการหาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันของข้อมูลประเภทหลักสูตรการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนที่แสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการจากการศึกษานอกระบบ

โรงเรียนของไทย

จากข้อมูลเบื้องต้นประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยจำแนกโดยคำหลักของแต่ละข้อมูล ดังนี้

๑. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคกลาง) พุทธศักราช ๒๕๒๕ :
รู้สภาพปัญหา ; รู้จักคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพ ; มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ; เป็นพลเมืองอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ; มีเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ; รวมกลุ่มในการพัฒนาตนเอง และชุมชน ; เป็นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง ; การมีส่วนร่วม
๒. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) พุทธศักราช ๒๕๒๕ : รู้จักวิธีพิจารณาปัญหา ; รู้จักวิธีหาข้อมูลในการนำมาตัดสินใจแก้ปัญหา

ให้เหมาะสมกับสภาพ ; สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ; เป็นพลเมืองดีของชาติ ; รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ; เรียนรู้หนังสือในชั้นอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ; มีเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยการคิดแก้ปัญหา ; รวมกลุ่มในการพัฒนาตนเอง ; เน้นการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง

๓. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคเหนือ) พุทธศักราช ๒๕๒๔ :
รู้ปัญหา ; รู้จักคิด ตัดสินใจให้เหมาะสมกับสภาพ ; มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ; เป็นพลเมืองดีของชาติ ; รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการกินดี อยู่ดีในสาขาต่าง ๆ ; รู้จักหาแนวทางที่จะแสวงหาความรู้และใช้บริการนั้น ๆ ; คิดแก้ปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน

๔. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ภาคใต้) พุทธศักราช ๒๕๒๔ :
รู้ปัญหา ; รู้จักคิดตัดสินใจแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และตนเอง ; สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ; เป็นพลเมืองดีของชาติ ; รวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ; รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการกินดีอยู่ดีในสาขาต่าง ๆ ; รู้จักหาทางที่จะแสวงหาความรู้และบริการนั้น ๆ ; เรียนรู้หนังสืออ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ; มีเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลความรู้

๕. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๑-๒ พุทธศักราช ๒๕๒๗ : เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ; เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ; รู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ; รู้จักคิดและตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ; เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ; ชยัน ชื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน ; เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ; รู้คุณค่าและรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ; มีความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาเพิ่มเติม ; รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิทยาการใหม่ ๆ

๖. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๓-๔ พุทธศักราช ๒๕๒๒ :
เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมอันดีงาม ; เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย ; รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ; มีความรู้

ความสามารถและทักษะ เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติมหรือการดำเนินชีวิต ; ใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง, มีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ; เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ ; รู้จักพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ; มีเจตคติที่ดีต่อสังคมทุกชนิด ; ชยัน อดทนและประหยัด ; รู้จักสงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ

๗. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ ๓-๔ ทางวิทยุไปรษณีย์ : เป็นพลเมืองดี และมีความสามัคคีในชาติ ; เสื่อมใสในการปกครองประเทศระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ; เคารพยึดมั่นเทิดทูนในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ; มีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ; มีความรู้ ความสามารถอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ; ขจัดกาไม่รื้อหนังสือ ; ยกระดับการศึกษาของประชาชน

๘. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับที่ ๕ : รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ; มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ; มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ ; รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น ; รู้จักแก้ปัญหา ; มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ; มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ ; รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ ; มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและประหยัด ; มีความรู้ทักษะในอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต ; มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ; รู้ช่องทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ; สร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่น และประเทศชาติ ; มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปะ วัฒนธรรม อารมย์ชาติ ; รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ; รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ; รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ; รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์ บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา ; มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน ; เสียสละเพื่อส่วนรวม ; มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย ; รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ; เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน ; มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ ; รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งโดยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

๔. หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช ๒๕๒๔ : มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีในการทำงานอันจะ เป็นพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ; เพิ่มพูนความรู้ ทักษะในอาชีพที่ดำเนินอยู่ ; ยกกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ; มีความสามารถในการประกอบอาชีพรองจากอาชีพเดิมที่ประกอบอยู่ ; รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ; เพิ่มพูนรายได้ให้สูงขึ้น ; รู้จักตนเอง รู้จักสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลในการประกอบอาชีพ

จากคำหลักของข้อมูลประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้ง ๔ เรื่องสามารถจัดเป็นตารางแสดงความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันของข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มคำและคำที่แตกต่างกันของข้อมูลเบื้องต้น เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่รับบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย จากเอกสารประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p><u>กลุ่มที่ ๑</u> รู้และเข้าใจปัญหาของตนเอง การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ</p>	<p><u>คำที่ ๑</u> รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริม การพัฒนาการกินดี อยู่ดี ทั้งของรัฐและเอกชน</p>
<p><u>กลุ่มที่ ๒</u> รู้จักคิด หัดสนใจแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพและชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลด้วยปัญญาและสันติวิธี คิดเป็น ทำเป็น</p>	<p><u>คำที่ ๒</u> สามารถมีการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง</p>
<p><u>กลุ่มที่ ๓</u> มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการใหม่ ๆ มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ</p>	<p><u>คำที่ ๓</u> มีเจตคติต่อสังคมอาชีพ</p> <p><u>คำที่ ๔</u> เห็นช่องทางการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนโดยสามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในอาชีพเดิม</p>

ความสอดคล้องต้องกัน

กลุ่มที่ ๔ เป็นพลเมืองดีของชาติในการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข เคารพเทิดทูน เห็นคุณค่าและ
อํารงไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ รู้จักใช้และเคารพสิทธิหน้าที่
เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นบนรากฐาน
ของกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

กลุ่มที่ ๕ รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้
คิดเลขเป็น ตลอดจนมีความรู้และทักษะขั้น
พื้นฐาน อันจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหา
ความรู้ ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์
ในการประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม
และการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นการยกระดับ
และให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

กลุ่มที่ ๖ รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
ในการพัฒนาโดยมีความรู้สึกเสียสละเพื่อ
ส่วนรวม มีแนวทางในการพัฒนาตนเอง
และสังคม ประเทศชาติโดยส่วนรวม

กลุ่มที่ ๗ เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตน
นับถือ นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
โดยเฉพาะมีคุณธรรม เรื่อง ขยัน ซื่อสัตย์

ค่าที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด

ค่าที่ ๕ สามารถประกอบอาชีพรอง อันจะเป็น
การเพิ่มพูนรายได้

ค่าที่ ๖ ยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p>ประหยัด อุดทน ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศชาติ รักชาติ รักประชาธิปไตย มีความสำนึกในความเป็นไทย การเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมมนุษยชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้คุณค่าและรักษา วิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม สงวนบำรุงรักษา รู้จักใช้สาธารณสมบัติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม</p>	

จากตารางแสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มคำ และคำที่แตกต่างกันของข้อมูล
เบื้องต้น เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากสถานศึกษา
ของประเทศไทย จากเอกสารประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่าคำที่
แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมดนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องกับคุณสมบัติของข้อมูลทั้งหมด
ซึ่งแม้จะแตกต่างกันของข้อมูลทั้งหมด ซึ่งแม้จะแตกต่างกัน แต่ก็มีความหมายไปใน
ทิศทางเดียวกันคือ เรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ซึ่งควรแก่การพัฒนาเหตุผลยืนยันความจริงแท้แน่นอนโดยกำหนด
เป็นแนวคิดสมมุติฐาน ซึ่งเรียงเรียงจากความสอดคล้องต้องกันและคำที่แตกต่างกันเป็น
๑๐ ประเด็น คือ

๑. รู้และเข้าใจปัญหาของตนเอง ปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
๒. รู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพและชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล ด้วยปัญญาและสันติวิธี ซึ่งหมายรวมถึง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
๓. มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการใหม่ ๆ มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ
๔. เป็นพลเมืองดีของชาติในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเคารพเทิดทูน เห็นคุณค่าและธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักใช้และเคารพสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น บนรากฐานของกฎหมายศาสนา และจริยธรรม
๕. รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ตลอดจนมีความรู้และทักษะพื้นฐาน อันจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การศึกษาเพิ่มเติม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการยกระดับและให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
๖. รู้จักการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มในการพัฒนาโดยมีความรู้สึกเสียสละ เพื่อส่วนรวม มีแนวทางในการพัฒนา ตนเองและสังคม ประเทศชาติโดยส่วนรวม
๗. รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนาการกินดี อยู่ดี ทั้งของรัฐและเอกชน
๘. เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ คุณธรรมในเรื่องขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน ฤติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศชาติ รักชาติ รักประชาธิปไตย มีความลึกซึ้งในความเป็นไทย การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษยชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้คุณค่ารักษาศิลปวัฒนธรรมสงวน บำรุงรักษา รู้จักใช้สาธารณสมบัติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๘. สามารถมีการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง
๑๐. มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพ เห็นช่องทางการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนโดยสามารถเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ ในอาชีพทรง อันจะเป็นการเพิ่มพูนรายได้และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

การพิสูจน์แนวคิดสมมุติฐาน

จากสมมุติฐานย่อย ๑๐ ประเด็น จะได้รับการพิสูจน์ด้วยการหาพยานหลักฐานและเหตุผล เพื่อหาความน่าเชื่อถือ และความจริงแท้แน่นอน โดยพิจารณาที่ละสมมุติฐาน ดังนี้

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๑

รู้และเข้าใจปัญหาของตนเอง ปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

เหตุผล

รัตนา พุ่มไพศาล (๒๕๒๓ : ๑๕) ได้กล่าวไว้ในหนังสือปรัชญา และหลักการศึกษานอกระบบว่าปัจเจกมีส่วนช่วยให้สังคมเจริญ ประชากรจะมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมได้ต่อ เมื่อเขา รู้ทิศทางของสังคม รู้ว่าสังคมคืออะไร ต้องรู้ว่าตนจะช่วยสังคมพัฒนาได้อย่างไร ทั้งในด้าน ความรู้สึกรู้จักคิด อาชีพ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพื่อให้สังคมเจริญตามเป้าหมาย เขาจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่นเดียวกับที่สังคมจะต้องรับผิดชอบต่อตัวเขา ซึ่งแนวความคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ลัญญา ลัญญาวิวัฒน์ (๒๕๒๓ : ๖๖) ที่ว่า การที่มนุษย์สามารถรู้จักตนเองและระเบียบของสังคม ทำให้สัตว์กลายเป็นมนุษย์และสังคมเองก็สามารถมีชีวิตยืนยาวอยู่ได้ การที่มนุษย์สามารถรู้จักตนเองนั้นครอบคลุมไปยิ่งกว่าการรู้ปัญหาของตนเองและการรู้จักสังคมก็ยิ่งครอบคลุมไปกว่าการรู้จักปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ

ด้วยการรู้จักตนเอง และการรู้จักสังคมของตนเองนั้น
 ในทางสังคมวิทยา ย่อมเป็นกระบวนการที่จะทำให้สังคม
 สามารถคงอยู่ได้ และในขณะที่เดียวกันในเชิงการเมือง
 การปกครอง การเรียนรู้สังคมเพื่อการรู้จักตนเองและ
 สังคมย่อมเป็นเงื่อนไขในการคงอยู่ของรัฐอีกด้วย และเมื่อ
 พันกลับมามองอย่างเจาะลึก ถึงการพัฒนาสังคมแล้วจะ เห็น
 ได้ว่า การที่ประชาชนรู้จักตนเองและรู้จักสังคม โดยเฉพาะ
 ในประเด็นสำคัญ ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและ
 วัฒนธรรมด้วยแล้ว นอกจากจะมีผลในการดำรงไว้ของสังคม
 แล้ว ยังเป็นนโยบายที่จะทำให้ประชาชนในสังคมนั้น ๆ
 พัฒนาสังคมของตนให้มีความเจริญยิ่งขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย
 การจัดการศึกษาเพื่อให้รู้จักตัวตนเองนั้น จะเป็นการเปลี่ยนแปลง
 ที่ดีที่สุด เพราะเกิดขึ้นจากภายในตัวของบุคคล เป็นสิ่งเรา
 ที่จะช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มของผู้เรียน ซึ่งมีค่ามากต่อ
 ความคิดริเริ่มของผู้เรียน ซึ่งมีค่ามากต่อความเจริญของงาน
 ของคนแต่ละคน และส่งผลไปถึงความพยายามในการพัฒนา
 สังคมและประเทศชาติอีกด้วย (สุนทร โตรบรرتها ๒๕๐๔ :
 ๕๒-๕๓) โดยนัยดังกล่าวจึงมุ่งหมายของหลักสูตรจึงได้
 พยายามมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถรู้จักตนเองเป็นเบื้องต้น
 อันจะเป็นพื้นฐานของการรู้จัก และเข้าใจสังคม วัฒนธรรม
 เศรษฐกิจ การเมือง ของประเทศอีกด้วย

การรู้จักตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง
 ให้ดีขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด ริเริ่มสร้างสรรค์
 การรู้จักสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศ
 ก็มีลักษณะทำนองเดียวกัน ที่จะเร่งเร้าให้ผู้เรียนพยายาม

จะพัฒนา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ก้าวเมียง
ของประเทศให้ดีขึ้นด้วย

มโนทัศน์ที่ ๑

รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ
ที่ตนดำรงอยู่เพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเอง และสังคม
ประเทศชาติของตนได้

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๒

รู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพและ
ชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลด้วยปัญญา และสันติวิธี ซึ่ง
หมายรวมถึงการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

เหตุผล

ปัญหานั้น เป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ที่จะต้องมีขึ้น เป็นส่วนหนึ่ง
ของชีวิต สิ่งมีชีวิตย่อมจะต้องมีการแก้ปัญหา เพื่อให้ตนเอง
บรรลุถึงสิ่งที่ตนต้องการ โดยเฉพาะในสังคมมนุษย์หรือแม้ใน
ปัจเจกบุคคลการแก้ปัญหาย่อม เป็นสิ่งที่ไม่อาจเลี่ยงได้ แต่
กลไกการแก้ปัญหามนุษย์นั้น มีระบบที่สามารถจะพิจารณา
ตามดูได้ กลไกที่สำคัญก็คือการคิดและการตัดสินใจ

มีผู้นิยามความหมายของการคิดไว้มากมาย ทั้ง
ความหมายในทางปรัชญา จิตวิทยา ศาสนา และวิทยาศาสตร์
เป็นต้น แต่การคิดในความหมายตามแนวคิดที่วิเคราะห์นี้
มุ่งเฉพาะเพียงการคิดเพื่อการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในขอบเขตของแนวคิด เรื่องคิดเป็น สมมุติฐานของแนวคิดนี้
ในเบื้องต้นหรือที่ อุ่นตา นพคุณ (๒๕๒๔ : ๒๔)
เรียกว่าเป้าหมายของการคิดเป็น คือ มนุษย์ทุกคนต้องการ
ความสุข เพราะเหตุว่าคนเราจะมีมีความสุขเมื่อคนเราและ
สังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่น ทั้งทางด้าน
วัตถุ ภาย ใจ มนุษย์จะไม่มีมีความสุขเมื่อมีปัญหา ปัญหาเกิดขึ้น

เมื่อเกิดช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ และสิ่งที่มนุษย์ต้องการ
จะเป็นหรือได้มากับสภาพการณ์และสิ่งที่เขา เป็นอยู่หรือมีอยู่
จริง ๆ

ในการยุติปัญหาตามมนุษย์จะต้องแสวงหาทาง
แก้ปัญหาคงตนเอง ซึ่งหมายถึงการแสวงหาทางเลือกและ
ตัดสินใจ จากแนวคิดเรื่องคิดเป็น การแสวงหาทางเลือก
ก็ดี การตัดสินใจก็ดี ย่อมจะต้องอาศัยข้อมูลอย่างน้อย
๓ ทาง คือ ข้อมูลประเภทตนเอง ข้อมูลประเภทสังคมและ
สิ่งแวดล้อม และข้อมูลประเภทวิชาการ เพื่อประโยชน์ใน
การหาทางเลือกและตัดสินใจในที่สุด ซึ่งผลของการตัดสินใจ
นั้นจะต้องเหมาะสมกับสภาพและชีวิตของผู้ตัดสินใจและเพื่อ
เป็นการย้ำขอบเขตของการตัดสินใจ จึงได้มีการเสนอแนวคิด
เพิ่มเติมว่าในการแก้ปัญหานั้น ควรจะต้องใช้ปัญญา ซึ่ง
หมายถึงการมีความรู้อย่างเพียงพอ และแยกคายในการคิด
อย่างที่เราเรียกกันว่า โยนิโสมนสิการ (พระราชวรมณี ๒๕๒๕ :
๘๐๔) และควรแก้ปัญหโดยสันติวิธี ซึ่งเป็นการเพิ่มเติม
ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ตามสภาพสังคมที่มักจะมีการแก้ปัญห
โดยวิธีรุนแรง ตามที่ปรากฏอยู่เสมอโดยไม่ใช้สันติวิธี

มโนทัศน์ที่ ๒

รู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญห ตามแนวคิดเรื่องคิดเป็น
ให้เหมาะสมกับสภาพและชีวิตประจำวันอย่างมีปัญญาและ
สันติวิธี

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๓

มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรู้จักปรับตัวให้เหมาะสม
กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการใหม่ ๆ มีสุขภาพ
สมบูรณ์ทั้งทางกาย และจิตใจ

เหตุผล

การปรับตัวเป็นความพยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์ที่ความต้องการของมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนอง กลวิธีของการปรับตัวในเชิงจิตวิทยานั้น อาจแบ่งได้ ๔ วิธี ดังที่ ลูฟีย์ ซีรคาร์กร (๒๕๒๕ : ๑๘๗-๑๘๙) ได้เสนอไว้คือ

๑. การปรับตัวแบบสู้ (Adjustment by defense)
๒. การปรับตัวแบบหลบหนี (Adjustment by escape)
๓. การปรับตัวในรูปของความกลัวต่าง ๆ (Adjustment involving focal fear)
๔. การปรับตัวในรูปการสร้างความพิการทางกาย (Adjustment by ailment)

แต่อย่างไรก็ดี กลวิธีการปรับตัวในเชิงจิตวิทยานั้นจะส่งผลกระทบต่อไปในลักษณะของปัจเจกบุคคล แต่การปรับตัวในลักษณะนี้ ไม่แน่นอน เสมอไปว่าจะทำให้บุคคลมีชีวิตรอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ในหลักสูตรอบรมครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ ๓-๔ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในส่วนเนื้อหาของการอบรม เรื่องความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาผู้ใหญ่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน ๒๕๒๖ : ๑๔) ได้กล่าวถึงการปรับตัวของบุคคล โดยเสนอลักษณะของการปรับตัว ๔ ลักษณะ คือ

๑. ปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป
๒. ปรับสังคมให้สอดคล้องกับสภาพของตัวเอง
๓. ปรับทั้งตัวเองและสังคมให้สอดคล้องกับสภาพของตัวเอง
๓. ปรับทั้งตัวเองและสังคมให้สามารถผสมผสานกันได้
๔. เมื่อไม่สามารถปรับตัวทั้ง ๓ ลักษณะข้างต้นก็หลีกเลี่ยงไปจากสังคมนั้นเสีย

การปรับตัวในลักษณะนี้เป็นการปรับตัวของบุคคลกับสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตวิทยาสังคม โดยเฉพาะในประเด็นทางด้านกระบวนการ

เรียนรู้ทางสังคม เพราะเหตุว่า สังคมนั้นมีอิทธิพลในการกำหนดบุคลิกภาพของคนในสังคม อันเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม

ในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่เชื่อในหลักการของเสียงส่วนใหญ่ย่อมจะได้รับผลโดยตรงในการที่บุคคลในสังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับมติส่วนใหญ่ได้ ซึ่งจะทำให้ระบอบการปกครองมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมและส่งผลไปถึงตัวบุคคลที่มีความสุขด้วย

ความสุขของคนเรานั้นย่อมจะต้องประกอบด้วย ความสมบูรณ์พร้อมของร่างกายและจิตใจด้วยโดยเหตุผลดังกล่าวทำให้เห็นวงจรของการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข คือ เมื่อบุคคลมีความสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งทางกายและใจ ย่อมพร้อมที่จะเผชิญปัญหา สามารถปรับตัวให้เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมได้ การที่บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ย่อมก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในสังคมและสังคมที่สันติสุข เพราะบุคคลมีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางกายและใจ

มโนทัศน์ที่ ๓

มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิทยาการใหม่ ๆ โดยมีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย และจิตใจ

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๔

เป็นพลเมืองดีของชาติในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยเคารพ เทิดทูน เห็นคุณค่า และธำรงไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักใช้และเคารพในสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่นบนรากฐานของกฎหมาย ศาสนา และจริยธรรม

เหตุผล

โดยภาพรวมของแนวคิดนี้ มุ่งหมายถึง เรื่องของการ เป็น
 พลเมืองของรัฐ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งสามารถจำแนกแนวคิด
 หลัก ออกเป็น ๒ แนวทางคือ อุดมการณ์ของรัฐกับการ
 ปฏิบัติตนของพลเมืองต่อรัฐในส่วนของอุดมการณ์ของรัฐนั้น
 จะเห็นได้ว่า รัฐได้มุ่งสร้างสถาบันที่เป็นหลักรวมของรัฐขึ้น
 จากประวัติศาสตร์ไทยอันยาวนานจะเห็นได้ว่า แม้ประชากร
 ที่อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทย จะเรียกตัวว่าคนไทยก็ตาม
 แต่หากสืบรายชื่อของกลุ่มชนออกไปแล้ว จะเห็นได้ว่าประชากร
 ที่มาอยู่ร่วมกันในอาณาเขตของประเทศไทยปัจจุบันนี้มีอยู่
 หลายเชื้อชาติ ทั้งจีน ลาว เขมร มอญ พม่า มลายู
 แม้กลุ่มที่เรียกตนว่าไทยเองก็ตามก็ยังแยกเชื้อสายออกเป็น
 ไทยใหญ่ ไทยลานนา ไทยยอง ไทยน้อย เป็นต้น ซึ่งไม่ต่าง
 ไปจากเชื้อชาติที่มาอยู่ร่วมกัน เช่นจีนก็ยังแบ่งเป็นจีนแต้จิ๋ว
 จีนไหหลำ จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน ลาวพุงดำ ลาวโขง
 ลาวพรวน ข้าในปัจจุบันก็ยังมีชนกลุ่มน้อยอีกจำนวนมาก อาทิ
 เจียว กระเหรี่ยง แม้ว เย้า มูเซอ ไทยเล ฯลฯ อีกเป็น
 จำนวนไม่น้อยที่อาศัยอยู่ในเขตแดนของประเทศไทย การที่รัฐ
 จะต้องปกครองกลุ่มคน ที่มาอยู่ร่วมกันนี้ให้เป็นปกติสุขและมี
 ความเป็นรัฐนั้นย่อมต้องอาศัยทฤษฎีการเมืองทางสหวิทยาการนิยม
 ไมเนอร์ Johun Galtung สิดา สอนศรี ๒๕๒๗ : ๑๓)
 ได้เสนอเงื่อนไขของการรวมตัวกัน โดยเฉพาะในเรื่อง
 The Loyalty Model ที่เห็นว่าการรวมตัวกันจะยังมีอยู่
 ตราบเท่าที่ซึ่งมีความจงรักภักดี จากส่วนต่าง ๆ ที่มีอยู่คือ
 ศูนย์กลางแห่งใหม่ ซึ่งศูนย์กลางแห่งใหม่นั้นจะต้องมีเงื่อนไข

An Allocation Model คือความสามารถของศูนย์กลาง
 แห่งใหม่ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกของรัฐ
 ได้ด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เงื่อนไขของการรวมตัวของกลุ่มคนใน
 ประเทศจะเกิดขึ้นได้ย่อมจะต้องอาศัยสถาบันที่เป็นนามธรรม
 ซึ่งสามารถจะเป็นศูนย์รวมของประชากรทั้งหมดได้

ชัชชนะ พิมานแมน (๒๕๒๗ : ๗) มีความเห็นว่า
 ลักษณะของประชาชนในภาคตะวันออกของโลกหรือทวีป
 เอเชีย นั้น มีความรู้สึกนึกคิดในทางการเมืองที่โยงกับ
 สัญลักษณ์ และสถาบันที่ให้ความหมายต่อชีวิต โดยผูกพันอยู่
 กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นอำนาจของความชอบธรรมต่อ
 โครงสร้าง และหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งผูกพันจนเป็นลักษณะ
 ของวิถีชีวิตของประชาชนมาเป็นเวลาช้านาน และยากที่จะหยุด
 ทำหน้าที่หรือหมดความสำคัญไปได้ โดยความเห็นดังกล่าว
 อาจจะเป็นความเห็นที่ล่อแหลมต่อการตีความได้ ๒ นัย ซึ่งไม่
 แน่ว่ารัฐจะได้ตีความไปในลักษณะใดแน่ ลักษณะแรกนั้น
 การสร้างสัญลักษณ์หรือสถาบันให้ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น รัฐย่อม
 ไม่เป็นเพียงผู้ประกันความมั่นคงภายในและภายนอกรัฐ เท่านั้น
 แต่จะกลายเป็นผู้พิทักษ์และผู้ถ่ายทอดวิญญาณของประชาชน
 ด้วย คือ รัฐมิได้เป็นความจริงในปัจจุบัน เท่านั้น หากแต่ยัง
 เชื่อมโยงจากอดีตมาด้วย ซึ่งจะมีลักษณะเป็นอุดมการณ์แบบ
 ฟาสซิสต์ ดังจะเห็นความคิดของผู้นำรัฐที่มักจะนำมาอ้างใน
 การปกครองแบบพ่อปกครองลูก แม้แต่ในวิถีทางการเมืองจะ
 เห็นได้ว่าการปกครองในระบบที่มีทหาร เป็นผู้นำสืบทอด
 กันมา เป็นระยะนับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นต้นมา
 แม้ในระยะแรก ๆ จะมีความพยายามที่จะให้มีลักษณะ เป็นการ

ปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งอยู่เป็นระยะ ๆ
 แต่ก็กลับพบว่ามี การปฏิวัติรัฐประหารมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการ
 พัฒนาการ เมืองในลักษณะนี้ได้ เบี่ยงเบนแบบไม่รู้ลึกลับ
 จนรัฐบาลจะกลายเป็นสถาบันที่มีศักดิ์สิทธิ์ที่ได้ ในอีกลักษณะหนึ่ง
 การสร้างสถาบันที่มีความศักดิ์สิทธิ์ของชาตินั้น มีความเป็น
 นามธรรมที่สูงมาก และอาจเสี่ยงต่อการไม่ยอมรับซึ่งมีแนวโน้ม
 ที่จะปฏิเสธสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ของสังคมอยู่เสมอ ซึ่งจะมีผล
 ให้ได้ อาจรวมกลุ่มคนในประเทศให้มีจุดศูนย์กลางอันเดียวกันได้

สิ่งที่รัฐของประเทศไทย เลือกให้เป็นจุดศูนย์กลาง
 ของประชกรนั้น ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 เพราะเหตุว่า สถาบันเหล่านี้คงความศักดิ์สิทธิ์ ตามทัศนะทาง
 การเมืองของประชาธิปไตยในโลกตะวันออก ความเชื่อมั่นใน
 ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติอุปถัมภ์
 เพื่อบำบัดความทุกข์ร้อนของประชาชน จึงอยู่ในสถานะอัน
 ศักดิ์สิทธิ์ที่ชนทั้งหลาย จะพึงเคารพเทิดทูน เพราะนอกเหนือ
 จากการบำบัดทุกข์ร้อนแล้วยังจะมีอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์จะโดย
 มายาการหรือพลังอำนาจก็ตามที่สามารถจะบันดาลชีวิตของ
 คนที่อยู่ภายใต้อาณัติของสถาบันนี้ด้วย ส่วนสถาบันชาตินั้น
 เป็นสิ่งที่รัฐได้สร้างขึ้นเพื่อสร้างทัศนคติ ความเชื่อใน เรื่อง
 ของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ขึ้นไม่เพียงแต่ของไทยเท่านั้น แม้ชาติ
 อื่น ๆ ก็พยายามสร้างสถาบันชาตินี้ขึ้น ไม่ว่าจะเงินสมัยก่อนการ
 ปฏิวัติใหญ่ก็ยังเชื่อว่า ตนเป็นผู้เจริญกว่าชาติอื่น ซึ่งยังเป็น
 คนป่า หรือ เยอร์มันที่เคยสร้างความเชื่อในเชื้อสายอารยัน
 ในยุคสมัยการปกครองของฮิตเลอร์ หรือประเทศอิสราเอล
 ที่สร้างความถือชาติยิวของตน เป็นต้น ซึ่งแนวคิดนี้ได้มีการ

พัฒนาทางการเมืองเป็นรัฐชาติ (National-State) ขึ้น ซึ่งการพัฒนาทางการเมืองนี้ รัฐชาตินั้นจะต้องสร้างสถาบันทางสังคมซึ่งเป็นโครงสร้างที่จะเป็นของรัฐชาติ และการพัฒนาการเมืองคือ การเมืองของชาตินิยมในขอบข่ายของสถาบันรัฐ (ลิติต อีรเวคิน ๒๕๒๖ : ๑๔) ฉะนั้นสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงเป็นสิ่งที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของคนในประเทศ ซึ่งได้นำเอาเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เข้ามาเป็นสถาบันอันเป็นศูนย์กลางของรัฐในความหวังอีกด้วย ในฐานะมีการปกครองในระบอบนี้จะเป็น เงื่อนไขของการสนองความต้องการของคนในประเทศอีกด้วย ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประชาธิปไตย ได้กลายมาเป็นอุดมการณ์ของชาติ โดยเฉพาะในประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะอธิบายลักษณะเฉพาะของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ชัดเจนขึ้นโดยการย่ำถึงประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งประกาศไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในปัจจุบันจะ เห็นว่าได้มีความพยายามสร้างสถาบันการพัฒนาชาติขึ้นอีกเพื่อ เป็น เงื่อนไขของการตอบสนองความต้องการของคนในประเทศ ดังจะ เห็นได้ว่าในปัจจุบันนับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกิดขึ้น รัฐได้พยายามปลุกฝังความคิด เรื่องการพัฒนาในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การพัฒนาชนบท ก่อสร้างงานในชนบท หรืออุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นต้น

การมีสถาบันของรัฐเป็นศูนย์กลางของความจงรักภักดี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะรวมคนในชาติให้เป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกัน การปฏิบัติตนของคนในชาติย่อมเป็นสิ่งที่ตามมา
 ของรัฐจะต้องพยายามให้เกิดขึ้นได้แก่ การเคารพ เทิดทูน
 เห็นคุณค่า และร่วมมือกันเพื่อธำรงไว้ซึ่งสถาบันเหล่านั้น
 นอกจากนั้นยังได้ย้ำเน้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวภายใต้การปกครอง
 ของรัฐคือ ระบบประชาธิปไตย คือการรู้จักใช้ และเคารพ
 สิทธิ หน้าที่เสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น ภายใต้หรืออยู่บน
 รากฐานของกฎหมาย ศาสนา จริยธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไข
 ที่รัฐมุ่งให้พลเมืองของรัฐปฏิบัติ เพื่อตอบแทนผลประโยชน์ที่รัฐ
 มอบให้เช่น ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความ
 มั่นคงในฐานะทางเศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชน ความอยู่ดีมีสุข
 ซึ่งในขณะเดียวกันก็ย้อนกลับไปสู่ความมั่นคงของความเป็นรัฐ
 นั้นเอง

มโนทัศน์ที่ ๔

เป็นพลเมืองดีของชาติในระบบการปกครอง มีระบอบ
 ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพ
 เทิดทูน เห็นคุณค่าของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 และปฏิบัติตนเพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติในการปกครอง
 ระบบประชาธิปไตย

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๔

รู้หนังสืออ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ตลอดจนมีความรู้
 และทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้
 ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ
 การศึกษาเพิ่มเติมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการ
 ยกระดับและให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

เหตุผล

การจัดบริการทางการศึกษาใด ๆ ก็ตาม ถือว่าเป็น
 องค์ประกอบของโครงการพัฒนาตัวบุคคล เศรษฐกิจ

และสังคมต่าง ๆ ในประเทศ (อรรถพ พงษ์วาท ๒๕๑๔ : ๒๘๕) และการไม่รู้หนังสือนั้นมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ สภาพความด้อยพัฒนา ซึ่งโดยลักษณะของความ เป็นเหตุ เป็นผล กันแล้ว การไม่รู้หนังสือนั้น เป็น เงื่อนไขของความด้อยพัฒนา ประเทศต่าง ๆ พยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ไขสภาพความด้อย พัฒนานั้น ฉะนั้นรัฐจึงต้องจัดบริการทางการศึกษาต่าง ๆ เพื่อขจัดสภาพความด้อยพัฒนา ซึ่งหมายถึง การแก้ไขการไม่รู้หนังสือด้วย สุนทร สุพันธ์ชัย (๒๕๒๗ : ๓๗) กล่าวถึง การศึกษาตลอดชีวิต ว่าเราได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิต แต่การศึกษาตลอดชีวิตในโลกปัจจุบัน นี้จะทำได้อย่างไร ถ้าไม่มีเครื่องมือที่จะใช้ค้นคว้าหาความรู้ ในโลกปัจจุบัน หนังสือ เป็น เครื่องมือในการสื่อสารอย่างหนึ่ง หากขาดสื่อ เช่นนี้ไป บุคคลก็จะขาดเครื่องมือที่สำคัญในการ สื่อสารของโลกปัจจุบันไปอย่างหนึ่ง ชีวิตที่ขาด เครื่องมือสื่อสาร อันสำคัญเช่นนี้ จะไม่มีทางสมบูรณ์ได้ ฉะนั้นการรู้หนังสือจึง ย่อมเป็น เงื่อนไขที่สำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต สิ่งที่ควบคู่ กันกับการรู้หนังสือ หรือ เป็นสิ่งที่ จะขยายความของการ รู้หนังสือ ก็คือ การอ่านออกเขียนได้ และคิด เลข เป็น รัตนา พุ่มไพศาล (๒๕๒๓ : ๒๔-๒๕) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์หรือภารกิจของการศึกษานอกระบบว่า จะต้อง ส่งเสริมความรู้และทักษะให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อจะนำไป ใช้ปรับปรุงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ยก ระดับของสังคม ให้ดีขึ้น ซึ่งการช่วยให้คนได้รู้หนังสือ นั้น เป็นเงื่อนไขของ การศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็เป็น ปัจจัยหนึ่งในวงจรของการศึกษาตลอดชีวิตนั้นและมีบทบาท

รับผิดชอบจัดการศึกษา เพื่อให้คนในประเทศรู้หนังสือในกลุ่ม
 คนที่ยอยู่นอกระบบโรงเรียน ความเป็นเหตุเป็นผลกันของ
 องค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเน้นได้ชัดว่าการศึกษานอก
 ระบบโรงเรียนมีบทบาทหนึ่งในการช่วยให้ผู้ไม่รู้หนังสือ
 ได้เป็นผู้รู้หนังสือหรือมีเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาความรู้
 ข่าวสารข้อมูลใหม่ ๆ มาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
 และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น อันจะส่งผลไปถึงการ
 พัฒนาประเทศ และยังเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษา
 ของประชาชนอีกด้วย เพราะเหตุว่า ในสังคมทั่วไปนั้นจะ
 ประกอบไปด้วยคนที่รู้หนังสือ และคนไม่รู้หนังสือ ซึ่งคนไม่รู้
 หนังสือ นั้นมัก เป็นผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาอยู่แล้วซึ่ง เป็น
 สภาพหนึ่งของการด้อยพัฒนา การให้โอกาสทางการศึกษา
 อย่าง เสมอภาคกันย่อมจะ เป็นการขจัดสภาพด้อยพัฒนา
 อีกส่วนหนึ่งด้วย

มโนทัศน์ที่ ๕

รู้หนังสือและมีความรู้ ทักษะพื้นฐานอัน เป็น เครื่องมือแสวงหา
 ความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต
 พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการยก
 ระดับและให้ความ เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๖

รู้จักการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มในการพัฒนาโดยมีความรู้สึก
 เสียสละเพื่อส่วนรวม มีแนวทางในการพัฒนาตนเองและ
 สังคมประเทศชาติโดยส่วนรวม

เหตุผล

การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นโดย
 ความเชื่อของ ฟรอยด์ ที่กล่าวไว้ว่า การทำอะไรแบบ
 ตัวคนเดียวนั้น มักจะหาเหตุเข้าข้างตัวโดยไม่มีเหตุผล
 (Irrational) (ฉลอง ภิมรัตน์ ๒๕๒๑ : ๑๗)
 ซึ่งทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยการ
 ไตร่ตรองของกลุ่ม กลุ่มจะคิดกันสิ่งที่กล่าวมานั้นให้หมดไป
 อิทธิพลของกลุ่มเท่านั้นที่จะยังยั้งให้คนได้คิด ได้รู้จัก เสียสละ
 เพื่อคนอื่นที่ดีกว่า พลังของกลุ่มสามารถทำให้กิจกรรม
 ของคนในสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์
 แก่คนในสังคมโดยส่วนรวมเองด้วย ทิศนา แชมมณี
 (๒๕๒๒ : ๒๓๔) ได้กล่าวว่าการทำงานกลุ่มมีรากฐานมา
 จากปรัชญาการศึกษาที่ว่า (๑) การศึกษาเป็นกระบวนการ
 ที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวา เราใจ ไม่เฉื่อยชา.... ผู้เรียน
 จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้เสมอ
 (๒) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายทางในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
 กัน ดังนั้นผู้เรียนที่เข้าเรียนทุกคนเป็นแหล่งที่มาของความรู้
 ทุกคนมีส่วนในการแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่กันและกัน (๓)
 การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
 จุดประสงค์และความต้องการของแต่ละคน

การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน คือการเรียนรู้ที่มี
 ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับความต้องการและประสบการณ์
 ของผู้เรียน โดยเหตุดังกล่าวการเรียนการสอนที่เป็นการ
 ทำงานเป็นกลุ่ม ย่อมทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม
 ซึ่งในสังคมย่อมประกอบด้วย ๒ ฐาน (Norm)

และสถานภาพ บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของกลุ่มต้องปรับตัว เพื่อซัดหรือลดความขัดแย้งในกลุ่มออกไปตามหลักการของ ฟรอยด์ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะส่งผลถึงพฤติกรรม การ เสียสละ เพื่อส่วนรวมขึ้น พฤติกรรมที่ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ใน เรื่องของการยอมรับมติของ เสียงส่วนมาก ซึ่งต้องอาศัยการ เสียสละ ประโยชน์ส่วนตน เป็นอย่างมาก แต่ในขณะ เดียวกันก็ยังมีที่ค่อนข้างขัดแย้งกับหลัก เศรษฐกิจ เสรีนิยม ทุนนิยมอยู่บ้าง แต่เมื่อนำหลัก เศรษฐกิจกับหลัก การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาผนวกกันแล้ว ก็สามารถประนีประนอมกันได้ ในลักษณะที่จะต้อง เสียสละ เพื่อส่วนรวม เมื่อบุคคลสามารถสะสมทุนของตนได้ในระดับ หนึ่งแล้ว อย่างน้อยก็ได้แสดงออกใน เรื่องของการ เสียภาษี หรือการอุทิศทุนของตนบางส่วน เพื่อให้แก่ส่วนรวม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับหลักทางศาสนาในทุก ๆ ศาสนาที่เป็นการ เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสกว่า และพระ เป็น เจ้าด้วย และในขณะที่ประเทศกำลังนำเอา การพัฒนาเข้ามาเป็นกลไกของการสร้างสังคมที่พึงปรารถนา ด้วยแล้ว ยิ่งต้องการ เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็น ประเด็นหลัก การที่ การศึกษานำการทำงาน เป็นกลุ่ม เข้ามา มีบทบาทใน การกล่อม เกลาพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยแล้ว ย่อมชี้ให้เห็น ได้ว่าการทำงาน เป็นกลุ่มนั้น เป็น ยุทธศาสตร์ที่ เป็น รุปรธรรม มากที่สุดในการก่อให้เกิดความรู้สึก เสียสละ เพื่อส่วนรวม รู้จักการทำงาน เป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความ เสียสละ เพื่อ ส่วนรวมอันจะ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง สังคม

และประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๗

รัฐจักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนาการกินดี
อยู่ดี ทั้งของรัฐและเอกชน

เหตุผล

โดยเหตุที่รัฐได้นำเอาการพัฒนาเข้ามาเป็นวิธีการในการ
ปรับปรุงสังคมให้เจริญขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าได้มีการก่อตั้ง
หน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่พัฒนาในส่วนต่าง ๆ
และยังได้สนับสนุนให้หน่วยงานเอกชนเข้ามามีบทบาทใน
การพัฒนาด้วย โดยทางทฤษฎีการพัฒนาชนบท Mosher
(ประสิทธิ์ ดงศิริ ๒๕๒๔ : ๖๕๕) ได้เสนอตัวเร่งของ
การพัฒนาไว้ ๕ ประการ ได้แก่ การศึกษาเพื่อการพัฒนา
สินเชื่อกิจการเกษตร การดำเนินการเป็นกลุ่มร่วมกัน
ของเกษตรกร การปรับปรุง และการขยายเนื้อที่เพาะปลูก
และการวางแผนระดับชาติ เพื่อการพัฒนาการเกษตร
ประเด็นที่น่าสนใจคือ ตัวเร่งในเรื่องของการศึกษาเพื่อ
การพัฒนา ซึ่งมุ่งจะให้การศึกษาแก่ชาวชนบทเพื่อให้มี
บทบาทในการพัฒนาชนบทของตนขึ้น หน่วยงานที่จะให้
การศึกษาเพื่อการพัฒนาอาจเป็นไปได้ทั้งหน่วยงานของรัฐ
และเอกชน และในขณะเดียวกันประเทศไทยได้เริ่ม
หันมาให้ความสนใจแนวการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ
(นิรันดร์ ยงไสว : ๒๕๓๑ : ๔๖) โดยมีหลักการสำคัญ
ที่ถือว่าการพัฒนาชนบทนั้น เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่
จะดำเนินการให้ชาวนารายย่อยได้เข้าถึงบริการและ
ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่รัฐจัดขึ้นเพื่อปรับปรุงฐานะความ
เป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยปรับปรุงกลไกทางการบริหารระดับท้องถิ่น

ให้มีการประสานร่วมมือกันดีขึ้น โดยหลักทฤษฎีดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐเองได้มีความพยายามที่จะให้บริการของรัฐ โดยเฉพาะในด้านที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาถึงตัวประชาชน ในชนบทมากที่สุด จากเอกสารประกอบการสัมมนา "พัฒนาชนบทไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคต" ที่จัดขึ้น ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (วิทยากร เชียงกุล ๒๕๒๖ : ๔๕) ได้รายงานว่ามีหน่วยราชการ ที่ทำถนนประเภทต่าง ๆ ในชนบท ๑๑ หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องน้ำกิน น้ำใช้เพื่อการเกษตรมี ๗ หน่วยงาน ที่ทำหน้าที่ด้านการพัฒนาที่ดินและการจัดใช้ประโยชน์จากที่ดินมี ๗ หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาเยาวชน มี ๔ หน่วยงาน และทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอาชีพ ๖ หน่วยงาน จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานของรัฐเป็นจำนวนมากที่ให้บริการเพื่อการกินที่อยู่ดีของประชาชนในชนบท ซึ่งนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของเอกชนอยู่ไม่น้อยที่ทำหน้าที่ในลักษณะทำนองเดียวกัน ฉะนั้น โดยหลักการของแนวคิดการพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ ซึ่งรัฐได้นำมาเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนานั้นแล้ว ย่อมจำเป็นอยู่เองที่รัฐจะต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้รับบริการเพื่อการกินดี อยู่ดี ซึ่งจัดโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนขึ้น แต่อย่างไรก็ดีโดยแนวคิดนี้ก็ยังมีได้มีข้อยุติที่แน่นอนนัก เพราะเมื่อพิจารณาตามทัศนะของสำนัก "พึ่งพา" (Dependency) แล้วก็ยังมี การคิดค้นว่าการที่มุ่งให้ประชาชนมุ่งมาใช้บริการของรัฐนั้น เป็นผลพวงที่รัฐบาลได้รับเอาอุดมการณ์ การพัฒนาแบบตะวันตกเข้ามาในรูปของการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ

และการทหาร ซึ่งส่งผลให้เกิดความผูกขาดทางความคิด ขาดความเป็นตัวของตัวเอง ต้องพึ่งพาและขึ้นต่อเจตจำนงของ " ศูนย์กลาง " (วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, ๒๕๒๗ : ๔๔-๔๕) โดยลักษณะดังกล่าว เป็นการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนหรือวิถีชีวิตของสังคมชนบท (สังคมดั้งเดิม) ซึ่งทำลายการพึ่งพิงตนเอง และคุณค่าแห่งความร่วมมือ หรือแม้แต่ศักดิ์ศรีของความเป็นคน (บุญนำ บุญปัญญา มปป. : ๒๕-๒๖) จากข้อมูลที่สนับสนุนแนวคิดและคิดค้นแนวคิดนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า แต่ละฝ่ายได้เชื่อมั่นอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ (assumption) ที่ต่างกันซึ่งไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่า ทัศนะใดถูกหรือทัศนะใดผิด แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลเองก็ยังยืนยันที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ได้วางไว้อย่างมั่นคง

มโนทัศน์ที่ ๗

รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการพัฒนา การกินดี อยู่ดี ทั้งของรัฐและเอกชน

(หมายเหตุ มโนทัศน์นี้มีได้มีข้อสรุปที่ยุติแน่นอน จึงยังสรุปเข้าเป็นข้อมูลจินตภาพไม่ได้จนกว่าจะมีข้อมูลอื่นที่มากพอที่จะสนับสนุนจนเชื่อถือแน่นอนได้)

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๘

เข้าใจและศรัทธาในศาสนา ที่ตนนับถือ นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะคุณธรรมในเรื่อง ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดมคุณ ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศชาติ รักชาติ รักประชาธิปไตย มีความสำนึกในความเป็นไทย การเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เหตุผล

ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้คุณค่า และรักษาวิทยาการศิลป วัฒนธรรม ส่งนบำรุงรักษา รู้จักใช้สาธารณสมบัติ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดดังกล่าวได้พยายามแสดงถึงคุณธรรมต่าง ๆ ที่รัฐมุ่งให้ประชาชนมีคุณธรรมนั้น ๆ ซึ่งอาจแยกประเด็นหลักได้ ๒ ประเด็น คือ (๑) คุณธรรมทางศาสนา ได้แก่ เรื่องขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน ยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ (๒) คุณธรรมทางสังคม ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศชาติ รักชาติ รักประชาธิปไตย มีความสำนึกในความเป็นไทย รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และใช้ของประชาชนในชาตินั้น เป็นผลอันเกิดมาจากแนวคิดการสร้างเอกลักษณ์ของประเทศและการสร้างชาติไทย เฉพาะในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งได้รับผลจากการถูกอิทธิพลครอบงำภูมิภาคมาตลอดช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา (ชนิดา รักษ์พล เมือง ; ๒๕๒๔ : ๑๐๔) ฉะนั้น เมื่อหันมาพิจารณาอุประเทศไทย ก็จะได้เห็นว่า โดยประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ที่ประเทศไทยได้เผชิญวิกฤตการณ์แห่งการถูกอิทธิพลครอบงำมาโดยตลอดทั้งในรูปแบบของการเผชิญหน้ากัน ทางทหารสงคราม ทางการเมือง สภาวะนี้ มิได้ถดถอยลงไปเป็นแต่เพียงได้เปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ ที่แสดงออกมาทางการครอบงำทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะของชาติตะวันตก เป็นสำคัญ รัฐ เองก็มิได้นิ่งนอนใจกับสภาวะนี้ ดังจะ เห็นได้ว่ามีความพยายามที่จะ เรียกร่องกระตุ่น

ส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศมีคุณธรรม ที่เป็นลักษณะเฉพาะ เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าได้มีการก่อตั้งสำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ขึ้น เพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานให้เกิดเอกลักษณ์ของชาติให้ได้ เป็นสำคัญ และในส่วนของการศึกษาก็ได้พยายามผลักดันให้หลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ได้มุ่งเน้นคุณธรรมอันจะเป็น เอกลักษณ์ของชาติ โดยเฉพาะ

อีกนัยหนึ่งการที่รัฐได้พยายามให้ประชาชนมีคุณธรรมทั้งทางด้านศาสนา และสังคมนั้น เป็น เพราะสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้สภาพของสังคมสับสนวุ่นวายขึ้น ความกดดันทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองทำให้ประสิทธิภาพของสังคมถูกละเมิดมากขึ้น ความชอบธรรมในยุคสมัยหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้รัฐซึ่งมีหน้าที่ปกครองดูแลคนในรัฐ จำเป็นต้องหามาตรการขึ้นเพื่อจัดระเบียบของสังคมซึ่งไม่เพียงแต่ใช้กฎหมายเข้ามาเป็นเครื่องมือเท่านั้น รัฐยังได้เลือกวิธีที่ละมุนละม่อมกว่ากฎหมาย โดยเลือกเอาคุณธรรมเข้ามาเป็น เครื่องมืออีกด้วยทั้งคุณธรรมทางศาสนาธรรม และคุณธรรมทางสังคม ซึ่งรัฐได้พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมแก่คนในรัฐด้วย

มโนทัศน์ที่ ๔

เข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนาและสังคม เพื่อความมั่นคงของสังคมและการมี เอกลักษณ์ของประเทศชาติ

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๗

สามารถมีการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง

เหตุผล

แนวความคิด เรื่องการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เริ่ม เป็นแนวคิดใหม่ที่ยอมรับมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเป็นความพยายามที่จะปฏิเสธการพัฒนาแบบที่พึ่งพิง (dependency) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาแบบตะวันตกและยัง เป็นการปฏิเสธรูปแบบการบริหารและจัดการชุมชนแบบอำนาจนิยมด้วย ซึ่งในสภาพการพัฒนาชนบทปัจจุบันยังนิยมการพัฒนาแบบพึ่งพาและยึดแนวทางการจัดการแบบอำนาจนิยมอยู่มาก ซึ่งในภาพรวม จะเห็นได้ว่าประชาชนในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนานั้นมิได้รับโอกาสให้สามารถพัฒนาตนเอง เพื่อการสามารถรู้และพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง (ระพี สาคริก อ้างถึงใน โอวาท สุทธนารักษ์, บรรณาธิการ : ๒๕๒๔ : ๑๒)

การพัฒนาแบบพึ่งตนเองยึดหลักความสัมพันธ์ที่เสมอภาค ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน ไม่มีการครอบงำกัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่มีรากฐานแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ (วิวัฒน์ชัย ภัตตาคาร อ้างถึงใน โอวาท สุทธนารักษ์, บรรณาธิการ, ๒๕๒๔ : ๒๔) โดยแนวคิดดังกล่าวต่างสอดคล้องกับหลักของศาสนธรรม โดยเฉพาะพุทธคริสต์ อิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาหลักในประเทศไทย ฉะนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนานี้เป็นยุทธศาสตร์ที่แยบยลในการจูงใจให้ประชาชนในทุกพื้นที่และทุกศาสนา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้มาก โดยมุ่งพัฒนาปัจเจกบุคคลก่อน ดังจะเห็นตัวอย่างการพัฒนาตนเองในหลายกรณี เช่น การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองของผู้ใหญ่ วิบูลย์ เข็มเฉลิม ของลุงชาลี ของมหาอู๋ เป็นต้น ซึ่งแนวทางนี้เป็นการ

พัฒนาตามความคิดที่ว่า คนทุกคนในบ้านต้องช่วยตัวเองก่อน และต้องร่วมกันช่วยการงานของครอบครัว เสียขั้นหนึ่งก่อน ต่อจากนั้นบ้านทุกบ้านต้องช่วยกันเพื่อความเจริญของหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านต้องช่วยกันพัฒนา ตำบล เป็นลำดับไปจนถึงระดับ ชาติบ้านเมือง (อมร รักษาสิทธิ์ อ่างใน จำลอง พันธุ์ไม้ บรรณาธิการ ๒๕๒๒ : ๒๑๔) โดยความคิดดังกล่าว รัฐจึง เลือกลงใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง เข้ามาใช้ใน การพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง แม้โดยลึก ๆ แล้วจะยังขัดแย้ง กับแนวคิด การพัฒนาแบบพึ่งพิง และยึดมั่นแนวทางการบริหาร แบบอำนาจนิยมอยู่ก็ตาม

มโนทัศน์ที่ ๔

สามารถมีการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๑๐

มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาอาชีพ เห็นช่องทางการประกอบอาชีพ ให้เหมาะสมกับตนโดยสามารถ เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ในอาชีพ เดิม และสามารถประกอบอาชีพรอง อันจะ เป็นการ เพิ่มพูนรายได้และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

เหตุผล

สังคมที่เจริญรุดหน้าและมีกิน มีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ เป็นเพราะผู้คนชั้น เป็นสมาชิกของสังคมทำงานยัง เกิดผล คือทำงานเป็น และตั้งใจทำงาน ความสามารถในการ ทำกิจการงาน ประกอบกับความมุ่งมั่นที่จะทำกิจการงาน มีความสำคัญต่อความ เจริญก้าวหน้าของตัวบุคคลและของ ส่วนรวมอย่างยิ่ง (เจสสิยา บุรีภักดี : ๒๕๒๔ : ๑๕๒- ๑๕๓) จากแนวคิดเบื้องต้นได้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา ประเทศในปัจจุบัน เริ่มหันเหทิศทางการพัฒนาแบบ ตั้งเต็มไปสู่การพัฒนาประเทศ เพื่อความทันสมัย

(Modernization) ซึ่งประชากรในสังคมจะต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติการดำรงชีวิตแบบปัจเจกชน การผลิตเพื่อส่งส่วยระบบมูลนายแบบดั้งเดิม ซึ่งไม่มีอำนาจการต่อรองกับระบบเศรษฐกิจแบบทันสมัย (ก้อ สวัสดิ์พาณิชย์ : ๒๕๒๖ : ๓๖-๓๗) การดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบทันสมัย ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีทุนหมุนเวียน ในสังคมมากขึ้น ซึ่งแสดงถึงความมั่งคั่งของประเทศอันเป็นแนวทางความคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอ คลาสสิก อันแสดงให้เห็นกระบวนการสะสมทุน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประชาชนในประเทศต่าง ๆ เร่งประกอบอาชีพ เป้าหมายตามแนวคิดนี้รัฐจึงจำเป็นต้องกระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนของรัฐประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับตนเอง อันจะส่งผลถึงระบบเศรษฐกิจของรัฐด้วย

มโนทัศน์ที่ ๑๐

ให้มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ โดยสามารถเห็นช่องทางการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ซึ่งจะต้องเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในอาชีพ เดิมและสามารถประกอบอาชีพรอง อันจะเป็นการเพิ่มพูนรายได้ และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อส่งเสริมระบบ เศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นด้วย

จากการพิสูจน์แนวคิดสมมุติฐาน ๑๐ ประเด็น จากข้อมูลประเภทหลักสูตร ซึ่งได้รับการยืนยันจากพยานหลักฐานและเหตุผลเชิงตรรกวิธี จะได้แนวคิดที่มีความน่าเชื่อถือและน่าเชื่อว่าเป็นความจริง ตามหลักฐานข้อมูลที่มีอยู่ โดยยึดมโนทัศน์ที่ ๗ ซึ่งยังไม่ได้ข้อสรุปแน่นอนออกไป ทำให้ได้มโนทัศน์เกี่ยวกับบุคคลที่พึงประสงค์จำนวน ๔ มโนทัศน์ คือ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ตนดำรงอยู่เพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเอง และสังคมประเทศชาติของตนได้

๒. รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาตามแนวคิด เรื่องคิด เป็น ให้เหมาะสมกับสภาพและชีวิตประจำวันอย่างมีปัญญาและสันติวิธี
๓. มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการใหม่ ๆ โดยมีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ
๔. เป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพ เทิดทูน เห็นคุณค่าของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และปฏิบัติตนอย่างไว้ซึ่งความเป็นชาติในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
๕. รู้หนังสือและมีความรู้พื้นฐานอัน เป็น เครื่องมือแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการยกระดับและให้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
๖. รู้จักการทำงาน เป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเสียสละ เพื่อส่วนรวมอันจะ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย
๗. เข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนาและสังคม เพื่อความมั่นคงของสังคม และการมีเอกลักษณ์ของประเทศชาติ
๘. สามารถมีการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง
๙. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ โดยสามารถ เห็นช่องทางการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตน ซึ่งจะต้องเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในอาชีพ เดิมและสามารถประกอบอาชีพรองอันจะ เป็นการเพิ่มพูนรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อส่งเสริมระบบ เศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นด้วย

จากการสรุปมโนทัศน์ทั้ง ๔ ประเด็นข้างต้น เชื่อได้ว่า มีความถูกต้องตามกฎของการวินิจฉัยทางเรขาคณิตที่ว่า " ถ้าข้อความ เบื้องต้น เป็นจริงข้อสรุปก็ เป็นจริง " ความจริงในที่นี้ เป็นจริงตามข้อมูล เท่าที่มีอยู่ ได้มีการยืนยันอย่างสมเหตุสมผลทางตรรกวิธี และอนุมานวิธีเชิงประจักษ์ ข้อสรุปมโนทัศน์มีความ เป็นไปได้ที่จะเป็นจริง และถูกต้องโดยไม่มีข้อโต้แย้งในระดับหนึ่ง ภายใต้อสถานการณ์ที่กำลังศึกษาเท่าที่มีข้อมูลอยู่จริงในขณะศึกษา โดยการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปรวมกลุ่มก่อนของมโนทัศน์ที่ ๔ ประการได้ดังนี้

๑. มโนทัศน์ที่ ๑,๒,๓,๔,๖ มีลักษณะร่วมกันในเรื่องของการดำรงอยู่ในสังคมโดยจัดเรียงเรียงเป็นมโนทัศน์ขึ้นใหม่ได้ดังนี้

รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาตามแนวทาง " คิด เป็น " เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักการ เสียสละเพื่อส่วนรวมโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มโนทัศน์ที่ ๔,๗ มีลักษณะร่วมกันในเรื่องคุณสมบัติของประชาชน โดยจัด เรียงเรียงเป็นมโนทัศน์ขึ้นใหม่ดังนี้

มีความ เข้าใจ ศรัทธาและยึดมั่นในคุณธรรม ทางศาสนาและทางสังคมโดยการเป็นพล เมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของสังคมและการมี เอกลักษณะของชาติ

๓. มโนทัศน์ที่ ๕,๘,๙ มีลักษณะร่วมกันใน เรื่องของ เครื่องมือที่จะช่วยให้ดำรงอยู่ ในสังคม ประเทศชาติได้ โดยจัด เรียงเรียงมโนทัศน์ขึ้นใหม่ดังนี้

รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอัน เป็น เครื่องมือแสวงหาข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความเป็นอยู่คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง อันจะส่งผลถึงความเจริญของประเทศชาติด้วย

จากการสรุปรวมกลุ่มก่อนของมโนทัศน์ ดังวิธีการข้างต้น สามารถสร้างกลุ่มมโนทัศน์ใหม่ได้ ๓ มโนทัศน์คือ

๑. รู้จักและ เข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเองให้เหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาตามแนวทาง คิด เป็น เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จัก เสียสละเพื่อส่วนรวมโดยการทำงาน เป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนาและสังคม โดยการเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของสังคม และการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็น เครื่องมือแสวงหาข่าวสารข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง อันจะส่งผลถึงความเจริญของประเทศชาติด้วย

จากมโนทัศน์ที่สรุปรวมจำนวน ๔ มโนทัศน์ จะนำไปสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นข้อความรู้ที่เรียกว่า " จินตณสภาพ " ต่อไป

การสร้างจินตณสภาพ

จากมโนทัศน์ ๓ ข้อ สามารถนำมากล่าว เป็นข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลได้ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากข้อมูลประเภทหลักสูตรได้แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ ๓ ประการหลัก ๆ คือ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาตามแนวทางคิด เป็นเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนาและสังคมโดยการเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของสังคม และการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็น เครื่องมือแสวงหาข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอันจะส่งผลถึงความเจริญของประเทศชาติด้วย

สรุปข้อมูลสารสนเทศ

จากข้อความรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากข้อมูลด้านหลักสูตรต่าง ๆ ได้รับการพิสูจน์ความเป็นจริงและความน่าเชื่อถืออย่างมีเหตุผลและพยานหลักฐาน ซึ่งได้สรุปเป็นข้อมูลความรู้ที่มีความเป็นไปได้ หรือจินตนิมิตแล้ว ข้อความรู้นี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในการอธิบาย และตีความในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ โดยเรียกข้อความนี้ว่า " สารสนเทศ "

สารสนเทศเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่าง ๆ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากข้อมูลประเภทหลักสูตร ได้แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ ๓ ประการหลัก ๆ คือ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาตามแนวทางคิด เป็น เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวมโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา และทางสังคมโดยการเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของสังคมและการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็นเครื่องมือแสวงหาข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอันจะส่งผลถึงความเจริญของประเทศชาติด้วย

ตอนที่ ๓.๒ ผลการวิเคราะห์เนื้อหา เอกสารประเภท เอกสารวิชาการที่แสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย

ข้อมูลเบื้องต้นจาก เอกสารอื่นที่แสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

๑. เอกสาร เรื่อง ประชาชนและหลักการของการศึกษานอกระบบ ของ รัตนา พุ่มไพศาล (๒๕๒๓ : ๑๔) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบว่า " งานที่สำคัญของการศึกษานอกระบบ คือการสอนให้คนมีชีวิตที่สมบูรณ์ มีประโยชน์ต่อสังคม, สอนให้คนมีวัฒนธรรมและจิตใจที่ดีงาม ฯลฯ มีความรู้ในหลักการต่าง ๆ เพื่อจะนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ฯลฯ พัฒนาตนเองจนบรรลุวุฒิภาวะ, มีส่วนช่วยพัฒนาสังคม, รู้จักใช้พลังงานไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม "
๒. เอกสาร เรื่อง แนวคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบของ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (๒๕๒๓ : ๗๕) ได้แสดงถึงคุณสมบัติความสามารถ (Competencies) ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า "
 ๑. ให้รู้จักการคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์และมีเหตุผล
 ๒. ให้รู้จักการติดต่อสื่อสารได้
 ๓. ให้รู้จักการคิดคำนวณ เป็น
 ๔. ให้มีความรู้สึกชื่นชอบทางจริยธรรม และสุนทรียภาพ
 ๕. ให้รู้จักการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข
 ๖. ให้รู้จักการดำรงชีวิตครอบครัว และบ้านเมืองอย่างสะอาดเรียบร้อยและราบรื่น
 ๗. ให้รู้จักการทำมาหาเลี้ยงชีพและเกิดนิสัยรักการทำงาน
 ๘. ให้รู้จักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ "

๓. เอกสาร เรื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียน ของ อุ๋นตา นพคุณ (๒๕๒๕ : ๔๗) ได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ขั้นต่ำสุดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งชี้ถึงคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า
- " ก. มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ความร่วมมือและการช่วยเหลือครอบครัวของตนเองและเพื่อนมนุษย์ทำงานและชุมชน และการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการเรียนต่อไปเรื่อย ๆ และต่อการพัฒนาคุณภาพทางจริยธรรม
 - ข. มีความรู้หนังสือและเลขแบบ เบ็ดเสร็จ
 - ค. มีทักษะทางวิทยาศาสตร์ และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการทางธรรมชาติ
 - ง. ความรู้และทักษะในการสร้างครอบครัว และการดำเนินงานในครัวเรือน รวมถึงสิ่งที่สำคัญในการรักษาสุขภาพของครอบครัว การวางแผนครอบครัว ตามความเหมาะสม
 - จ. มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ
 - ฉ. มีความรู้และทักษะ เพื่อความร่วมมือในฐานะ เป็นพลเมือง "

๔. เอกสาร เรื่อง รายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษาและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๗) การศึกษานอกโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (๒๕๒๕ : ๑๕๓) ได้แสดงถึงความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นคุณลักษณะของผู้ที่ได้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

" มุ่งพัฒนาความรู้ และทักษะพื้นฐานควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา เพื่อเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียน

มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะสามารถประกอบหรือพัฒนาอาชีพ และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

มุ่งให้ข่าวสารข้อมูลและความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ทันกับเหตุการณ์ นำความรู้ไปใช้ปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น "

๔. เอกสารเรื่อง " ปรัชญาการศึกษาจากระบบ " ของ เกียรติวรธรรม อมาตยาภูล (๒๔๒๔ : ๘) ได้แสดงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษจากระบบโรงเรียน ซึ่งชี้ให้เห็นคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษจากระบบโรงเรียนว่า

" เพื่อพัฒนาคนให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีอิสระภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด "

๖. เอกสารเรื่อง " การศึกษารูปแบบสำหรับผู้ใหญ่ " ของอรพินท์ วิชาลัยพันธ์ (๒๔๒๒ : ๓๖) ได้แสดงถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษจากระบบโรงเรียนที่ชี้ให้เห็นคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษจากระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

- ให้การศึกษาแก่ประชาชนส่วนใหญ่อันี่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ และผู้ที่ด้อยการศึกษา
- ช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านต่าง ๆ
- ช่วยให้สามารถยกฐานะมาตรฐานความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตดีขึ้นโดยถูกต้อง
- ช่วยให้สามารถเข้าใจชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีความชื่นชมในสิ่งต่าง ๆ สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความรักและพอใจในชีวิต "

๗. เอกสารเรื่อง การศึกษจากระบบโรงเรียน เส้นทางที่ไม่สิ้นสุดของสุนทร สุพันธ์ชัย (๒๔๓๐ : ๒๔) ได้ชี้ให้เห็นคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษจากระบบโรงเรียนไว้ว่า

" มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ในการตัดสินใจเพื่อตนเองและชุมชน "

" เขามีพื้นฐานที่สำคัญถึงเขาอ่านออกเขียนได้ ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เขาคิดเป็น, สามารถเลือกสรรสิ่งที่ตรงกับปัญหาของเขาสามารถที่จะใช้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของเขาได้ "

๘. เอกสารเรื่อง กรมการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๔ : ๕) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นหลักการอันจะส่งผลให้เกิดคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้
๑. มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิด การตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน
 ๒. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
 ๓. ป้องกันการลืมหนังสือ ย้ำและส่งเสริมความรู้ ความคิดในการริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ข่าวสาร ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์หรือความรู้รอบตัว เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
๙. เอกสารเรื่อง ความต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียนของ โกวิท วรพิพัฒน์ (๒๕๑๗ : ๓๔-๓๕) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของบุคคลที่รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า
- " การที่คนเรา คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนจะประสมกลมกลืนกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่นตลอดเวลานั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก แต่เราอาจจะทำให้ตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันได้ เท่าที่แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะสามารถ ฯลฯ คนที่จะทำได้เช่นนี้จำเป็นจะต้องเป็นผู้มีความคิด สามารถคิดแก้ปัญหา สามารถรู้จักตนเอง และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมซึ่งขอเรียกว่า
- " คนคิดเป็น "

๑๐. เอกสารเรื่อง ปรชญาับการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของ ทองปลิว ชมชื่น (๒๕๒๘ : ๒๓๔) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย ดังนี้

" เน้นให้คนไทย เราปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมแบบชาวตะวันออก เรียนรู้วิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างชาวตะวันตก และให้รู้จักใช้ความสมดุลระหว่างปัญญากับสติในการพิจารณาตัดสินใจ ประยุกต์ใช้ข้อมูล ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เหล่านั้นให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของแต่ละคนและสภาพสิ่งแวดล้อมสังคมที่ตนอยู่ เพื่อให้เกิดสันติสุขแก่ตนเองและสังคม "

๑๑. เอกสารเรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่เชิงปรัชญาของ รุ่งตา นพคุณ (๒๕๒๗ : ๔๓) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่รับบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยไว้ว่า

" การศึกษาผู้ใหญ่มี เป้าหมายที่จัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนและสังคม คือ เพื่อให้ผู้เรียน เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุมนานและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า "

ข้อสังเกตในการรวบรวม เอกสารที่แสดงถึงคุณลักษณะของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน :

การรวบรวมเอกสารในส่วนนี้มุ่งเก็บข้อมูลจาก เอกสารที่กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอในรายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษา และประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) " การศึกษานอกโรงเรียน " โดยแบ่งการบริหารจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น ๒ ประเภทคือ หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งได้ชี้เฉพาะเจาะจงลงไปถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่มุ่งพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง และพร้อมที่จะได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้นอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ซึ่งหน่วยงานประเภทนี้คือ เอกการศึกษาออกโรงเรียน เป็นกระบวนการหนึ่งของกิจกรรมไม่ใช้เป้าหมายหรือจุดเน้นของโครงการ

ดังนั้น ในการวิเคราะห์เอกสารครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเอกสารเฉพาะที่มุ่งจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเป็นหลักเท่านั้น โดยเหตุดังกล่าวเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่จึงเป็น เอกสารของหน่วยงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนข้อมูลที่แสดงถึงกิจกรรมของหน่วยอื่น เก็บจากข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มีการรวบรวมไว้แล้วส่วนหนึ่ง ส่วนเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ผู้วิจัยได้ลุ่มเอกสารที่เป็นตัวแทนของเอกสารทางวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ มาเป็นหน่วยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ด้วย

จาก เอกสารวิชาการที่แสดงถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถหาความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันโดยจำแนกค่าหลักออกได้ดังนี้

๑. เอกสารเรื่อง ประชาชนและหลักการของการศึกษานอกระบบ ของ รศ.ดร. พุ่มไพศาล : มีชีวิตที่สมบูรณ์ ; มีประโยชน์ต่อสังคม ; มีวัฒนธรรมและจิตใจที่ดีงาม ; มีความรู้ในหลักการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ; พัฒนาตนเองจนบรรลุวุฒิภาวะ ; มีส่วนช่วยพัฒนาสังคม ; รู้จักใช้พลังงานไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

๒. เอกสารเรื่อง แนวคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบของ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ : รู้จักคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ ; มีเหตุผล ; รู้จักการติดต่อสื่อสารได้ ; รู้จักการคิดคำนวณเป็น ; มีความรู้สึกชื่นชอบทางจริยธรรมและสุนทรียภาพ ; รู้จักการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ; รู้จักการดำรงชีวิตครอบครัวและบ้านเมืองอย่างสะอาดเรียบร้อยและราบรื่น ; รู้จักการทำมาหาเลี้ยงชีพ ; รู้จักการมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

๓. เอกสารเรื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียนของ อุ่นตา นพคุณ : มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ความร่วมมือและการช่วยเหลือครอบครัวของตนเอง และเพื่อนมนุษย์ต้องงานและชุมชน และการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการเรียนต่อไปเรื่อย ๆ และต้องการพัฒนาคุณภาพทางจริยธรรม ;

รู้หนังสือ และเลขแบบเบ็ดเสร็จ ; มีทักษะทางวิทยาศาสตร์ มีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการทางธรรมชาติ ; มีความรู้และทักษะในการสร้างครอบครัว และการทำเนืองงานในครัวเรือน รวมถึงสิ่งสำคัญในการรักษาสุขภาพของครอบครัว การวางแผนครอบครัวตามความเหมาะสม ; มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ ; มีความรู้และทักษะเพื่อความร่วมมือในฐานะ เป็นพลเมือง

๔. เอกสารเรื่อง รายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษาและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) การศึกษานอกโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี : ได้รับการศึกษาเพื่อเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียน ; มีความรู้และทักษะสามารถประกอบหรือพัฒนาอาชีพ ; ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ; มีความรู้ทันกับเหตุการณ์นำความรู้ไปใช้ปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น

๕. เอกสารเรื่อง ประชากรศึกษานอกระบบของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล : รู้จักใช้ความคิด รู้จักตัดสินใจ ; รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง ; สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ; มีอิสระภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

๖. เอกสารเรื่อง การศึกษารูปแบบสำหรับผู้ใหญ่ของ อรพันธ์ วิบูลย์เพ็ญ : มีโอกาสทางการศึกษา ; เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านต่าง ๆ ; สามารถยกฐานะมาตรฐานความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตดีขึ้นโดยถูกต้อง ; เข้าใจชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ; รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ; มีความชื่นชมในสิ่งต่าง ๆ สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน ; มีความรัก และพอใจในชีวิต

๗. เอกสารเรื่อง การศึกษานอกโรงเรียน เส้นทางที่ไม่สิ้นสุด ของสุนทร สุนันทชัย : มีส่วนร่วมในการคิด ในการตัดสินใจเพื่อตนเองและชุมชน ; อ่านออกเขียนได้ ; คิดเป็น ; สามารถเลือกสรรสิ่งที่ตรงกับปัญหาของเขา ; สามารถที่จะใช้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของเขาได้

๘. เอกสารเรื่อง กรมการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ : สามารถคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ; มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ

รู้จักศึกษาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิดการตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน ; สามารถพัฒนาอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ; มีความรู้ ความคิดในการริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ; ได้ข้วสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์หรือความรู้รอบตัวเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

๙. เอกสารเรื่อง ความต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียนของ โกวิท วรพิพัฒน์ : ประสมกลมกลืนกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ; มีความคิด ; สามารถคิดแก้ปัญหา ; สามารถรู้จักตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม, คนคิดเป็น

๑๐. เอกสารเรื่อง ปรัชญากับการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ ทองปลิว ชมชื่น : ปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรมของสังคมแบบชาวตะวันตก ; เรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างชาวตะวันตก ; รู้จักใช้ความสมดุลระหว่างปัญญากับสติ ; ให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของแต่ละคนและสภาพสิ่งแวดล้อม สังคมที่ตนอยู่ ; เกิดสันติสุขแก่ตนเองและสังคม

๑๑. เอกสารเรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่เชิงปรัชญาของ อุ่นตา นพคุณ : ประชากรที่มีคุณภาพ ; สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ; ให้มีความเจริญก้าวหน้า

จากคำหลักของแต่ละข้อมูลประเภทเอกสารวิชาการอื่น ๆ ทั้ง ๑๑ เรื่อง สามารถจัดเป็นตารางแสดงความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันของข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๗ แสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มคำ และคำที่แตกต่างกันของข้อมูลเบื้องต้น เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่รับบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย จากเอกสารวิชาการอื่น ๆ

กลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
กลุ่มที่ ๑ มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี	คำที่ ๑ มีความเข้าใจและรู้จักตนเองและกระบวนการทางธรรมชาติ

กลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต่อกัน	คำที่แตกต่างไปจากข้อมูลทั้งหมด
<p>ความสุข ซึ่งประกอบด้วยการมีวัฒนธรรม ทศนคติ จิตใจ ที่ดีสมบูรณ์พร้อมทางสุนทรีย์และจริยธรรม ตลอดจนความสมบูรณ์ทางสุขภาพอนามัยและ การมีมาตรฐานการดำรงชีวิตอัน เป็นการ ปรับตัวให้ประสมกลมกลืนกับสังคมสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ ๒ มีความรู้ข้อมูลข่าวสาร มีทักษะ ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่ง สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิต</p>	<p>คำที่ ๒ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง คำที่ ๓ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ คำที่ ๔ มีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คำที่ ๕ เข้าใจชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง คำที่ ๖ สามารถเลือกสรรสิ่งที่ตรงกับ ปัญหาของเขา คำที่ ๗ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์</p>
<p>กลุ่มที่ ๓ มีส่วนร่วมในการพัฒนา ช่วยเหลือสังคม โดยรวม</p>	<p>คำที่ ๘ รู้จักใช้ความสมดุลระหว่างปัญญา กับสติ</p>
<p>กลุ่มที่ ๔ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล โดยสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น</p>	<p>คำที่ ๙ เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ</p>
<p>กลุ่มที่ ๕ สามารถติดต่อสื่อสาร ตลอดจน คิดขลขทนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่าง เหมาะสม</p>	
<p>กลุ่มที่ ๖ มีความรู้และทักษะในการประกอบ หรือพัฒนาอาชีพ</p>	
<p>กลุ่มที่ ๗ มีความเสมอภาคทางการศึกษา</p>	

จากตารางแสดงความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มคำ และคำที่แตกต่างกันของข้อมูลเบื้องต้น เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย จากเอกสารวิชาการอื่น ๆ พบว่า ในส่วนของความแตกต่างกันของข้อมูลนั้นได้ปรากฏอยู่ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่แล้วโดยมาก และยังมีลักษณะทำนองเดียวกันกับกลุ่มคำที่มีความสอดคล้องต้องกันอีกด้วย ฉะนั้นจึงได้สรุปเรียบเรียงข้อมูลที่มีความสอดคล้องต้องกันและแตกต่างกันเป็นแนวคิดสมมุติฐานได้ ๗ ประเด็น ซึ่งจะได้ดำเนินการพิสูจน์หาหลักฐานและเหตุผลต่อไป ดังนี้

๑. มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วยการมีวัฒนธรรม ทศนคติ จิตใจที่ดีสมบูรณ์ พร้อมทางสุนทรีย์ และจริยธรรม ตลอดจนความสมบูรณ์ทางสุขภาพ อนามัยและการมีมาตรฐานการดำรงชีวิต
๒. มีความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนทักษะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
๓. มีส่วนร่วมในการพัฒนา การช่วยเหลือสังคมโดยส่วนรวม
๔. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลโดยสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
๕. สามารถติดต่อสื่อสาร ตลอดจนนึกเลขที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
๖. มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพ
๗. มีความเสมอภาคทางการศึกษา

จากแนวคิดสมมุติฐาน ๗ ประการ ดังกล่าวได้มีการพิสูจน์หาเหตุผลทางแนวคิด ทฤษฎี ใ้บ้างแนวคิดแล้วในการพิสูจน์ ความจริง จากข้อมูลประเภทหลักสูตร ได้แก่แนวคิดที่ ๒ ถึงแนวคิดที่ ๗ ฉะนั้น จึงคงเหลือแนวคิดที่ ๑ เพียงแนวคิดเดียวที่ต้องพิสูจน์ความจริงต่อไป

การพิสูจน์แนวคิดสมมุติฐาน

แนวคิดสมมุติฐานที่ ๑ มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วยการมี

วัฒนธรรม ทศนคติ จิตใจที่ดีสมบูรณ์พร้อมทางสุนทรีย์และ
จริยธรรม ตลอดจนความสมบูรณ์ทางสุขภาพ อนามัยและ
การมีมาตรฐานการดำรงชีวิต

เหตุผล

วุฒิภาวะ เป็นทักษะทางจิตวิทยาที่หมายถึงความสมบูรณ์พร้อม
ทางร่างกายและจิตใจ สำหรับคนในแต่ละวัย สำหรับทาง
การศึกษานอกโรงเรียน ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่
วุฒิภาวะในประเด็นนี้จึงมุ่งถึง ความสมบูรณ์พร้อมทางร่างกาย
และจิตใจของผู้ใหญ่ สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (๒๕๒๐ :
๘๖-๘๘) ได้กล่าวถึง บุคลิกภาพของผู้ใหญ่ที่บรรลุวุฒิภาวะ
อย่างสมบูรณ์ โดยจำแนกแบบบุคลิกภาพใหญ่ ๆ ได้
๕ แบบ คือ

๑. ผู้ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ในภารกิจ
ของชีวิตวัยกลางคน
 - เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
 - รู้จักสร้างหลักฐานฐานะทาง เศรษฐกิจ
ให้มั่นคง
 - มีความสุขกับการที่ได้ เป็นผู้ใหญ่ ได้อบรม
สั่งสอนลูกจน เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุขและ
รู้จักรับผิดชอบ
 - รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - มีความผูกพันและรับผิดชอบต่อสามีภรรยา
 - ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับการ
เปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตนเอง
 - สามารถปรับตัวต่อพ่อแม่ที่สูงอายุได้อย่าง
เหมาะสม

๒. ผู้แสวงหาความจริงเกี่ยวกับตนเอง
- มีสมรรถภาพในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
ทำตนเป็นสัตว์สังคมได้
 - มีพันธะต่อสังคมหมายถึง ทำตนเหมือนกับ
สมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มและยอมทำตาม
วัตถุประสงค์ของกลุ่มได้
 - ยึดมั่นในอุดมการณ์และมาตรฐานและการ
ปฏิบัติงานของส่วนรวม หมายถึง ความสามารถ
ในตัวบุคคลที่จะยึดปฏิบัติตามค่านิยมที่นอกเหนือ
จากส่วนตนได้
 - มีความรับผิดชอบต่อตนเองหรือควบคุมตนเองได้
 - มีชีวิตอยู่อย่างธรรมดาได้ง่าย ๆ จริงใจ
ไม่เสแสร้งซ่อนเงื่อนงำ มีความกระตือรือร้นที่จะมีชีวิตอยู่
 - สนใจในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง สิ่งต่าง ๆ
เพื่อมนุษยชาติมากกว่าสนใจในเรื่องของ
ตนเอง
 - ต้องการความสันโดษ แสวงหาเวลาและ
โอกาสเฉพาะของตน เชื่อกำความคิดที่ถูกต้อง
และแก้ปัญหาเพื่อส่วนรวม
 - มีอำนาจในตัวและเป็นที่พึ่งของตนเอง
ไม่เป็นทาสของสิ่งแวดล้อมรอบประเพณี
มากเกินไป ไม่หวั่นไหวต่อคำสรรเสริญ
เป็นขอ และวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ทำอะไร
จากความคิดและเหตุผลของตนเอง

มีความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงสังคม

วัฒนธรรมของคน

- สามารถแสวงหาความสุข ความตื่นเต้น
จากชีวิตได้เสมอ ไม่รู้สึกท้อถอย เบื่อหน่าย
ชีวิตรู้สึกซาบซึ้งในคนอื่นและสิ่งต่าง ๆ
ชอบ เสาะแสวงหาประสบการณ์ใหม่เพิ่ม เต็ม
เสมอ
- คู่กัน เคยกับประสบการณ์และอารมณ์ที่รุนแรง
ลึกซึ้ง และประทับใจมาก่อน
- มีความรู้สึกว่าคุณ เป็นพวกพ้อง เดียวกันกับ
คนอื่น ๆ ในสังคม รู้จักรัก สงสาร เห็นอก
เห็นใจ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สามารถเป็นได้
ทั้งผู้ให้ความรักกับผู้อื่นได้และรับความรัก
จากผู้อื่นได้
- สามารถที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และ
ความรู้สึกลึกซึ้ง และรู้จักเลือกสร้าง
สัมพันธภาพอย่างลึกซึ้งกับคนบางคนแต่
ขณะเดียวกันก็สามารถเป็นมิตรกับคน
ทั่วไปได้
- เป็นคนดีมีศีลธรรม เกร่งในศาสนาของตน
มีความรักชาติรักคุณธรรมและเสรีภาพ
- เป็นคนมีหลักการในการกระทำสิ่งต่าง ๆ
มีจิตประสงค์และวิธีการและสามารถ
แยกได้ว่า อะไรคือเป้าหมาย อะไรคือ
วิธีการไปสู่เป้าหมายและสามารถดำเนินการ

ไปสู่เป้าหมายปลายทางด้วยความหนักแน่น

- เป็นผู้มีความมุ่งมั่นในเชิงปรัชญาไม่ใช่ชั้น
ในสิ่งลือเสียน หรือหัวเราะเยาะในความ
บกพร่องของผู้อื่น สามารถยอมรับในความ
ผิดพลาดของตนและพยายามปรับปรุงแก้ไข
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งออกมาใน
รูปต่าง ๆ กัน เช่น ในด้านการคิดการเขียน
ในด้านศิลปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ
- สามารถเปิดรับประสบการณ์ใหม่ได้

๓. ผู้มีความสมดุลทางบุคลิกภาพมากที่สุด

- มีความสุขสงบสุขลึกซึ้ง
- มีความมั่นคงทางอารมณ์และบุคลิกภาพ

๔. ผู้มีความรู้สึกอิสระเสรี เชื่อมั่นและเปิดเผย
ตนเอง อันจะนำไปสู่การมีสมรรถภาพสูง

- พร้อมรับประสบการณ์ทุกด้าน ไม่ค่อยแก้ตัว
หรือปฏิเสธที่จะรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ
ที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง รับรู้สภาพ
การณ์ต่าง ๆ อย่างที่ตรงกับความเป็น
จริงที่สุด ไม่มีอคติหรือบิดเบือนความจริง
- กระตือรือร้น แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ
ชีวิตไม่อยู่นิ่ง มีชีวิตอยู่อย่างอิสระเสรี
- เชื่อมั่นในตนเอง สูงในการที่จะนำชีวิต
พร้อมที่จะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกมิได้
ปล่อยให้ไปเป็นไปตามแรงกดดันของสิ่งแวดล้อม

๕. ผู้มีประสิทธิภาพในการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ
ทางอารมณ์

- โต้ตอบ เมื่อเกิดความรู้สึกซับซ้อนใจใด ๆ
- โต้ตอบต่ออารมณ์กลัว
- มีประสิทธิภาพในการแสดงความรัก
โดยขยายความรักตนเองไปสู่บุคคลอื่น ๆ
และมนุษยชาติทั่วไป
- มีประสิทธิภาพในการบันเทิงใจ โดยมี
ความสุขจากการทำงานจากการมีโอกาส
ได้อยู่บ้านและทำสิ่งที่ตนชอบ หรือสิ่งที่เห็น
ว่าเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นในสังคมส่วนรวม
- มีประสิทธิภาพในอารมณ์ขันสามารถยิ้มเยาะ
ข้อบกพร่องของตนเอง สามารถที่จะรับ
ข้อตำหนิต่อบุคคลอื่นแสดงเกี่ยวกับตัวเองได้
ชอบการสนทนาแลกเปลี่ยนกันในเชิงไหวพริบ
ปรัชญา

จากที่ขณะดังกล่าว ได้แสดงถึงคุณลักษณะของผู้ใหญ่ที่บรรลุจิตภาวะสมบูรณ์ได้และในขณะที่
เดียวกัน ก็มีทัศนคติอื่นของ มาสโลว์ ที่ได้แสดงถึงมิติแห่งจิตภาวะไว้ (อุ้นตา นพคุณ : ๒๕๒๗ ;
๖๗-๖๘) โดยกล่าวถึงจิตภาวะไว้ ๑๔ มิติ คือ

๑. ความเป็นใหญ่ในตัวเอง
๒. ความกระตือรือร้น
๓. พิจารณาเชิงปรนัย
๔. มีปัญญา
๕. มีความสามารถมากขึ้น
๖. มีความรับผิดชอบมากขึ้น
๗. มีความสนใจอย่างกว้างขวาง

- ๘. มีความไม่เห็นแก่ตัว
- ๙. ยอมรับตนเอง
- ๑๐. มีการผสมผสานในเอกลักษณ์ของตนเอง
- ๑๑. สนใจหลักการ
- ๑๒. มีความห่วงใยลึกซึ้ง
- ๑๓. มีการริเริ่ม
- ๑๔. มีความอดทนต่อความไม่แน่นอน
- ๑๕. มีเหตุผล

จะเห็นได้ว่าทั้งทักษะของสมบุรณ์ ศาลยาชีวิน และของ มาสโลว์ ต่างเป็นคุณลักษณะที่สนับสนุนให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและโดยที่เจตจำนงของการจัดการเป็นการช่วยพัฒนาสังคมให้เจริญขึ้น การที่บุคคลบรรลุวุฒิภาวะที่สมบุรณ์ ย่อมหมายถึงการบรรลุถึงความเจริญสูงสุดในทางความรู้สึกนึกในด้านอาชีพ ในด้านร่างกาย ในด้านการเมือง และวัฒนธรรม ชีวิตของเขาจะเป็นชีวิตที่เข้มแข็งและจะเพิ่มขึ้นตลอดเวลา เพราะทัศนคติที่ดีของเขาจะเป็นส่วนช่วยพัฒนาความองงาม (รัตนา พุ่มไพศาล : ๒๕๒๓, ๑๕) ในขณะที่เดียวกันปัจเจกชน มีความสามารถที่บรรลุวุฒิภาวะก็มีส่วนช่วยให้สังคมเจริญขึ้น มีส่วนช่วยสร้างสรรค์ อารยธรรมของสังคมให้เจริญขึ้นด้วย สิ่งที่แสดงถึงความมีอารยธรรมของสังคมมิใช่แสดงออกในเชิงวัตถุธรรมเท่านั้น ยังแสดงถึง

ความมีจริยธรรมของคนในสังคม ความเจริญทาง
ภาษาวรรณคดี และสุนทรีย์ต่าง ๆ ด้วย

มโนทัศน์

มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะ อันเป็นส่วน
ประกอบให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี
ความสุข

จากมโนทัศน์ดังกล่าว สามารถพัฒนาเป็นจินตภาพและสารสนเทศได้ เพราะมีประเด็น
เดียวในการสรุปได้รวบรวมแนวคิดสมมุติฐานข้ออื่น ๆ ที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว จากการพิสูจน์ในช่วง
ข้อมูลประเภทหลักสูตรการศึกษาจากระบบโรงเรียนหารวมไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

สรุปรวมจินตภาพเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้รับบริการทางการศึกษาจากระบบ
โรงเรียน จากข้อมูลด้านหลักสูตรและข้อมูลด้านเอกสารอื่น ๆ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเอง
ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม โดยรู้จักคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาตามแนวทาง
คิดเป็น เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยการทำงานเป็น
กลุ่มซึ่งจะต้องมีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา และสังคม โดยการเป็น
พลเมืองดีของชาติ ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของ
สังคมและการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็นเครื่องมือ แสวงหาข่าวารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ
มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความ
เป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง อันจะส่งผลถึงความ
เจริญของประเทศด้วย

๔. มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะอันเป็นส่วนประกอบให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อมูลสารสนเทศ

จากการสังเคราะห์หมโนทัศน์เพื่อจัดเป็นจินตนาภาพ ที่ได้รับการพิสูจน์ ค้นหาเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลแล้ว สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ตีความและอธิบายในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ โดยเรียกข้อมูลนี้ว่า " สารสนเทศ "

สารสนเทศเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยคือ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาตามแนวทางคิด เป็นเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และรู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวมโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา และสังคม โดยการเป็นพลเมืองดีของชาติ ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของสังคมและการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็นเครื่องมือแสวงหาข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตพัฒนา สภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง อันจะส่งผลถึงความเจริญของประเทศด้วย

๔. มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางจิตภาวะอันเป็นส่วนประกอบให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑. ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ ๒. เป้าประสงค์ทางสังคมด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ ๓. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับบริการจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เท่าที่มีอยู่และได้มีการพิสูจน์แนวคิดสมมุติฐานของแต่ละข้อมูลของแต่ละประเด็นศึกษาแล้วสามารถสรุปรวมผลการวิเคราะห์ จากข้อมูลสารสนเทศได้ดังนี้

ตอนที่ ๑ ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการให้การศึกษาประเภทหนึ่ง ที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน อาจเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ๓ ประการ คือให้ประชาชนทุกคนในสังคมมีความรู้ ทัศนคติและทักษะ โดยเน้นให้ประชาชนรู้จักการแก้ปัญหา และการฝึกทักษะอาชีพซึ่งจัดขึ้นตามความต้องการของประชาชน อันจะเป็นตัวกำหนดในเรื่อง วิธีการจัดการศึกษา โอกาส ระยะเวลา หลักสูตร และสถานที่ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังจัดขึ้นตามจุดมุ่งหมายและความต้องการของสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ตอนที่ ๒ เป้าประสงค์ของสังคมด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เป้าหมายประสงค์ของสังคมที่มีต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การมุ่งกระจายบทบาทหน้าที่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาสังคมไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยท้องถิ่น เอกชน รัฐ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยรัฐจะจัดให้มีหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยให้ประสานสัมพันธ์

สอดคล้องกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีระบบการประสานงานการติดตามการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสังคม ทั้งนี้มุ่งให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยหลักความร่วมมือและประหยัดให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมและกระจายออกไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้สื่อมวลชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และนอกจากนี้ยังมุ่งให้ใช้แนวคิด เรื่องคิดเป็น ทำเป็น ประกอบธุรกิจเป็น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ ทักษะ และความ เพลิดเพลินจากแหล่งวิทยาการและนันทนาการในชุมชน เพื่อให้ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง ค่านิยม เจตคติ ของคนในสังคมไปในทางที่ดี ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดี ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยมุ่งเน้น เป็นกลุ่มเป้าหมายประชากรที่อยู่ในชนบท

ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม และ เน้นหนัก เป็นพิเศษในกลุ่มเป้าหมาย เด็กและบิดามารดา อันจะส่งผลต่อกำลังคนของประเทศในอนาคต นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายคือ คนทุกคนในสังคมในส่วนของรัฐ ได้มุ่งปรับปรุงและส่งเสริมระบบและกระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพโดยมีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษาอกระบบโรงเรียน กับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อให้มีการขยายการศึกษาออกไปยังประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

ตอนที่ ๓ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของไทย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลที่ได้รับการบริการจากการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของไทย คือ

๑. รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนสังคมและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อที่จะปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมโดยรู้จักคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาตามแนวทางคิดเป็น

เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม โยเยการทำงานเป็นกลุ่ม
ซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๒. มีความเข้าใจ ศรัทธา และยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา และสังคมไทยการ เป็น
พลเมืองดีของชาติ ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อความมั่นคงของ
สังคมและการมีเอกลักษณ์ของชาติ

๓. รู้หนังสือ มีความรู้พื้นฐานอันเป็น เครื่องมือแสวงหาข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ
มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาสภาพความ
เป็นอยู่ คุณภาพชีวิต ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง อันจะส่งผลถึงความ
เจริญของประเทศด้วย

๔. มีชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทางภูมิภาวะ อันเป็นส่วนประกอบให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
ได้อย่างมีความสุข